

Ainārs Lerhis, Gatis Bērziņš,
Austris Keišs, Arnis Latišenko

KRIEVIJAS SADARBĪBA AR LATVIJAS PAŠVALDĪBĀM:

DAUGAVPILS UN RĒZEKNES PIEMĒRI

2019

Austrumeiropas politikas pētījumu centrs
Centre for East European Policy Studies

Autori: Ainārs Lerhis, Gatis Bērziņš, Austris Keišs, Arnis Latišenko

Projekta koordinatore: Ieva Dzelme-Romanovska

Vāka dizaina izstrāde: Mareks Romanovskis

© Ainārs Lerhis, Gatis Bērziņš, Austris Keišs, Arnis Latišenko

© Austrumeiropas politikas pētījumu centrs, 2019

ISBN 978-9934-8292-4-6

Kopsavilkums

Austrumeiropas politikas pētījumu centrs (APPC) 2017. gadā publicēja pētījumu “Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte”, kurā analizētas Latvijas pašvaldību ārējās attiecības, īpaši uzmanību pievēršot Krievijas faktoram. Pētījums sniedza visaptverošu ieskatu Latvijas pašvaldību ārējo attiecību veidošanas motivācijā, interesēs un virzienos, tai skaitā izveidojot pamatu tālākai un padziļinātākai Latvijas pašvaldību ārējo attiecību analīzei.

Jaunajā, 2019. gada analītiskajā apskatā “Krievijas sadarbība ar Latvijas pašvaldībām: Daugavpils un Rēzeknes piemēri” autori turpina 2017. gada pētījuma iestrādes, detalizētāk analizējot, kā Krievija un tās federālie subjekti veido attiecības ar divām Latvijas Republikas nozīmes pilsētām – Daugavpili un Rēzekni.

Analītiskais apskats balstās plašā informatīvo avotu klāstā, ietverot Krievijas institūciju dokumentus, Rēzeknes un Daugavpils pašvaldību dokumentus, informāciju no reģionālajiem plašsaziņas līdzekļiem un intervijas ar minēto pilsētu pašvaldību darbiniekiem un sabiedriskajiem aktīvistiem.

Analītiskais apskats veidots trīs nodaļās: pirmajā nodaļā sniedzot ieskatu tajos Krievijas rīcībpolitikas jautājumos, kas skar ārējo sadarbību tieši ar citu valstu reģioniem. Darba otrajā un trešajā nodaļā, tiek apskatīts un analizēts, kā Krievijas īstenotās darbības atspoguļojas Daugavpils un Rēzeknes gadījumos un kā šīs pašvaldības reaģē uz Krievijas iniciatīvām. Tāpat autori pievēršas augstākminēto pašvaldību pasākumiem un darbībām, kas tieši vai daļēji saistītas ar Krievijas ārpolitiskajām aktivitātēm.

Kā svarīgākie secinājumi no analītiskā apskata ir izceļami:

- Analītiskajā apskatā konstatēts, ka neskatoties uz sarežģītajām attiecībām, kas pašlaik pastāv starp Krieviju no vienas puses un Latviju un citām rietumvalstīm no otras puses, Daugavpils un Rēzeknes pašvaldības turpina izvērst sadarbību ar Krieviju un Krievijas interesēm atbilstošas iniciatīvas.
- Krievijas sadarbībā ar Latvijas pašvaldībām izceļamas vairākas primārās sadarbības jomas – ekonomiskā, kultūras, humanitārā sadarbība, īpaši izceļot Krievijas tautiešu politiku.
- Krievijas ārpolitikas kultūras un humanitārās sadarbības aspekti ir noteikti dokumentā “Krievijas Federācijas politikas galvenie virzieni starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā”. Tajā izcelta kultūras un humanitārā sadarbība, kā integrēti Krievijas ārpolitikas elementi, tās izmantojot gan ekonomisko interešu virzīšanai, gan arī Krievijas starptautiskās autoritātes nostiprināšanai, kā arī krievu valodas un kultūras pozīciju stiprināšanai. Krievijas kultūras klātbūtnei ārvalstīs jāveicina tas, lai Krievija ieņemtu tās vēsturei, ģeopolitiskajam stāvoklim, kopējam spēkam un resursiem atbilstošu vietu pasaulē.

- Daugavpils un Rēzeknes gadījumos un Latvijā kopumā, novērojama plaša Krievijas tautiešu politikas īstenošana. Šīs politikas īstenošanā no Krievijas puses ir iesaistīta Sanktpēterburgas un Maskavas pārvalde. Abas pilsētas tautiešu politikas” ietvaros darbojas kā Krievijas kopējās politikas īstenošanas, izvērsot to programmas Daugavpilī, Rēzeknē un citās Latvijas pašvaldībās.
- Tautiešu politikas ietvaros Krievija tiecas iedarboties uz tā saucamajiem krievvalodīgajiem, šī grupas ietvaros īpašu uzmanību pievēršot tādām mērķauditorijām, kā bērni, jaunieši, izglītības darbinieki un veterāni, bet no tematikas pēdējos gados uzsvars tiek likts uz vēsturiskajiem jautājumiem.
- Daugavpilī papildus izceļamas arī Krievijas Ģenerālkonsulāta aktivitātes, kas vērstas uz kulturālās, humanitārās sadarbības stiprināšanu un tautiešu politikas ieviešanu.
- Daugavpils un Rēzeknes gadījumos svarīga joma sadarbībā ar Krieviju ir ekonomika. Ģeogrāfiskais tuvums nodrošina stimulus abu pašvaldību ekonomiskajiem sakariem ar tuvējiem Krievijas reģioniem. To veicināšanai pašvaldības veic virkni pasākumu, piemēram, uzņēmēju seminārus. Vienlaicīgi, abās pašvaldībās Krievija vairs nav vienīgais ekonomiskās sadarbības partneris, tostarp, Krievijas ieviesto sankciju dēļ. Savukārt solījumi par potenciālajām investīcijām no Krievijas nav realizējušies konkrētos ieguldījumos, bet saglabājušies tikai retorikas līmenī.
- Krievu valodas nostiprināšana, kultūras un vēstures izpratnes izplatīšana ir minami kā primārie Krievijas īstenoto iniciatīvu mērķi Daugavpils un Rēzeknes pašvaldībās.
- Daugavpilī un Rēzeknē novērojama nekritiska attieksme pret Krievijas iniciatīvām, ignorējot to, ka Krievija tās kultūras, humanitārās, izglītības un tautiešu politikas aktivitātes uztver kā daļu no valsts kopējās ārpolitikas un nacionālo interešu virzīšanas. Pat ja Daugavpils un Rēzeknes pašvaldību pārstāvji uz sadarbību ar Krieviju kultūras, humanitārajā un citās jomās skatās kā uz nepolitizētām attiecībām, Krievijas skatījums ir pretējs.
- Arī pašvaldībām īstenojot individuālās aktivitātes, piemēram, dodot priekšroku Krievijas kultūras pārstāvju dalībai pašvaldību organizētajos pasākumos, tās faktiski atbalsta Krievijas ārpolitiskās intereses.

Apzinoties Krievijas ārpolitikas raksturu un intereses Latvijā, Daugavpils un Rēzeknes pašvaldībām ir jābūt atbildīgām par alternatīvu nodrošināšanu, jo īpaši kultūras jomā, šādā veidā arī iesaistoties Latvijas sabiedrības integrācijas procesā, nevis atbalstot sabiedrību šķeļošas iniciatīvas.

Saturs

Ievads.....	4
1. Krievijas politikas virzieni kultūras un humanitārās sadarbības sfērā, tautiešu politika, Sanktpēterburgas un Maskavas pašvaldību sadarbība ar Latgales pašvaldībām.....	6
1.1. <i>Sanktpēterburga</i>	8
1.2. <i>Maskava</i>	14
1.3. <i>Krievijas vēstniecība Latvijā un ģenerālkonsulāts Daugavpilī</i>	15
2. Daugavpils pašvaldības sadarbība ar Krieviju.....	20
2.1. <i>Ekonomika un bizness</i>	21
2.2. <i>Politika</i>	24
2.3. <i>Kultūra</i>	25
2.4. <i>Izglītība</i>	27
2.5. <i>Vēstures jautājumi</i>	29
2.6. <i>Sports</i>	33
2.7. <i>Citi jautājumi</i>	34
3. Rēzeknes pašvaldības sadarbība ar Krieviju.....	38
3.1. <i>Ekonomika un bizness</i>	39
3.2. <i>Politika</i>	41
3.3. <i>Kultūra</i>	42
3.4. <i>Izglītība</i>	47
3.5. <i>Vēstures jautājumi</i>	49
3.6. <i>Sports</i>	52
3.7. <i>Citi jautājumi</i>	53
Nobeigums.....	56

Ievads

Austrumeiropas politikas pētījumu centrs (APPC) 2017. gadā publicētā pētījumā “Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte” iztirzāja Latvijas pašvaldību ārējās attiecības, to sasaisti ar Latvijas ārpolitiku, pievēršot īpašu uzmanību Krievijas faktoram laika posmā no 2009. gada vidus līdz 2017. gada vidum. Viens no pētījuma secinājumiem bija, ka republikas nozīmes pilsētas daudz plašāk iesaistās ārējās aktivitātēs ar citu valstu pilsētu pašvaldībām, un viens no faktoriem, kas nosaka sadarbības virzienu, ir ģeogrāfiskais tuvums, piemēram, Latgales reģiona pašvaldībām aktīvāk sadarbojoties ar Krieviju un Baltkrieviju. Šie un citi pētījuma secinājumi, pamudināja APPC turpināt pētniecību par Latvijas pašvaldību ārējām attiecībām, šajā gadījumā pievēršoties Latgales reģiona republikas nozīmes pilsētām – Daugavpilij un Rēzeknei.

Tādi faktori kā abu pilsētu ģeogrāfiskais tuvums Krievijai un Baltkrievijai, abu pašvaldību politiskās vadības publiski paustais skatījums par sadarbību ar Krieviju, kā arī Krievijas intereses, izvērstās aktivitātes Latvijā un informācijas kanālos paustās spekulācijas par “Latgales separātisma” idejām noteikuši izvēli par labu šo divu pilsētu ārējās sadarbības analīzei.

Nemot vērā augstākminēto, šī analītiskā apskata autori izvirzījuši mērķi – detalizētāk izpētīt Latgales reģiona divu lielāko republikas nozīmes pilsētu Daugavpils un Rēzeknes sadarbību ar Krievijas pilsētu pašvaldībām, šīs sadarbības izpausmes, kā arī Krievijas ietekmi pašvaldību sadarbības jautājumos.

Analītiskais apskats strukturēts trīs tematiskajās nodaļās. Pirmajā nodaļā izklāstīti Krievijas politikas pamatvirzieni kultūras un humanitārās sadarbības sfērā ar ārvalstīm, iztirzātas Krievijas Federācijas divu lielāko pilsētu, Maskavas un Sanktpēterburgas, par ārējo sadarbību atbildīgo iestāžu, kā arī Krievijas ģenerālkonsulāta Daugavpilī, praktiskās darbības ārējās politikas jomā Daugavpilī un Rēzeknē kopš 2014. gada. Īpaši uzmanība pievērsta Krievijas tautiešu politikas un ar to saistīto aktivitāšu izpausmēm, proti, minēto Krievijas iestāžu tiešai mijiedarbībai un komunikācijai ar nevalstisko sektoru un iedzīvotājiem Latvijā, kā arī Latvijas institūciju (analītiskā apskata kontekstā precīzāk – pašvaldību) iesaistei Krievijas tautiešu politikas realizācijā. Nodaļas faktoloģiskā materiāla izpēti veikuši Ainārs Lerhis un Arnis Latišenko.

Analītiskā apskata otrajā un trešajā nodaļā autori apskata Daugavpils un Rēzeknes pilsētu sadarbību ar Krieviju un tās institūcijām, pievēršoties gan pašvaldību iniciētām sadarbības iniciatīvām, gan iesaistei un atbalstam Krievijas veiktajām darbībām. Abu pašvaldību gadījumā sadarbība tiek skatīta vairākos tematiskos blokos – ekonomiskā sadarbība un bizness, politiskā sadarbība, sadarbība kultūras jomā, sadarbība izglītības jomā, kā arī vēstures jautājumi, sporta jautājumi un citi.

Abu gadījumu analīze tiek balstīta plašā izmantoto avotu klāstā, primāri – publikācijās reģionālajos plašsaziņas līdzekļos, kā arī vairākās daļēji strukturētās intervijās ar politiķiem, uzņēmējiem, ierēdņiem, kultūras darbiniekiem, vietējiem ekspertiem no attiecīgajām pašvaldībām un citām organizācijām. Otrās nodaļas faktoloģiskā materiāla izpēti veicis Austris Keišs, bet trešās nodaļas – Gatis Bērziņš.

Intervijas, faktoloģiskā materiāla analīzi un apstrādi, kā arī ievada un nobeiguma izstrādi veicis Ainārs Lerhis. A. Lerhis un pārējie analītiskā apskata autori izsaka pateicību visiem respondentiem, kuri laipni sniedza atbildes uz jautājumiem

Analītiskā apskata nobeigumā apkopoti secinājumi par Krievijas valsts institūciju un politikas veidotāju skatījumu uz tās sadarbības formātiem kultūras,

humanitārajā jomā un šo jomu politizāciju, kā arī par Krievijas valsts un federālo subjektu darbībām Latvijā tieši humanitārajā, kultūras jomā un tautiešu politikas ietvaros. Secinājumos arī izcelti tie sadarbības virzieni, kuros Daugavpilij un Rēzeknei sadarbība ar Krieviju ir intensīvākā, kā arī tādi analizēto pilsētu darbības veidi, kas netiešā veidā atbalsta Krievijas ārpolitisko interešu īstenošanu, vienlaicīgi radot potenciālu negatīvām sekām šo pilsētu un Latvijas sabiedrībai kopumā. Analītiskā apskata secinājumi būs noderīgi gan Latvijas pašvaldību pārstāvjiem, gan valsts iekšpolitikas un ārpolitikas veidotājiem izpratnes veicināšanai par esošo situāciju un tās ietekmi uz sabiedrības vienotību.

1. nodaļa

Krievijas politikas virzieni kultūras un humanitārās sadarbības sfērā, tautiešu politika, Sanktpēterburgas un Maskavas pašvaldību sadarbība ar Latgales pašvaldībām

Padziļinot un detalizējot “Krievijas Federācijas ārpolitikas koncepciju” (2008. gada 12. jūlijs), Krievijas rīcībpolitikas nostādnes, saturs, principi un galvenie virzieni starptautiskajā sadarbībā kultūras jomā ir definēti dokumentā “Krievijas Federācijas politikas galvenie virzieni starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā” (2010. gada 18. decembris; turpmāk tekstā: “Galvenie virzieni”). Šajā dokumentā ir izklāstīti Krievijas kultūras un humanitārās sadarbības politikas mērķi, prioritārie uzdevumi, reģionālās prioritātes, daudzpusējā sadarbība, kultūras dialoga nepieciešamība, valsts politikas veidošanas un realizācijas mehānismi. Dokumentā ir formulēti Krievijas politikas mērķi tādās humanitārās sadarbības jomās kā kultūra, māksla, zinātne, izglītība, masu informācijas līdzekļi, jauniešu apmaiņas braucieni, izdevējdarbība, muzeju jautājumi, bibliotēku un arhīvu jautājumi, sports un tūrisms.¹

Krievijas politika attiecībā uz ārvalstīs dzīvojošajiem tautiešiem (turpmāk tekstā: tautiešu politika) ir valsts institūciju īstenots pasākumu kopums, kurā notiek Krievijas valsts institūciju komunikācija ar citu valstu iedzīvotājiem. Tautiešu politika nav izolēta no kopējā Krievijas ārpolitikas ietvara, attiecīgi var secināt, ka tautiešu politika kalpo oficiālās Krievijas pašreizējām interesēm. Krievijas institūciju oficiālajos dokumentos tiek uzsvērtā tautiešu politikas īpašā loma ārpolitikā. Tautiešu politikas nozīmīgumu un mērogu ataino arī iestāžu, kuru kompetencē ir nodota tautiešu politikas īstenošana, apjomīgais skaits. Turklāt arī ar tautiešu politiku tiešā veidā nesaistītu institūciju resurss nepieciešamības gadījumā var tikt izmantots aktivitātēm, kam ir izteikts tautiešu politikas raksturs. Ņemot vērā, ka tautiešu politiku realizē valsts institūcijas, īstenotie pasākumi un programmas automātiski translē oficiālās Krievijas izpratni par politiskajiem procesiem.

Piemēram, to var novērot, aplūkojot ar vēsturi saistītu pasākumu un programmu saturu, kurā izpaužas oficiālās Krievijas lietotā vēstures interpretācija. Par to liecina arī Krievijas valsts iestāžu un nevalstisko organizāciju oficiālajās vietnēs un dokumentos lietotā terminoloģija par dažādiem vēstures notikumiem, kas aizgūta no PSRS politikā un propagandā ilgus gadus izmantotās leksikas. Tāpat arī var novērot, ka Krievijas tautiešu organizācijas Latvijā ir organiski pārņēmušas šo padomju laikmeta terminoloģiju un izmanto to savās aktivitātēs.

“Galvenie virzieni” nosaka, ka Krievijas valsts modernizācijas uzdevumu risināšanas kontekstā īpašu nozīmi iegūst Krievijas starptautiskā sadarbība zinātnes un izglītības nozarē.² Krievijas ģenerālkonsulāta Daugavpilī, Maskavas un Sanktpēterburgas valdību,³ kā arī to padotības iestāžu komunikācija ar tautiešiem ietver kultūras, izglītības un vēsturiskās atmiņas (piemiņas) virzienus. Tautiešu politika tiek īstenota, atbalstot tautiešu organizācijas Latvijā, kā arī veidojot izglītojošas programmas un organizējot kultūras un piemiņas pasākumus tautiešiem. Izglītojošo programmu ietvaros tautiešiem plaši tiek piedāvātas iespējas apmeklēt

¹ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества (Утверждены Президентом Российской Федерации 18 декабря 2010 года); skatīts 03.03.2019.; <http://ppt.ru/docs/osnovnyue-napravleniya/60031> .

² Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

³ Krievijā ne tikai valsts centrālā izpildvara, bet arī lielo pilsētu pašvaldības (izpildvaras iestādes) nereti tiek sauktas par valdībām: Maskavas valdība, Sanktpēterburgas valdība, u.tml.

Krieviju. Izdalāmas vairākas tautiešu politikas mērķauditorijas grupas, kurām ir veltīts vairākums programmu un pasākumu: bērni, jaunieši, izglītības nozares darbinieki un veterāni.

Krievijas tautiešu politika attiecībā uz tautiešiem Latvijā tiek īstenota kā Krievijas reakcija uz Latvijas īstenoto mazākumtautību pārstāvju integrācijas procesu. Latvijas integrācijas politikas kontekstā Krievijas institūcijas selektīvi lieto etniskās asimilācijas un vērtību pārņemšanas jēdzienus. Lai arī Krievijas federālā likuma “Par Krievijas Federācijas valsts politiku attiecībā pret tautiešiem ārzemēs” 1. pants definē tautieti nevis kā etnisku kategoriju, bet kā vērtību, piederības un uzskatu kategoriju,⁴ Latvijā notiekošais integrācijas process Krievijā tiek apzīmēts kā “asimilācija”. Krievijas institūcijas apzinās arī tautiešu politikas ierobežojumus un atzīst, ka pēc Padomju Savienības sabrukuma daļa tautiešu Latvijā ir pārņēmusi “jaunās” Latvijas Republikas kultūru un tradīcijas. Ārzemēs “asimilējušies” tautieši, kuri ir “korigējuši savu nacionālo pašidentifikāciju”, tiek pretnostatīti tiem tautiešiem, kuri ir izvēlējušies identificēt sevi kā “krievu cilvēku” un uz kuriem tautiešu politika ir primāri vērsta.⁵ Krievijas tautiešu politikas īstenošana nozīmē Latvijas sabiedrības integrācijas kavēšanu. Turklāt Krievijas institūciju darbības un diskursa raksturs liecina, ka tautiešu politikas mērķis nav personu, kas iekļautas Krievijas tautiešu kategorijā, iekļaušanās un integrācija mītnes valsts sabiedrībā. Tieši pretēji, tiek uzsvērtā tautiešu ekskluzīva tiesiskā un kultūras piederība nevis mītnes valstij, bet gan Krievijai.

“Krievijas Federācijas politikas galvenie virzieni starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā” noteic, ka Krievijas ārpolitiskās stratēģijas īstenošanā kultūrai pieder īpaša loma. Savstarpēji izdevīgai kultūras un humanitārajai sadarbībai ir jādod būtisks ieguldījums Krievijas ārpolitikas galveno mērķu sasniegšanā un efektivitātes paaugstināšanā. Kultūra kļūst par ievērojamu valsts ekonomiskās attīstības faktoru – attiecīgu uzdevumu risināšanā valstij jāiegulda ievērojami materiālie un finansu resursi, aktīvi jāatbalsta kultūras nozaru konkurētspēja un jācīnās par noieta tirgiem kultūras sfēras produkcijai.

Dokumentā teikts, ka arvien lielāku nozīmi iegūst kultūras diplomātija. Izmantojot specifiskas formas un metodes iedarbībai uz sabiedrisko domu, kultūras diplomātija kā neviens cits “maigās varas” instruments ir spējīgs strādāt uz valsts starptautiskās autoritātes nostiprināšanu. Galvenie centieni starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības virzienā ir vērsti uz krievu valodas un Krievijas Federācijas (KF) tautu kultūras atbalstu un popularizāciju ārvalstīs. Krievijas kultūras klātbūtnei ārvalstīs, kā arī ārvalstu kultūras klātbūtnei Krievijā ir jāveicina šīs valsts vēsturei, ģeopolitiskajam stāvoklim, kopējam spēkam un resursiem atbilstoša Krievijas vieta pasaulē. Kultūras apmaiņai jāveicina noturīgu un ilglaicīgu sakaru nodibināšana un uzturēšana starp valstīm, sabiedriskajām organizācijām un cilvēkiem.

“Galvenie virzieni” turpina, ka Krievijas politikā par valstiskas nozīmes lietu jāklūst darbam piemiņas iemūžināšanai par Krievijas vēsturiskām saitēm ar ārvalstīm, ārvalstīs esošo kultūras mantojuma objektu dažāda veida pieminekļu izzināšanu, saglabāšanu un popularizāciju, kas saistīti ar Krievijas vēsturisko pagātņi.

⁴ Официальный сайт компании «КонсультантПлюс», *Федеральный закон от 24.05.1999 N 99-ФЗ (ред. от 23.07.2013) “О государственной политике Российской Федерации в отношении соотечественников за рубежом”*, skatīts 02.10.2018., http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_23178/4733d92796950eff2201181bdbcf75ca68fa7ddc/

⁵ Официальный тематический ресурс Комитета по внешним связям Санкт-Петербурга, *Изучение русского языка – вклад в будущее*, skatīts 02.10.2018., <http://spbrumir.ru/?p=4126>

Dokumentā sacīts, ka viena no vissvarīgākajām politikas prioritātēm kultūras un humanitārajā sadarbībā ir sistemātiska un daudzpusīga atbalsta sniegšana Krievijas tautiešiem, ārzemēs pastāvīgi dzīvojošiem Krievijas pilsoņiem, palīdzība ārvalstīs dzīvojošo krievvalodīgo iedzīvotāju tiesību īstenošanā kultūras, valodas, izglītības un informācijas sfērās. Krievija uzskata daudzmiljonu krievu diasporu – Krievu pasauli – par partneri krievu valodas un kultūras telpas paplašināšanai un nostiprināšanai. Šī uzdevuma īstenošanai valstij ir jāsniedz palīdzība Krievijas tautiešu starptautiskām apvienībām krievu valodas izplatīšanā un apmācībā.

“Galvenie virzieni” papildina, ka tikpat svarīgs virziens Krievijas dalībai starptautiskā kultūras un humanitārā sadarbībā ir divpusējie sakari. Galvenais uzdevums ir vienotas kultūras, informatīvās un izglītības telpas tālāka veidošana. Ir nepieciešams veicināt Krievijas kultūras klātbūtni Centrālās Eiropas un Austrumeiropas reģionā. Kultūras un humanitārā sadarbībai ir jāķļūst par Krievijas savstarpēji izdevīgu sadarbības sastāvdaļu ar Eiropas Savienību, sevišķi kopīgu programmu realizācijas laukā, tostarp izglītības jomā. Kultūras sakaru attīstībā ar Baltijas valstīm der ņemt vērā krievvalodīgo iedzīvotāju tiesību ievērošanas problemātiku.

Šajā rīcībpolitikas dokumentā turpināts, ka svarīgu vietu starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā ieņem daudzpusīgie kultūras sakari. Liela nozīme ir daudzpusējām kultūras akcijām. Nepieciešama kultūras apmaiņu aktivizācija visos līmeņos, ieskaitot Krievijas reģionus.

“Galvenajos virzienos” norādīts, ka Krievijas Ārlietu ministrija izstrādā kopīgu Krievijas politikas stratēģiju starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā. Pie Krievijas Ārlietu ministrijas funkcijām pieder arī prioritāšu izstrādāšana starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā. Sevišķa loma politikas īstenošanā starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā ir Krievijas Ārlietu ministrijas iestādēm ārvalstīs. Diplomātisko pārstāvniecību un konsulāro iestāžu darba efektivitāte lielā mērā nosaka Krievijas kultūras klātbūtnes apjomu un formas attiecīgajās valstīs.⁶

1.1. Sanktpēterburga

2017. gadā publicētajā APPC pētījumā “Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte” uzsvērts, ka Krievijas reģionālie subjekti var “veidot sakarus ar partneriem ārvalstīs, tikai neizejot no savu pilnvaru rāmjiem, turklāt sadarbībai ir jāatbilst valsts politikai attiecīgajā virzienā. Krievijas Eiropas daļas reģionālās institūcijas ir aktīvas tautiešu politikas īstenošanas”. Arī Krievijas lielākie reģionālie veidojumi *de facto* veido valsts ārējos sakarus plašā nozaru klāstā. Pārrobežu sadarbība, ārējās tirdzniecības un tūrisma veicināšana, valsts tēla popularizēšana ir ar publisko diplomātiju un valsts ārpolitiku saistīti uzdevumi, kuru izpildē piedalās arī Krievijas reģionālās institūcijas. Latvijas ārpolitikas kontekstā ir būtiski ņemt vērā, ka daļai Krievijas reģionu un pilsētu ir piešķirta nozīmīga loma ārvalstīs dzīvojošo Krievijas tautiešu politikā.⁷ Tas saskan ar Krievijas tautiešu politikai atvēlēto ievērojamo lomu, jo savulaik Krievijas ārlietu ministrs Sergejs Lavrovs ir norādījis,

⁶ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

⁷ Latvijas reģioni un valsts ārpolitika: Krievijas faktora izpēte / Red. M. Cepurītis, A. Kudors. – Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2017. – 46., 57.–58. lpp.

ka Krievijas tautieši ārzemēs ir svarīgs resurss Krievijas attiecībās ar krievu tautiešu mītnes valstīm.⁸

Arī Krievijas reģionālajiem subjektiem un, šī analītiskā apskata ietvaros, divām Krievijas lielākajām pilsētām Sanktpēterburgai un Maskavai ir iedalīta sava loma tautiešu politikas īstenošanā. Krievijas ārpolitiskā vadība saredz lietderību izmantot šīs lielpilsētas Krievijas tautiešu politikā. Minēto pilsētu īstenošanās tautiešu politikas aktivitātes plašā jomu lokā ir novērojamas arī Daugavpils un Rēzeknes pašvaldībās.

Par Sanktpēterburgas politikas īstenošanu, ārējo sakaru attīstības un starpreģionālo sadarbību atbildīga ir Sanktpēterburgas Ārējo sakaru komiteja. Tās pienākumos ietilpst dažāda līmeņa starpreģionu un starptautisko pasākumu un konferenču organizēšana, ārzemēs dzīvojošu tautiešu atbalsta programmu koordinācija, kā arī tautiešu faktora izmantošana divpusējo attiecību attīstībai.⁹ Sanktpēterburgas sadraudzības pilsēta Latgales reģionā ir Daugavpils, ar ko sadarbība aizsākta vēl 2004. gadā. Sešus gadus vēlāk, 2010. gadā Sanktpēterburgas valdība noslēdza sadarbības līgumu ar Daugavpili Otrā pasaules kara veterānu veselības aprūpes un sociālās nodrošināšanas jomā. Šis līgums paredz, ka Sanktpēterburga par saviem līdzekļiem īsteno kvalifikācijas paaugstināšanas kursus speciālistiem, kuri strādā Daugavpils veselības aprūpes iestādēs, savukārt Daugavpils no saviem budžeta līdzekļiem nodrošina veselības apdrošināšanas polises veterāniem, kas pārdzīvoja Ļeņingradas blokādi.¹⁰

Kritisks brīdis Sanktpēterburgas ārējo sakaru politikā ir bijis 2014. gada oktobrī, kad Prāgas mērs Tomašs Hudečeks pieņēma lēmumu pārtraukt sadarbību ar Sanktpēterburgu un aicināja citas Sanktpēterburgas sadraudzības pilsētas rīkoties identiski. Reaģējot uz šo notikumu, Sanktpēterburgas gubernators Georgijs Poltavčenko nosūtīja Daugavpils pilsētas domes priekšsēdētājam Jānim Lāčplēšim atklātu vēstuli ar aicinājumu turpināt Daugavpils un Sanktpēterburgas partnerību.¹¹ Neskatoties uz Sanktpēterburgas saspīlējumu attiecībās ar Prāgu, Sanktpēterburgas un Daugavpils sadarbība netika pārtraukta.

Tautiešu politika tiek izcelta kā atsevišķs un būtisks Sanktpēterburgas Ārējo sakaru komitejas darbības virziens, kam tiek pievērsta īpaša uzmanība. Šīs politikas deklarētais mērķis ir veikt pasākumus, lai radītu labvēlīgus apstākļus Krievijas tautiešiem ārzemēs. Sanktpēterburgas valdība īsteno tautiešu atbalsta politiku ārzemēs federālā likuma "Par Krievijas Federācijas valsts politiku attiecībā pret tautiešiem ārzemēs" un Krievijas Federācijas tautiešu ārzemēs atbalsta koncepcijas realizācijas ietvaros. Pilsētas tautiešu politikas realizācija aizsākās jau 2000. gadu sākumā. Sākotnēji tās bija vienreizējas akcijas, taču to rezultāts bija kompleksa dokumenta

⁸ Всемирный конгресс российских соотечественников — Сергей Лавров, Министр иностранных дел РФ; 02.11.2015.; skatīts 22.11.2018.; <https://russkie.md/vsemimiyi-kongress-rossiyskih-sootchestvennikov-sergey-lavrov-ministr-inostrannyih-del-rf>

⁹ Krievijas tautietis ārzemēs (*российский соотечественник за рубежом*) iekļauj Krievijas pilsoņus un krievu diasporas pārstāvjus ārzemēs, kā arī bijušos PSRS pilsoņus un personas, kas izdarīja brīvu izvēli par labu garīgām, kultūras un tiesiskām saitēm ar Krievijas Federāciju un kuru senči ir dzīvojuši Krievijas vēsturiskajā teritorijā (atbilstoši Krievijas Federācijas federālajam likumam "Par Krievijas Federācijas valsts politiku attiecībā pret tautiešiem ārzemēs"). Официальный сайт Администрации Санкт-Петербурга, *Общая информация*, skatīts 02.10.2018., https://www.gov.spb.ru/gov/otrasl/c_foreign/information/

¹⁰ Официальный тематический ресурс Комитета по внешним связям Санкт-Петербурга, *Дaugavpils и Петербург: работать и дружить вместе*, skatīts 02.10.2018., <http://spbrumir.ru/?p=4795>

¹¹ Генеральное консульство Российской Федерации в Даугавпилсе, *Новости Генконсульства*, skatīts 02.10.2018., <https://daugavpils.mid.ru/2>

izveide “Sanktpēterburgas valdības programma Krievijas valsts politikas īstenošanai attiecībā pret tautiešiem ārzemēs” (programma “Tautieši”) 2008. gadā. Sanktpēterburgas pašvaldība ir noteikusi piecas jomas, kuras skar tautiešu politika: 1) sadarbība izglītības jomā un krievu valodas atbalsts; 2) darbs ar jauniešiem; 3) Lielā Tēvijas kara¹² veterānu un Ļeņingradas blokādes liecinieku atbalsts; 4) sadarbība kultūras jomā; 5) informācijas, zinātniskās metodoloģijas un organizatoriskais atbalsts.¹³

Krievijas dokuments “Galvenie virzieni” noteic, ka ar starptautisko tiesību ietvaros paredzētajām iespējām ir nepieciešams dot pretsparu jebkuriem mēģinājumiem krievu valodas diskriminācijai ārvalstīs.¹⁴ Krievu valodas mācīšana un zināšanu uzturēšana tiek uzskatīta par svarīgāko faktoru, kas ļauj tautiešu kopienām saglabāt saikni ar Krieviju. Izglītības joma attiecībā uz tautiešiem Baltijas valstīs ietver tādus pasākumus kā krievvalodīgo bērnudārzu vadītāju un skolu mācītspēku kvalifikācijas paaugstināšanu, īpaša uzmanība tiek pievērsta tādiem mācību priekšmetiem kā krievu valoda, literatūra, māksla un kultūras vēsture.¹⁵

Kā iepriekš atzīmēts, Sanktpēterburga ir pievērsusies Otrā pasaules kara vēstures jautājumiem. Īpaša loma tiek pievērsta jauniešu aicināšanai uz Sanktpēterburgu dalībai tautiešu semināros un konferencēs. Sanktpēterburgas iestāžu īstenotajā tautiešu politikā viena no mērķgrupām ir arī ārvalstīs dzīvojošie krievvalodīgie skolotāji, kuriem Krievijā tiek piedāvāta stažēšanās un palīdzība, izmantojot kaimiņvalstī izstrādātu mācīšanas metodoloģiju. “Tautiešu pasākumos, kuros piedalās Latvijas iedzīvotāji, notiek specifiska, Kremļa politiku atbalstoša vēstures interpretācija, kas neatbilst demokrātisko valstu vēsturnieku izpētei. Līdzīgas aktivitātes īsteno arī Maskavas pašvaldība, kas atbalsta ar tautiešu politiku saistītu organizāciju darbību Krievijā un Baltijas valstīs.”¹⁶

Izglītojošās programmas “Un mēs saglabāsim tevi, krievu runa, Lielais krievu vārds...” ietvaros notiek kvalifikācijas paaugstināšanas kursi pamatskolu un vidusskolu skolotājiem. Izglītojošās programmas “Krievijas valsts vēsture” ietvaros, kas paredzēta vēstures pasniedzējiem un pētniekiem, ik gadu tematiski tiek apskatīti noteikti Krievijas vēstures periodi vai notikumi. 2015. gadā šī programmas izvēlēta tēma bija “Lielā Tēvijas kara uzvaras 70. gadadiena”.¹⁷ Arī mācību metodisko materiālu izdale, kas paredzēta skolēniem, skolotājiem un mācību iestādēm ārzemēs, ir viens no izglītības jomas pasākumiem. Grāmatu un saņēmēju saraksts tiek veidots atbilstoši pieprasījumiem, ko veic tautiešu organizācijas, kas tālāk izplata attiecīgo literatūru. Ārējo sakaru komiteja ārzemju vizītēs 2014. gadā izplatīja krievu valodas

¹² Lielais Tēvijas karš (*Великая Отечественная война*) ir Krievijā un vairākās bijušajās PSRS republikās lietots termins, kas aizstāj Otrā pasaules kara jēdzienu; Otrā pasaules kara periods – PSRS karadarbība pret nacistisko Vāciju un tās sabiedrotajiem periodā no 1941. gada 22. jūnija līdz 1945. gada 2. septembrim.

¹³ Официальный тематический ресурс Комитета по внешним связям Санкт-Петербурга, *Задачи*, skatīts 02.10.2018., http://spbrumir.ru/?page_id=87

¹⁴ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

¹⁵ Информационный портал фонда “Русский мир”, *Образовательная программа для соотечественников “История государства Российского”*, skatīts 02.10.2018., <https://russkiymir.ru/events/194227/>

¹⁶ Latvijas reģioni un valsts ārpolitika: Krievijas faktora izpēte / Red. M. Сепурītис, А. Кудорс. – Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2017. – 58. lpp.

¹⁷ Информационный портал фонда “Русский мир”, *Образовательная программа для соотечественников “История государства Российского”*, skatīts 02.10.2018., <https://russkiymir.ru/events/194227/>

un vēstures mācību literatūru, tostarp par Ļeņingradas blokādi un Krievijas vēsturi 21. gadsimtā, un bērnu literatūru. Šī akcija skāra arī Latviju.¹⁸

“Galvenie virzieni” noteic, ka pamatu sakariem kultūras sfērā sastāda aktieru un mākslinieciskās apmaiņas viesizrāžu un koncertu darbības tradicionālajās formās. Efektīva kultūras partnerība paredz tiešu sakaru uzturēšanu starp kultūras iestādēm, radošo darbinieku apvienībām un atsevišķiem pazīstamiem darbiniekiem. Akcentu jāliek ne tik daudz uz ārzemju kultūras importu, cik uz Krievijas kultūras eksportu, tās popularizāciju ārvalstīs. Krievijas un ārvalstu sabiedrības pārstāvjus, kuri devuši visievērojamāko ieguldījumu Krievijas kultūras un krievu valodas popularizēšanā, ir aktīvi jāatbalsta.¹⁹

Šīs “Galveno virzienu” nostādņu sadaļas īstenošanu varam konstatēt arī Sanktpēterburgas pašvaldības gadījumā. Sanktpēterburgas realizētās tautiešu politikas saturu lielā mērā ietekmē šīs lielpilsētas ievērojamais kultūras un intelektuālais mantojums. Pilsēta tiecas prezentēt sevi kā Krievijas kultūras vēstnieci ārzemēs, tādēļ tautiešu politikas ietvaros liela nozīme tiek piešķirta tieši literatūrai, mākslai un teātrim. Piemēram, 2014. gadā Ārējo sakaru komiteja organizēja pasākumu “Puškina Pēterburga”, kura auditorija ir krievu valodas un literatūras pasniedzēji no ārvalstīm, tiek organizēts arī līdzīgs tematisks pasākums “Dostojevskas Pēterburga”. “Puškina Pēterburgas” programmā piedalījās tautieši arī no Latvijas. Programmu mērķis ir padziļināti iepazīstināt ārzemju tautiešus ar krievu klasiku daiļradi. 2014. gadā tika īstenota kultūras programma “Teatrālā Pēterburga”, kas paredzēta Krievijas tautiešu bērniem. Papildus tam 2014. gada septembrī tika uzsākta ārzemju radiostacijām paredzētā 18 pārraižu cikla “Pēterburga un krievu ārzemes” translācija. Latvijā šī cikla pārraide notika Rīgā, Daugavpilī, Rēzeknē un citur Latgalē. Pārraižu tēmas galvenokārt bija saistītas ar Sanktpēterburgas kultūru, vēsturi un Sanktpēterburgas pilsētas īstenotām tautiešu programmām.²⁰ 2015. gadā Sanktpēterburgā organizētajā VIII starptautiskajā festivālā “Teātris sākas...” piedalījās un konkursā otro vietu ieguva Rēzeknes teātris “Joriks”.

Nozīmīgs tautiešu politikas virziens ir darbs ar jauniešiem un bērniem, šī virziena ietvaros tiek īstenoti vairāki pasākumi. Viens no tiem ir Jaungada koncertu rīkošana un dāvanu izdāle bērniem. 2014. gadā tika sarīkoti Jaungada koncerti bērniem “Pēterburgas pasaka” Baltijas valstīs, Latvijā tie notika Daugavpilī, Liepājā un Ventspilī. Daugavpilī koncerts tika sarīkots ar Krievijas ģenerālkonsulāta atbalstu. Koncerta afišā uzsvērts, ka pasākums paredzēts Krievijas tautiešu bērniem.²¹ 2016. un 2017. gadā “Pēterburgas pasakas” koncertu ģeogrāfija aprobežojās tikai ar Latgali, koncerti notika Daugavpilī un Rēzeknē.

Jauniešu iesaistes jomā tiek īstenots projekts “Sarkanās buras”, kura ietvaros notiek ārvalstu studentu piesaiste. Tiek īstenotas arī starptautiskās krievu valodas olimpiādes. Ārējo sakaru komiteja organizē arī ikgadējo Krievijas tautiešu jauniešu organizāciju un ārzemju krievvalodīgo mediju forumu “Krievu ārzemes”. Forums

¹⁸ Фонд поддержки и защиты прав соотечественников, проживающих за рубежом, *Соотечественники в 13 странах мира получили от Санкт-Петербурга книги и пособия*, skatīts 02.10.2018., <http://pravfond.ru/?module=news&action=view&id=2962>

¹⁹ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

²⁰ Официальный тематический ресурс Комитета по внешним связям Санкт-Петербурга, *13 сентября 2014 года в эфире зарубежных русскоязычных радиостанций 14 стран мира стартовала серия программ “Петербург и русское зарубежье”*, skatīts 02.10.2018., <http://spbrumir.ru/?p=5308>

²¹ *Новогоднее представление для детей российских соотечественников*, skatīts 02.10.2018., spbrumir.ru/wp-content/uploads/2014/01/Афиша_Дaugавпилс.pdf

ietver divas komponentes. Pirmkārt, tautiešu organizāciju jauniešiem tiek vadītas lekcijas un treniņi, lai attīstītu līderības īpašības un nostiprinātu saikni ar vēsturisko dzimteni, studējot tās literatūru, mākslu un vēsturi. Otrkārt, krievvalodīgajiem medijiem ārzemēs ir izveidota kvalifikācijas paaugstināšanas un redzesloka paplašināšanas programma. Šīs programmas ietvaros tiek pievērsta uzmanība mediju lomai ārzemēs starpvalstu konfliktu gadījumos, kā arī notiek apmācība teksta materiāla, audiovizuālā un grafiskā satura radīšanā.²² Latviju šajā forumā ir pārstāvējuši jaunieši no nevalstiskajām organizācijām “Mums ir pa ceļam” un “9.maijs.lv”.²³ Neskatoties uz to, ka pastāv nopietnas bažas par plašsaziņas līdzekļu brīvību un neatkarību Krievijā, 2017. gadā Latviju foruma mediju komponentes pasākumos pārstāvēja arī laikraksta “Rēzeknes Vēstis” žurnālisti.²⁴

Minētie pasākumi pilnībā atbilst “Galvenajos virzienos” noteiktajam, ka ir jāvelta nepieciešamā uzmanība, lai ārvalstu televīzijas un radio stacijas īstenotu Krievijas televīzijas un radio projektus, kas veicinātu Krievijas kultūras un krievu valodas virzīšanu, Krievijas pozitīva imidža veidošanu ārvalstīs. Ar šo mērķi ārvalstīs ir jāizplata Krievijas prese un jārada masu informācijas līdzekļi, kas būtu orientēti uz attiecīgo valstu auditoriju, ieskaitot tautiešus. Nepieciešams izstrādāt mehānismus, kas ļautu aizstāvēt Krievijas sabiedrības garīgi kulturālās īpatnības, un norobežotu to no destruktīvas informatīvās iedarbības.²⁵

“Galvenajos virzienos” arī norādīts, ka īpašu uzmanību prasa pasākumu rīkošana ārvalstīs sakarā ar Krievijas vēstures piemiņas datumiem. Šī darba svarīgs aspekts ir centieni labiekārtot Krievijas karavīru un civilpersonu apbedījumu vietas un pienācīgā veidā uzturēt pieminekļus citu valstu teritorijā bojāgājušiem Krievijas aizstāvjiem.²⁶

2017. gadā Sanktpēterburgā notika III izglītojošā programma jauniešiem “Lasām blokādes grāmatu”. Programmā piedalījās arī jaunieši no Daugavpils, kurus pasākuma organizatori raksturoja kā brīvprātīgos, kas aktīvi nodarbojās ar Otro pasaules karu saistītu piemiņas pasākumu rīkošanu, galvenokārt agrāk Padomju Savienībā un mūsdienās Krievijā atzīmējamās “Uzvaras dienas” – 9. maija pasākumiem un Daugavpils atbrīvošanas²⁷ no nacistiskās Vācijas karaspēka gadadienu atzīmēšanu. Šīs programmas deklarētais mērķis ir saglabāt Krievijas garīgo un kultūras mantojumu ārzemēs, izglītojot 12 līdz 16 gadus vecus tautiešu pārstāvjus

²² Сборник материалов. Петербургский Форум “Русское зарубежье”, skatīts 02.10.2018., <http://spbrumir.ru/wp-content/uploads/2014/01/Сборник-материалов.-VII-Форум-Русское-зарубежье.pdf>

²³ Сборник материалов. III-й Петербургский форум молодых соотечественников, проживающих за рубежом, и работников зарубежных русскоязычных средств массовой информации, skatīts 02.10.2018., <http://spbrumir.ru/wp-content/uploads/2014/01/Сборник-Форум-2010.pdf>

²⁴ Официальный тематический ресурс Комитета по внешним связям Санкт-Петербурга, Петербургский форум с мировым значением, skatīts 02.10.2018., <http://spbrumir.ru/?p=7552>

²⁵ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

²⁶ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

²⁷ Daugavpils un Rēzeknes atbrīvošana – Krievijas oficiālajos informatīvajos avotos lietots apzīmējums PSRS atkārtotai Vācijas okupētās Daugavpils un Rēzeknes okupācijai. Turpinot PSRS laikmeta tradīciju, Krievijas informācijas avotos nacistiskās Vācijas karaspēks parasti saukts par “vācu fašistiskajiem iebrucējiem”, savukārt PSRS karaspēka ienākšanu Latvijas teritorijā par iebrukumu neuzskatot. Ar “fašisma” jēdzienu apzīmēti totalitārie nekomunistiskie režīmi, turklāt ar fašisma jēdzienu netiek domāts specifiski Itālijas fašisms (termins lietots arī Vācijas režīma apzīmēšanai; nacistiskā režīma pilns nosaukums “nacionālsociālistisks” Padomju Savienībā tika reti lietots, iespējams, lai nerastos iespējamās analogijas ar terminu “sociālisms”).

patriotisma un cieņas garā pret Krieviju un veicinot interesi par PSRS Otrā pasaules kara laika vēstures mācīšanos, kā arī izplatīt zināšanas ārzemju diasporas jauniešiem par padomju tautas varonību Lielā Tēvijas kara laikā.²⁸

Tautiešu politikas ietvaros tiek organizētas pastāvīgas Otrā pasaules kara veterānu vizītes uz Sanktpēterburgu, galvenokārt, to, kuri pārdzīvoja Ļeņingradas blokādi un kuri šobrīd dzīvo dažādās pasaules valstīs, arī Latvijā. 2014. gadā 24 Daugavpilī dzīvojošiem veterāniem ar Daugavpils Krievu kultūras centra (ko daļēji finansē Daugavpils dome) atbalstu tika piešķirtas Ļeņingradas blokādes pārraušanas 70. gadadienas godzīmes.²⁹ Blokādes pārraušanas gadadienās veterāniem tiek nosūtītas arī Sanktpēterburgas gubernatora G. Poltavčenko apsveikuma vēstules. Piemēram, šādas vēstules tika nosūtītas 2018. gadā blokādes pārraušanas 75. gadadienā. Gubernators pateicās veterāniem par aktīvu pilsonisko pozīciju, ieguldījumu Lielā Tēvijas kara piemiņas saglabāšanā un jauniešu patriotiskajā audzināšanā.³⁰ Ļeņingradas blokādes veterāni viesojās pasākumā “Mēs atceramies” Krievu kultūras centrā 2018. gada 16. jūlijā. Piedalījās arī Krievijas ģenerālkonsulāta un Daugavpils sabiedrisko organizāciju pārstāvji, arī pārstāvis no karavīru apbedījumu vietu meklēšanas sekcijas “Poisk”.

Rīgā darbojas Sanktpēterburgas biznesa informācijas centrs, kas izveidots pēc Sanktpēterburgas valdības lēmuma 2007. gada 29. janvārī, ar mērķi veidot pozitīvu Sanktpēterburgas tēlu Latvijā un Rīgā saistībā ar kultūras, zinātnes, tūrisma un rūpniecības jomām sadarbībā ar varasiestādēm, uzņēmējiem un nevalstiskajām organizācijām.³¹ Taču šīs struktūras darbība liecina, ka arī tā var tikt izmantota arī tautiešu politikas realizācijai. Līdzīgi biznesa informācijas centri darbojas arī citās valstīs. Biznesa informācijas centrs Rīgā organizēja virkni pasākumu, galvenokārt saistībā ar Sanktpēterburgas dienām Rīgā un krievu kultūras dienām Latvijā. Kopā ar informācijas aģentūru “Rosbalt” 2014. gada 30. aprīlī organizēja arī diskusiju par tēmu “Kā rīdzinieki gatavojas Rīgas un Latvijas atbrīvošanas 70. gadadienai”,³² kurā piedalīties aicināja dažādu nevalstisko, tostarp veterānu organizāciju pārstāvjus. Šīs diskusijas ietvaros tika apspriestas vairākas tēmas: izveidojušās “Uzvaras dienas” un citu ar Otrā pasaules kara saistītu notikumu atzīmēšanas tradīcijas Latvijā, Latvijas pašvaldību loma šādu pasākumu sagatavošanā, kā arī Latvijas jauniešu izpratne par “Uzvaras dienu”³³ un vācu karaspēka padzīšanu.³⁴

²⁸ Официальный тематический ресурс Комитета по внешним связям Санкт-Петербурга, 8 апреля в 12:00 в зале Государственного мемориального музея обороны и блокады Ленинграда (Соляной пер., д. 9) состоялась церемония закрытия III просветительской программы для молодых соотечественников “Читаем Блокадную книгу”, skatīts 02.10.2018., <http://spbrumir.ru/?p=7406>

²⁹ Информационный портал для соотечественников в Финляндии, *Никто не будет забыт. Ничто не будет забыто*, skatīts 02.10.2018., <http://mosaiikki.info/rusinfofinland/novosti.php?year=2014&open=14>

³⁰ Генеральное консульство Российской Федерации в Даугавпилсе, *Новости Генконсульства*, skatīts 02.10.2018., <https://daugavpils.mid.ru/2>

³¹ Комитет по внешним связям Санкт-Петербурга, *Информационный деловой центр Санкт-Петербурга в Риге*, skatīts 02.10.2018., http://old.kvs.spb.ru/informatcionnij_delovoj_tcentr_sankt-peterburga_v_rige596

³² Uzskata padomju okupāciju par Latvijas atbrīvošanu, kuras gadadienas atzīmēšanai Latvijas galvaspilsētai Rīgai būtu īpaši jāgatavojas.

³³ “Uzvaras diena” (*День Победы*) – 9. maijā Krievijā un citviet oficiāli atzīmējama diena; jēdziens, ar ko apzīmē Sarkanās armijas uzvaru pār nacistisko Vāciju.

³⁴ Портал iverst.kz, *Рига. Круглый стол “Как в Риге готовятся отметить Праздник Победы и 70-летие освобождения Латвии”*, skatīts 02.10.2018., <http://news.iverst.kz/61601533-riga-kruglyu-stol-kak-v-rige-gotovyatsya-otmetit-prazdnik-pobedy-i-70-letie-osvobozhdeniya-latvii>

Ekonomiskajai sadarbībai starp Sanktpēterburgu un Daugavpili, kā arī Latviju kopumā līdz šim ir bijis ierobežots raksturs. Sanktpēterburga ir ES pārrobežu sadarbības programmas “Igaunija – Latvija – Krievija” dalībiece, taču ģeogrāfiskā izvietojuma dēļ sadarbību ar Latgales reģioniem neveic. Ārējo sakaru komiteja kopš 2012. gada organizē ikgadējo mazā un vidējā biznesa partneriātu “Sanktpēterburga – Krievijas un ārzemju reģioni”, kas ir viena no lielākajām ekspozīcijām un kongresiem reģionu ekonomiskās sadarbības veicināšanai.³⁵ Partneriātā ik gadu piedalās ap 2000 uzņēmēju no Eiropas un Āzijas, tostarp no Latvijas.

1.2. Maskava

Maskavas pilsētas pašvaldības starptautiskās sadarbības politiku īsteno Maskavas Ekonomisko un starptautisko attiecību departaments. Tā ir pašvaldības izpildvaras iestāde, kuras uzdevumos ietilpst investīciju piesaiste, ārējo attiecību attīstīšana un tautiešu politikas īstenošana. No Latvijas pašvaldībām vienīgais oficiālais sadarbības partneris Maskavai ir Rīga, tādēļ tās aktivitātēm Latgalē ir mazāks mērogs nekā Sanktpēterburgai. Departamenta pakļautībā ir divas institūcijas. Pirmā no tām ir Maskavas tautiešu nams, kas ir izveidojis pārstāvniecības – “Maskavas namus” – vairākās pasaules valstīs dažādos kontinentos. “Maskavas nami” parasti tiek izvietoti ārvalstu galvaspilsētās. Otrā institūcija ir Maskavas pilsētas unitārais uzņēmums “Maskavas pilsētas starptautiskās darbības centrs”, kas dibināts 2002. gadā.

Lēmums par “Maskavas nama”³⁶ izveidošanu Rīgā tika pieņemts 2001. gadā, nams atvērta 2004. gadā. Kā pārstāvniecības izveides mērķi tiek minēti Krievijas valsts un Maskavas pilsētas starptautiskās autoritātes nostiprināšana Latvijā, divpusējo attiecību attīstība ar Rīgu un Latviju kopumā, kā arī Krievijas tautiešu kultūras, sociālo un ekonomisko atbalsta programmu īstenošana un pasākumu organizēšana. Krievijas tautiešu politikas ietvaros “Maskavas nami” izpilda virkni uzdevumu mītnes valstīs, tostarp, atbalstot tautiešu nevalstiskās organizācijas un diasporas apvienības, ārzemju krievvalodīgos plašsaziņas līdzekļus un Krievu Pareizticīgo baznīcu. Tāpat arī īpaša uzmanība tiek pievērsta diasporas jauniešu organizāciju atbalstam un padomju karavīru apbedījumu vietu uzkopšanai.³⁷

Savukārt unitārais uzņēmums “Maskavas pilsētas starptautiskās darbības centrs” darbojas ciešā sadarbībā ar Maskavas Ekonomisko un starptautisko attiecību departamentu, un tā uzdevumos primāri ietilpst ekonomisko sakaru attīstība, piemēram, Maskavas preču un pakalpojumu popularizēšana ārvalstu tirgos un ārvalstu investīciju piesaiste. Neskatoties uz savu šķietamo “tikai” biznesa darījumu raksturu, arī “Maskavas pilsētas starptautiskās darbības centrs” ir cieši iesaistīts Krievijas tautiešu politikas realizācijā. Tā pienākumos ietilpst tautiešu organizāciju atbalsta īstenošana un sadarbība ar Krievijas diasporu mediju jomā, tāpat arī mediju satura radīšana.³⁸

Lai gan, ņemot vērā “Maskavas nama” atrašanās vietu, tā pasākumi galvenokārt koncentrējas Rīgā un ir vērsti uz Latvijas galvaspilsētu, atsevišķi

³⁵ Петербургский Партнериат малого и среднего бизнеса “Санкт-Петербург – регионы России и зарубежья”, skatīts 02.10.2018., <http://partneriat.info/index.php/o-partneriate>

³⁶ Pilnais nosaukums: Maskavas kultūras un biznesa centrs – Maskavas nams.

³⁷ “Московский центр международного сотрудничества”, *Дом Москвы в Риге (Латвия)*, skatīts 02.10.2018., <http://www.mcms.ru/mission/house/89.html>

³⁸ “Московский центр международного сотрудничества”, *Главная*, skatīts 02.10.2018., <http://www.mcms.ru/gup/>

pasākumi notiek arī citos Latvijas reģionos vai arī uzaicinot reģionu pārstāvjus. Piemēram, 2015. gadā, atzīmējot 1935. gada 15. aprīlī Vašingtonā parakstītā Nikolaja Rēriha pakta par mākslas un zinātnes iestāžu un vēstures pieminekļu aizsardzību 80. gadadienu, "Maskavas namā" uzstājās Rēzeknes teātra "Joriks" jauniešu studija un Rēzeknes 2. vidusskolas jauniešu teātra studija.³⁹

Krievijas rīcībpolitikas dokuments "Galvenie virzieni" paredz, ka starpkultūru dialoga nostiprināšanā, ieskaitot tā reliģiozo dimensiju, īpaša loma pieder baznīcai.⁴⁰ 2015. gada novembrī Maskavas pilsētas unitārā uzņēmuma "Maskavas pilsētas starptautiskās darbības centrs" atbalsta programmas ietvaros Daugavpils Borisa un Gleba pareizticīgo katedrālei tika dāvināti baznīcas priekšmeti, svečturi, gofrētās un pakaramās lampas. Priekšmetu nodošanas ceremonijā piedalījās arī "Maskavas nama" Rīgā vadītājs Jurijs Silovs, Krievijas ģenerālkonsuls Daugavpilī Oļegs Ribakovs, kā arī Latvijas Pareizticīgās baznīcas pārstāvji.⁴¹ "Maskavas nams" organizē pasākumus bērniem Jaungada un Ziemassvētku sezonā. 2016. gadā pēc "Maskavas nama" iniciatīvas Jaungada izrāde notika arī Daugavpilī.⁴²

"Maskavas nams" īsteno sadarbību arī ar tādām organizācijām Latvijā, kuras Krievijas puse uzskata par Krievijas tautiešu organizācijām; tostarp ar Rēzeknes Krievu kopienu. 2017. gadā Rēzeknes Krievu kopienas priekšsēdētājs Valērijs Orlovs piedalījās "Maskavas namā" notikušajā Krievijas tautiešu Latvijā konferencē "Vienotība demokrātijai un mieram", kuras ietvaros tika apspriestas tādas tēmas kā "rusofobija" Baltijas valstīs, darbs ar jauniešiem, un dažādi ar vēsturi un tās pasniegšanu saistīti jautājumi, tostarp Krievijas revolūcijas 100. gadadiena – kādas mācības vajadzētu mācīties Baltijas valstīm, 1938. gada Mīnhenes vienošanās⁴³ 80. gadadiena, Baltijas valstu vēsture kopš 1991. gada kā laiks jaunu mītu veidošanai.⁴⁴

1.3. Krievijas vēstniecība Latvijā un ģenerālkonsulāts Daugavpilī

Papildus Maskavas un Sanktpēterburgas reģionālo institūciju darbībai Latgales reģions ir arī Krievijas Ārlietu ministrijas un tās struktūrvienību redzeslokā. 1994. gada martā Daugavpilī tika atvērta Krievijas konsulāts. 1996. gada augustā konsulātam tika piešķirts ģenerālkonsulāta statuss. 2017. gada augustā ģenerālkonsula pienākumus uzsāka pildīt Krievijas diplomāts Andrejs Vladimirovs, kurš nomainīja šajā amatā O. Ribakovu. Ģenerālkonsulāta konsulārais apgabals aptver lielāko daļu Latgales, kā arī Ilūkstes novadu, kas pieder pie Sēlijas kulturāli vēsturiskā apgabala. Ģenerālkonsulāta darbības nozīmīgākie virzieni ir Krievijas pilsoņu un juridisko personu tiesību un interešu aizsardzība, kā arī divpusējo tirdzniecības, ekonomisko, kultūras un humanitāro attiecību veicināšana. Papildus tam ģenerālkonsulāts īsteno arī

³⁹ "Московский центр международного сотрудничества", *Мировая общественность отмечает Всемирный День культуры*, skatīts 02.10.2018., http://www.mcms.ru/news/772.html?sphrase_id=1682

⁴⁰ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

⁴¹ "Московский центр международного сотрудничества", *Правительство Москвы подарило церковную утварь Борисоглебскому собору*, skatīts 02.10.2018., http://www.mcms.ru/news/868.html?sphrase_id=1680

⁴² "Московский центр международного сотрудничества", *В Домах Москвы завершается марафон новогодних праздников*, skatīts 02.10.2018., http://www.mcms.ru/news/882.html?sphrase_id=1680

⁴³ Mīnhenes 1938. gada vienošanos starp Lielbritāniju, Franciju, nacistisko Vāciju un fašistisko Itāliju apzīmē ar PSRS historiogrāfijā lietotu jēdzienu *Мюнхенский сговор*, nevis *Мюнхенское соглашение*.

⁴⁴ Biedrība "Rēzeknes Krievu Kopiena", *Единение ради демократии и мира*, skatīts 02.10.2018., http://www.rusrezekne.lv/view_politika.php?id=63

Krievijas tautiešu politiku. Īpaša uzmanība tiek pievērsta, saskaņā ar Krievijas lietoto terminoloģiju, “Lielā Tēvijas kara” veterānu atbalstam, sadarbībai ar tautiešu organizācijām, kas darbojas Latvijas austrumos.⁴⁵

Pētāmajā periodā Krievijas Federācijas ārkārtējais un pilnvarotais vēstnieks Latvijas Republikā Aleksandrs Vešņakovs, līdz viņu 2017. gada februārī šajā amatā nomainīja Jevgeņijs Lukjanovs, ik gadu apmeklēja Latgali, periodiski viesojoties gan republikas nozīmes pilsētās Daugavpilī un Rēzeknē, gan arī mazākās pašvaldībās. 2014. gada 1. septembrī A. Vešņakovs viesojās Rēzeknes 2. vidusskolā. Krievijas vēstnieks pavēstīja skolēniem par studiju iespējām Krievijas augstskolās, kā arī uzdāvināja skolai krievu vēsturiskās prozas rakstnieka Valentīna Pikuļa rakstu krājumus par Otro pasaules karu. Šīs grāmatas Valsts izglītības satura centrs, atsaucoties uz Latvijas izglītības un zinātnes ministres Inas Druvietes pieprasījumu pārbaudīt to atbilstību izglītības standartiem, novērtēja kā daiļliteratūru un tādējādi atļāva to izmantot mācību nolūkos.⁴⁶

2015. gada maijā A. Vešņakovs viesojās Daugavpilī. Šīs vizītes laikā vēstnieks tikās ar tautiešu organizāciju pārstāvjiem, kas atbildīgi par “pilsētas sagatavošanos” 9. maija pasākumam, kā arī ar pilsētas mēru J. Lāčplēsi, ar kuru apsprieda Daugavpils sadarbību ar partneriem no Krievijas, galvenokārt Sanktpēterburgu, Pleskavu un akciju sabiedrību “Krievijas dzelzceļš”.

Vēstnieks A. Vešņakovs darba vizītē Latgalē apmeklēja Daugavpili arī 2015. gada 10.–11. decembrī. Šīs vizītes laikā vēstnieks tikās ar Daugavpils mēru un abi kopīgi apskatīja ekspozīciju par Pirmā pasaules kara laiku “Dvinska. Aizstāvēšanas sākumam – 100 gadi”. Tāpat A. Vešņakovs tikās arī ar Daugavpils Universitātes rektoru Arvīdu Barševski un Daugavpils Universitātes Krievu valodas un kultūras centra vadību.⁴⁷ Daugavpils Universitātes Krievu valodas un kultūras centrs tika izveidots 2010. gadā un darbojas fonda “Krievu pasaule” aizgādībā, A. Vešņakovs piedalījās tā atklāšanas pasākumā.⁴⁸ Jāņem vērā, ka “Galvenie virzieni” noteic, ka ievērojama loma Krievijas kultūras popularizēšanā un krievu valodas atbalstīšanā pieder fondam “Krievu pasaule”. Divpusējo kultūras apmaiņu realizācijā aktīvi jāizmanto Krievu centru infrastruktūra, ko šis fonds organizē partnerībā ar vadošajiem mācību un izglītības centriem ārvalstīs. Dokumentā noteikts, ka ir jāpapildina tautiešu sabiedrisko organizāciju bibliotēku fondi, jāpaplašina Krievijas masu informācijas līdzekļu, kā arī ir tautiešu mītnes valstīs krievu valodā izdotu grāmatu un periodisko izdevumu klātbūtne.⁴⁹

Ģenerālkonsulāts aktīvi komunicē ar Daugavpils iedzīvotājiem, tostarp jauniešiem. 2014. gadā ģenerālkonsuls uzdāvināja Daugavpils Krievu kultūras centram sērijas “Tautieša bibliotēka” grāmatu kolekciju, kas ietvēra daiļliteratūras

⁴⁵ Генеральное консульство Российской Федерации в Даугавпилсе, *История Генконсульства*, skatīts 02.10.2018., <https://daugavpils.mid.ru/istoria-genkonsul-stva>

⁴⁶ IZM ļauj Rēzeknes skolai izmantot Vešņakova dāvinātās grāmatas par Otro pasaules karu; Tvnet, 24.09.2014., https://www.tvnet.lv/zinas/latvija/528110izm_lauj_rezeknes_skolai_izmantot_vesnakova_davinatas_gramatas_par_otro_pasaules_karu; IZM ļauj Rēzeknes skolai izmantot Vešņakova dāvinātās grāmatas par Otro pasaules karu”, DELFI, skatīts 08.10.2018. <http://www.delfi.lv/news/national/politics/izm-lauj-rezeknes-skolai-izmantot-vesnakova-davinatas-gramatas-par-otro-pasaules-karu.d?id=45016526>.

⁴⁷ Грани.lv, *Посол России в Латвии: “Надеюсь на лучшее”*, skatīts 02.10.2018., <http://www.grani.lv/daugavpils/62058-posol-rossii-v-latvii-nadeyus-na-luchshee.html>

⁴⁸ Daugavpils Universitāte, *Krievu valodas un kultūras centrs*, skatīts 02.10.2018., <https://du.lv/fakultates/humanitara-fakultate/strukturvienibas/krievu-valodas-un-kulturas-centrs/>

⁴⁹ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

grāmatas krievu valodā, kā arī grāmatas par vēstures tēmām. Grāmatas bija paredzētas izsniegšanai apbalvojumu formā jaunajiem tautiešiem, kas piedalās ģenerālkonsulāta un Daugavpils Krievu kultūras centra organizētos konkursos slāvu kultūras dienās Daugavpilī. 1. septembrī Daugavpils krievu kultūras centrā notika pasākums “Sveika, skola”, kura ietvaros pirmklasniekiem ar Maskavas centrālā administratīvā apgabala atbalstu tika dāvināti skolas piederumi. 2015. gada 9. septembrī ģenerālkonsulātā tika sveikti Daugavpils valsts ģimnāzijas, Krievu liceja, 13. un 9. vidusskolas skolēni, kuri uzvarēja konkursā “Krievu valoda, literatūra un kultūra: skats no 21. gadsimta”, ko organizēja Daugavpils Universitāte sadarbībā ar Krievijas vēstniecību Latvijā, un ieguva iespēju apmeklēt Maskavu. Ģenerālkonsuls atgādināja skolēniem par no Krievijas valsts budžeta apmaksātām bezmaksas augstākās izglītības iespējām Krievijā, ko īsteno federālā aģentūra “Rossotrudničestvo” ārzemju tautiešu apmācības programmas ietvaros.⁵⁰ 2017. gadā ģenerālkonsuls atklāja starptautisko konferenci “Sadarbība informācijas tehnoloģiju jomā starp Maskavas un Daugavpils universitātēm”, kurā piedalījās informācijas tehnoloģiju un izglītības jomas speciālisti no Krievijas un Latvijas.⁵¹ “Galvenie virzieni” noteic, ka ievērojama loma Krievijas politikas īstenošanā starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā ir aģentūrai “Rossotrudničestvo” un tās pārstāvniecībām – Krievijas zinātnes un kultūras centriem ārvalstīs.⁵²

Ģenerālkonsulāta un Krievu pareizticīgās baznīcas pārstāvji parasti piedalās Daugavpils Krievu kultūras centrā organizētajos pasākumos. 2014. gada Daugavpils Krievu kultūras centrā notika ziemas pasākums bērniem “Ziemassvētku jautrība”, ko organizēja Daugavpils pilsētas domes un Daugavpils kultūras departaments ar ģenerālkonsulāta atbalstu. Krievu Pareizticīgās baznīcas pārstāvji un ģenerālkonsuls uzrunāja pasākuma viesus, ģenerālkonsulāts nodrošināja balvas Daugavpils mākslas kolektīviem, kas piedalījās sarīkojumā. Tāpat arī gan ģenerālkonsulāta, gan baznīcas pārstāvji piedalījās Daugavpils Krievu kultūras centra 20. gadadienas jubilejas pasākumā. Īpašs kultūras notikums bija krievu kultūras dienas Latvijā, ko organizēja tautiešu aktīvists Vlada Bogova vadītais nodibinājums “Kultūras attīstības fonds”. Kultūras dienu tradīcija aizsākās vēl Latvijas valsts pirmajā neatkarības laikmetā un mūsdienās notiek ik gadu. Krievu kultūras dienu pasākumi notiek dažādos Latvijas reģionos, un tajos iesaistās virkne Latvijas un Krievijas mākslas kolektīvu. 2018. gadā pavasara sesijas krievu kultūras dienu atklāšana notika Rēzeknē, koncertzālē “Latgales vēstniecība GORS”. Atklāšanas pasākumā Krievijas ģenerālkonsuls Rēzeknes pilsētas domes priekšsēdētājam A. Bartaševičam pasniedza vairāk nekā 300 grāmatu krievu valodā, kas tika paredzētas Rēzeknes bibliotēkai.⁵³ Krievijas dokuments “Galvenie virzieni” nosaka, ka ir jāveicina kontaktu paplašināšanās starp Krievijas un ārvalstu muzejiem, arhīviem un bibliotēkām ar mērķi apmainīties speciālistiem, informatīviem materiāliem un dokumentu kopijām, kā arī izmantot

⁵⁰ Grani.lv, *Школьники рассказали Генконсулу о поездке в Москву*, skatīts 02.10.2018., <http://www.grani.lv/daugavpils/57816-shkolniki-rasskazali-genkonsulu-o-poezdke-v-moskvu.html>

⁵¹ Наша.lv, *Конференция: ВУЗы Москвы готовы сотрудничать с Даугавпилсом*, skatīts 02.10.2018., <http://www.nasha.lv/V-DAUGAVPILSE/1/22049/Konferenciya:-VUZy-Moskvy-gotovy-sotrudnichat-s-Daugavpilsom/>

⁵² Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

⁵³ Фонд развития культуры, *Праздник русского языка и родной культуры*, skatīts 02.10.2018., <http://kaf.lv/2018/05/29/prazdnik-russkogo-языка-i-родной-куль/>

zinātniskās interesēs muzeju un bibliotēku fondus, nodrošinot maksimāli iespējamo pieeju tiem saskaņā ar Krievijas tiesību aktiem un starptautisko praksi.⁵⁴

8. un 9. maijā Krievijas ģenerālkonsulāta pārstāvji kopā ar Baltkrievijas ģenerālkonsulāta darbiniekiem un Daugavpils pilsētas domes pārstāvjiem, tostarp arī Daugavpils mēru, tradicionāli piedalās Otrā pasaules kara Eiropā noslēguma atceres pasākumos. Pēc ģenerālkonsulāta novērojumiem, ir konstatējama iedzīvotāju pieaugošās aktivitātes un Georgija lentes izmantošanas tendence šajos datumos, tostarp arī jauniešu un bērnu vidū. Veterānu piemiņas kontekstā var novērot, ka ģenerālkonsulāta darbībā atbalsojas arī Daugavpils un Sanktpēterburgas sadarbības ietekme. Kā iepriekš minēts, 2014. gada martā Daugavpils Krievu kultūras centrā ģenerālkonsuls pasniedza veterāniem Ļeņingradas blokādes pārraušanas 70. gadadienas godzīmes, ko izveidoja ar Sanktpēterburgas valdības lēmumu. Pasākumā tika apspriesti arī tobrīd aktuālie notikumi Ukrainā, tostarp Krimā. Tika apgalvots, ka, sasniedzot atsevišķus, no juridiskā viedokļa apšaubāmus panākumus Kijevā, prietumnieciskie spēki tiekušies destabilizēt situāciju Krimā. Ģenerālkonsuls stāstīja klātesošajiem daugavpiliešiem, ka Krievijas Federācijas darbības mērķis, ņemot vērā dziļu valstisko krīzi Ukrainā, ir visu ukraiņu interesēs “atjaunot” Ukrainā starptautisko tiesību kārtību. Ļeņingradas blokādes pārraušanas 70. gadadienas goda zīmju pasniegšana notika arī Rēzeknē. Pasniegšanā piedalījās Rēzeknes domes priekšsēdētājs A. Bartaševičs, sveicot veterānus un pasniedzot viņiem dāvanas.⁵⁵

Krievijas ģenerālkonsuls piedalās arī virknē citu datumu, kas saistīti ar Otro pasaules karu vai Krievijas militāro vēsturi, atzīmēšanā.⁵⁶ Šādos pasākumos periodiski piedalās arī atsevišķi Daugavpils domes deputāti, Rēzeknes mērs A. Bartaševičs, tautiešu nevalstisko organizāciju pārstāvji, kā arī dažādi, galvenokārt krievu kultūras un mākslas kolektīvi no Latvijas un Krievijas. 23. februārī Krievijas ģenerālkonsuls kopā ar Otrā pasaules kara veterāniem, militārajiem pensionāriem un Baltkrievijas ģenerālkonsulāta pārstāvjiem tradicionāli noliek ziedus pie memoriāla Dubrovina parkā Daugavpilī par godu Krievijas Tēvzemes aizstāvja dienai. 6. jūnijā Latvijas, Krievijas un Baltkrievijas robežu krustojumā Draudzības kurgānā jau kopš PSRS okupācijas laika notiek padomju partizānu piemiņas pasākumi, kuros papildus Krievijas ģenerālkonsulāta pārstāvjiem piedalās arī Baltkrievijas ģenerālkonsulāta pārstāvji, kā arī Rēzeknes mērs A. Bartaševičs. 2018. gadā Latvijas, Baltkrievijas un Krievijas kara un partizānu kustības veterānu tikšanās Draudzības kurgānā notika jau 59. reizi. Pasākumu organizēja Latvijas Krievu savienība.⁵⁷ 22. jūnijā Dubrovina parkā Daugavpilī notiek Lielā Tēvijas kara sākuma atceres pasākumi. Savukārt 27. jūlijā tiek atzīmēta “Daugavpils un Rēzeknes atbrīvošana no vācu fašistu iebrucējiem”,⁵⁸ 2014. gadā Daugavpilī un Rēzeknē tika atzīmēta šo notikumu 70. gadadiena. Tāpat notiek arī Otrā pasaules kara veterānu personīga sveikšana šo personu jubilejās.

⁵⁴ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

⁵⁵ Генеральное консульство Российской Федерации в Даугавпилсе, *Новости Генконсульства*, skatīts 02.10.2018., <https://daugavpils.mid.ru/2>

⁵⁶ Генеральное консульство Российской Федерации в Даугавпилсе, *Новости Генконсульства*, skatīts 02.10.2018., <https://daugavpils.mid.ru/2>

⁵⁷ Intervija ar Žannu Romanovski 2018. gada 11. jūlijā Daugavpilī.

⁵⁸ Vācu fašistiskie iebrucēji (*немецко-фашистские захватчики*) – 1941. gadā PSRS radīta politiskā klišeja, ar ko apzīmē nacistiskās Vācijas bruņotos spēkus; dažkārt izmantots arī emocionāls apzīmējums “brūnais mēris” (*коричневая чума*).

Daugavpilī uzmanība tiek pievērsta arī citu militāro konfliktu, kuros bija iesaistīta Krievijas impērija vai Padomju Savienība, atcerei.⁵⁹ 2014. gadā ar Krievijas ģenerālkonsulāta atbalstu Daugavpilī notika vairāki pasākumi saistībā ar Pirmā pasaules kara sākuma 100. gadadienu. Tas sakrita ar Krievijas vadības politiskās vadības lēmumu turpmāk pastiprināti pievērsties Pirmā pasaules kara sākuma simtgadei. Ģenerālkonsuls kopā ar Daugavpils domes priekšsēdētāju J. Lāčplēsi un pareizticīgās baznīcas pārstāvjiem piedalījās grāmatas “Dvinska (Daugavpils) Pirmā pasaules kara gados” atklāšanas pasākumā Daugavpils kultūras centrā. 1. augustā saistībā ar Krievijas kareivju piemiņas dienu, kurā piemin Pirmajā pasaules karā kritušos, notiek aizlūgšana Daugavpils Borisa un Gļeba pareizticīgo katedrālē, kā arī piemiņas pasākumi Daugavpils Krievu kultūras centrā. 15. augustā Daugavpils cietokšņa kultūras un informācijas centrā notika reģionālā konference “Pirmā pasaules kara simtgade”. 2015. gada oktobrī ģenerālkonsulātā tika atklāta ekspozīcija “Dvinska. Aizstāvēšanas sākumam – 100 gadi”. Tāpat kā ar Otrā pasaules karā kritušajiem padomju karavīriem, ģenerālkonsulāts iesaistās Pirmā pasaules karā kritušo Krievijas impērijas armijas karavīru pārapbedīšanas pasākumos. 2017. gada 27. maijā Daugavpilī tika atklāts pieminēklis 1979.–1989. gada Afganistānas karā kritušajiem karavīriem jeb tiem, kuri krita, pildot “internacionālo pienākumu”⁶⁰ Afganistānā, kā PSRS karaspēka iebrukumu šajā valstī dēvēja Padomju Savienībā un mūsdienās joprojām dēvē Krievijas Ārlietu ministrija. Pieminēkļa atklāšanā piedalījās Afganistānas kara veterānu biedrības pārstāvji,⁶¹ kā arī Krievijas un Baltkrievijas ģenerālkonsuli.⁶²

Krievijas tautiešu politikas īstenošanā no Sanktpēterburgas un Maskavas pašvaldību, kā arī Krievijas vēstniecības Latvijā un ģenerālkonsulāta Daugavpilī puses attiecībā pret Latgales reģionu ir raksturīga visai liela intensitāte. Mērķauditorija ir galvenokārt Daugavpils, Rēzeknes un visa Latgales reģiona krievvalodīgie iedzīvotāji, kuri sastāda ievērojamu daļu reģiona iedzīvotāju un minēto pilsētu iedzīvotāju skaita. Arī Latgalē kopumā ir ievērojams krievvalodīgo iedzīvotāju īpatsvars. Krievijas tautiešu politikas aktivitātes ir plašākas attiecībā uz tām Latvijas pašvaldībām, kur krievvalodīgo iedzīvotāju procents ir lielāks un tautiešu organizācijas aktīvākas, līdz ar to pastāv potenciāls krievvalodīgo iedzīvotāju atsaucībai Krievijas tautiešu politikas iniciatīvām. (Šis aspekts atšķir Latgali no citiem Latvijas reģioniem, izņemot Rīgu.) Šīs politikas mērķis ir uzturēt Latgalē dzīvojošo tautiešu vidē lojālu nostāju pret Krieviju kā etnisko dzimteni, veicināt viņu integrāciju ar Krieviju un stiprināt viņu esamību Krievijas informatīvajā telpā. Tāpēc sadarbības reģionālais līmenis tieši Latgalē ir nozīmīgs. Uzsvārs tiek likts uz kultūras, izglītības un vēsturiskās piemiņas pasākumiem. Šie centieni atrod atbalsi, lielā mērā sakarā ar Krievijas un Baltkrievijas plašsaziņas līdzekļu plašo pieejamību Latvijas austrumu pierobežā un to satura patēriņu.

⁵⁹ Генеральное консульство Российской Федерации в Даугавпилсе, *Новости Генконсульства*, skatīts 02.10.2018., <https://daugavpils.mid.ru/2>

⁶⁰ Internacionālais pienākums – termins, ko izmantoja PSRS un citās sociālistiskā bloka valstīs un kas nereti aizstāja intervences jēdzienu.

⁶¹ Pilns nosaukums: “Latvijā dzīvojošo Afganistānas kara un citu militāro konfliktu veterānu asociācija”.

⁶² Министерство иностранных дел Российской Федерации, *Памятник воинам-афганцам открыт в Даугавпилсе*, skatīts 02.10.2018., http://www.mid.ru/diverse/-/asset_publisher/zwI2FuDbhJx9/content/pamatnik-voinam-afgancam-otkryt-v-daugavpils

2. nodaļa Daugavpils pašvaldības sadarbība ar Krieviju

Daugavpils ir iedzīvotāju skaita ziņā otra lielākā Latvijas pilsēta, kurā 2018. gada sākumā dzīvoja 92 776 iedzīvotāji.⁶³ Pilsētai ir izdevīgs ģeogrāfiskais novietojums, atrodoties 25 kilometru attālumā no Lietuvas, 35 kilometru no Baltkrievijas un 120 kilometru attālumā no Krievijas robežas. Nokļūšanu Daugavpilī atvieglo piecas pilsētai cauri ejošas dzelzceļa līnijas un nacionāla līmeņa autoceļi (galvenie valsts autoceļi), kas ļauj Daugavpilij attīstīties gan kā Latgales plānošanas reģiona centram, gan kā nozīmīgam pārrobežu sadarbības partnerim. Vēsturiski Daugavpils ir veidojusies kā Latgales industriālais centrs, kur nozīmīgākie uzņēmējdarbības virzieni ir metālapstrāde un mašīnbūve, elektrisko kabeļu, ķīmisko šķiedru, kā arī pārtikas produktu un dzērienu ražošana. Etniskā sastāva ziņā 50,2% ir krievi, 18,7% latvieši, 13,9% poļi, 7,3% baltkrievi, savukārt 10,1% veido citas etniskās minoritātes.⁶⁴

Analītiskajā apskatā aptvertajā laika posmā Daugavpils pilsētas domi vadījuši trīs priekšsēdētāji. Laika posmā no 2013. gada 1. jūlija līdz 2017. gada 26. jūnijam pilsētas mērs bija J. Lāčplēsis (“Latgales partija”), kura amata pēctecis bija Andrejs Elksniņš (“Saskaņa”) no 2017. gada 26. jūnija līdz 2. septembrim, savukārt kopš 2017. gada 2. septembra⁶⁵ līdz 2018. gada 22. novembrim Daugavpils pilsētas vadītājs bija Rihards Eigims (“Mūsu partija”). 2019. gada 17. janvārī atkārtoti par domes priekšsēdētāju tika ievēlēts A. Elksniņš.

2013. gada 1. jūnijā notikušajās pašvaldību vēlēšanās piedalījās kandidāti no 11 vēlēšanu sarakstiem. No Daugavpils pilsētas domē esošajām 15 deputātu vietām četras deputātu vietas ieguva “Latgales partija” un Politisko partiju apvienība “Saskaņas centrs”, divus mandātus ieguva politiskā organizācija “Attīstības partija” un partija “Alternative”, savukārt pa vienam deputāta mandātam ieguva “Daugavpils atdzimšana”, partiju apvienība “Sociālā Taisnīguma partija / Tautas kontrole” un saraksts “Daugavpils – mana pilsēta”.⁶⁶ Ja 2013. gada pašvaldību vēlēšanās pilsētas domē iekļuva deputātu kandidāti no sešiem sarakstiem, tad 2017. gada 3. jūnija vēlēšanu rezultātā Daugavpils pilsētas domē iekļuva pārstāvji no trim vēlēšanu sarakstiem. Respektīvi, sešas deputātu vietas izcīnīja “Latgales partija”, piecus mandātus ieguva sociāldemokrātiskā partija “Saskaņa”, savukārt četrus deputāta krēslus ieguva vēlēšanu saraksta “Mūsu partija” pārstāvji.⁶⁷

Daugavpils vēsture, ģeogrāfiskais novietojums un etniskais sastāvs ir faktoru kopums, kas lielā mērā nosaka pilsētas starptautiskās sadarbības virzienus un sadarbības intensitāti. Sadraudzības pilsētu līmenī Daugavpils ir noslēgusi līgumus ar Krievijas pilsētām Narofominsku, Pleskavu, Sanktpēterburgu, kā arī ar Maskavas

⁶³ Reģionālās attīstības indikatoru modulis, *Pašvaldība. Daugavpils. Par pašvaldību*. <http://raim.gov.lv/lv/node/37>

⁶⁴ Daugavpils pilsētas pašvaldība. *Daugavpils pilsētas pašvaldības 2017. gada publiskais pārskats*. https://www.daugavpils.lv/files/components/main_content/files/Gada_parskats_2017.pdf

⁶⁵ Latvijas Sabiedriskie mediji. *Ieskats vēsturē: Daugavpilī 20 gadus mēri gāzti nu jau piecas reizes*. <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/ieskats-vesture-daugavpili-20-gados-meri-gazti-nu-jau-piecas-reizes.a248875/>

⁶⁶ Centrālā vēlēšanu komisija. *2013. gada 1. jūnija pašvaldību vēlēšanas. Rezultāti*. <http://www.pv2013.cvk.lv/ResNovPart-0500.html>

⁶⁷ Gorod.lv. *Российский профессор Н. Межевич о Даугавпилсе: Город выглядит вполне достойно*. <http://www.gorod.lv/novosti/212065-rossiiskii-professor-n-mezhevich-o-daugavpilsse-gorod-vyglyadit-vpolne-dostoino#ixzz5Pf3cqpOV>

pilsētas centrālo administratīvo apgabalu.⁶⁸ Daugavpils pilsētas oficiālā interneta vietne nepiedāvā izvērstu starptautiskās sadarbības pārskatu un analīzi, tomēr analītiskajā apskatā apkopotie dati par Daugavpils un Krievijas kopīgajām aktivitātēm norāda uz vairākiem sadarbības virzieniem, jomām un sadarbības intensitāti. Nozīmīgākie sadarbības virzieni ir uzņēmējdarbība un ekonomika, kultūra un sports.

Krievijas ģenerālkonsulāta atrašanās Daugavpilī pastiprina Krievijas vēstnieka un citu Krievijas amatpersonu klātesamību šajā Latvijas pilsētā. Minētā konsulārā iestāde regulāri iesaistās piemiņas pasākumos, kas veltīti Otrā pasaules kara upuru piemiņai. 2014. gada 8. maijā Krievu kultūras centra pagalmā tika iestādīts Veterānu dārzs, kas bija dāvana Lielā Tēvijas kara veterāniem Uzvaras 70. gadadienā. Svinīgajā pasākumā piedalījās Krievijas un Baltkrievijas ģenerālkonsuli, pašvaldības vadības pārstāvji un militārie pensionāri.⁶⁹ Krievijas ģenerālkonsulāts Daugavpilī organizē arī izglītojošus pasākumus par Krievijas vēsturi un diplomātiju, piemēram, 2014. gada 30. oktobrī Ģenerālkonsulāts organizēja publisku lekciju, kurā ģenerālkonsuls O. Ribakovs stāstīja par Krievijas ārpolitiku un diplomātiju Pirmā pasaules kara laikā.⁷⁰

2.1. *Ekonomika un bizness*

Daugavpils un Krievijas ekonomiskā sadarbība un tās potenciāls tiek vērtēti divējādi. Pilsētas mērs Jānis Lāčplēsis pētījumam “Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte” sniegtajā intervijā norāda, ka Daugavpils ekonomiskās iespējas Krievijas tirgū ierobežo milzīgā atšķirība starp Krievijas pieprasījumu un Daugavpils uzņēmēju iespējām nodrošināt attiecīgu piedāvājumu. Tas nenozīmē, ka Daugavpilī nav ar Krieviju saistītu uzņēmumu, taču šādās attiecībās vienlaikus ir jāpatur prātā risks kļūt par kļūlēm politisku attiecību rezultātā.⁷¹

Sadarbības jomas, kas abas puses interesē ekonomiskajā sadarbībā un biznesā un lielā mērā ir saistītas ar iesaisti pārrobežu projektos, ir saimnieciskā darbība (uzņēmējdarbība), labās prakses pārņemšana, vispārēja iepazīšanās ar citu pašvaldību apstākļiem, iespējām un potenciālu. Pastāv iespējas partneru pilsētās veikt labiekārtošanas darbus, izmantojot Eiropas Savienības finansējumu. Notiek pieredzes un informācijas apmaiņa pašvaldību pārvaldības jautājumos.

Lai gan ir novērots salīdzinoši maz praksē īstenoto Krievijas ekonomiskās sadarbības piemēru ar Daugavpili, Krievijas eksperti un uzņēmēji regulāri tiek aicināti uz pilsētā notiekošiem biznesa semināriem un konferencēm. 2014. gada 16. maijā Daugavpilī norisinājās starptautisks biznesa forums, kura organizēšanā Daugavpils pilsētas dome vērsās pie Krievijas ģenerālkonsulāta, lai piesaistītu pēc iespējas lielāku skaitu Krievijas uzņēmēju un ekspertu. Uz biznesa forumu tika uzaicināts Sanktpēterburgas universitātes Eiropas studiju fakultātes profesors Nikolajs Meževičs,

⁶⁸ Daugavpils pilsētas pašvaldība. *Starptautiskā sadarbība*. <https://www.daugavpils.lv/lv/46>

⁶⁹ Gorod.lv. *Pagodinot Lielā Tēvijas karā kritušo piemiņu, Krievu nama pagalmā iestādīja Veterānu dārzu*. <http://www.gorod.lv/novosti/230409-pagodinot-liela-tevijas-kara-krituso-pieminu-krievu-nama-pagalma-iestadija-veteranu-darzu#ixzz5PetLQEEI>

⁷⁰ Gorod.lv. *Генконсульство РФ предлагает всем даугавпилчанам ознакомиться с российской дипломатией в годы Первой мировой* <http://www.gorod.lv/novosti/246425-genkonsulstvo-rf-predlagaet-vsem-daugavpilchanam-oznakomitsya-s-rossiiskoi-diplomatiei-v-gody-pervoi-mirovoi#ixzz5Pf4cE6G1>

⁷¹ Latvijas reģioni un valsts ārpolitika: Krievijas faktora izpēte / Red. M. Cepurītis, A. Kudors. – Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2017. – 144.–145. lpp.

kurš sniedza plašu komentāru par sociālekonomisko situāciju Daugavpilī.⁷² Biznesa forumi ar mērķi sekmēt Daugavpils attīstību un vairot Krievijas, Lietuvas, Polijas un citu valstu investoru interesi par Daugavpili tika organizēti arī 2016. gada 2. jūnijā un 2017. gada 3. martā.⁷³ Papildus ikgadējiem biznesa forumiem, Daugavpils pilsētas dome organizē mazāka mēroga tikšanās, piemēram, lai prezentētu ekonomiskās sadarbības perspektīvas vai arī sekmētu investoru interesi par Daugavpils lidostu.⁷⁴

Daugavpils pilsētas domes toreizējais priekšsēdētāja vietnieks Jānis Dukšinskis atzina: “Mums ir biznesa forumi katru otro gadu. Organizējam starptautiskos Austrumlatvijas biznesa forumus. Ielūdzam no dažādām valstīm, sadraudzības pilsētām. Rādām, kur un kādos projektos var investēt. Īpašu rezultātu mēs neredzam.”⁷⁵

Daugavpils presē ar zināmu regularitāti parādās ziņojumi par Krievijas biznesmeņu vizītēm Daugavpils domē, ar cerību, ka nāks investori, būs augsti tehnoloģiskas ražotnes u.tml. Atšķirīgs skatījums ir novērojams no dažiem sabiedrības pārstāvjiem. Piemēram, rokkafejnīcas “Artilērijas pagrabi” īpašnieks Andrejs Faibuševičs intervijā stāsta: “Nezinu nevienu Krievijas investoru no plaši izreklamētajiem, kas Daugavpilī būtu atvēris savu biznesu. Tas, ka vēlāk nekas nenotika, to nesaka – galvenais ir iemest publiskajā telpā to ziņu. Ir radīts iespaids, ka notiek.” Viņš turpina, ka otra lieta ir jautājums par nostāju sakarā ar Krievijas agresiju Ukrainā. Sankcijas pret Krieviju Daugavpilī īsti neatbalstīja, jo vairākiem vietējiem uzņēmējiem ir business ar Krievijas uzņēmumiem. Biznesa cilvēki cenšas ietekmēt pašvaldību. Tad Daugavpils biznesmenis aizbrauc uz Rīgu un runā ar politiķiem – vai nevarētu kaut kā mīkstāk, citādi mēs nevarēsim sadarboties ar to uzņēmumu, mums te būs maksātspēja u.tml. Daži uzskata, ka politika un ekonomika nav jāsaista kopā, bet jānodala atsevišķi viena no otras.⁷⁶

Ekonomiskās sadarbības piemēri pamatā ir saistīti ar mašīnbūves un ritošā sastāva eksportēšanu uz Krieviju. Akciju sabiedrības “Daugavpils Lokomotīvu remonta rūpnīca” vadītāja Natālija Petrova 2016. gadā sniegtajā komentārā atzina, ka uzņēmums strādā pie piedāvātās rūpniecības produkcijas paplašināšanas, lai meklētu sadarbības partnerus Eiropā.⁷⁷ Viedokļi par Krievijai piešķirto sankciju ietekmi uz Daugavpils ekonomiku dalās. No vienas puses, tiek pausts viedoklis, ka sankciju rezultātā atsevišķu Daugavpils uzņēmumu apgrozījums varētu samazināties par 70–80%, tomēr izvērstāka informācija par konkrētiem uzņēmumiem Daugavpils masu medijos netiek piedāvāta. No otras puses, pastāv viedoklis, ka pret Krieviju izvērstajām sankcijām ir minimāla ietekme uz Daugavpils ekonomiku. Daugavpils pilsētas domes uzņēmējdarbības nodaļas vadītājs Vladimirs Nadeždins domes 2014.

⁷² Gorod.lv. *Российский профессор Н. Межевич о Даугавпилсе: Город выглядит вполне достойно.*

<http://www.gorod.lv/novosti/212065-rossiiskii-professor-n-mezhevich-o-daugavpils-gorod-vyglyadit-vpolne-dostoino#ixzz5PJ2aoybZ> <http://www.gorod.lv/novosti/212065-rossiiskii-professor-n-mezhevich-o-daugavpils-gorod-vyglyadit-vpolne-dostoino#ixzz5KE5aO05t>

⁷³ Gorod.lv. *Прошла конференция «Бизнес в Даугавпилсе и Латгальская СЭЗ».* <http://www.gorod.lv/novosti/279330-proshla-konferentsiya-biznes-v-daugavpils-i-latgalskaya-sez#ixzz5Pf57BoYR>

⁷⁴ Gorod.lv. *Потенциальным инвесторам из России рассказали о Даугавпилском аэропорте.* <http://www.gorod.lv/novosti/217599-potentsialnym-investoram-iz-rossii-rasskazali-o-daugavpilskom-aeroporte#ixzz5PfEB3aRI>

⁷⁵ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

⁷⁶ Intervija ar Andreju Faibuševiču 2018. gada 27. jūnijā Daugavpilī.

⁷⁷ Gorod.lv. *Инвестировав 5 млн. евро, Даугавпилский локомотиворемонтный завод планирует поменять направление бизнеса.* <http://www.gorod.lv/novosti/234235-investirovav-5-mln-evro-daugavpils-kii-lokomotivoremontnyi-zavod-planiruet-pomenyat-napravlenie-biznesa#ixzz5Peqccv9y>

gada 17. marta sēdē norādīja, ka Daugavpils uzņēmēju eksporta virzieni pamatā ir Eiropas Savienības valstis un Baltkrievija, savukārt uz Krieviju eksportējošo uzņēmumu skaits ir pavisam neliels.⁷⁸

Daugavpils pilsētas dome regulāri izsludina iepirkumu konkursus pilsētas infrastruktūras attīstīšanai un tramvaju satiksmes uzlabošanai. 2013. gadā tramvaju iepirkuma konkursā uzvarēja baltkrievu uzņēmums “Belkomunmaš”, kas galarezultātā nespēja vienoties ar Daugavpils domi par cenu, piegādes nosacījumiem un tramvaju tehniskajiem rādītājiem.⁷⁹ 2014. gada sākumā tika izsludināts jauns tramvaju iepirkuma konkurss, kurā uzvarēja Krievijas atklāto akcionāru sabiedrība “Nacionālā Kontraktu Korporācija”, piedāvājot realizēt piegādes nosacījumus par 6,49 miljoniem eiro.⁸⁰ Projekta gaitā minētais Krievijas uzņēmums no Ustjkatavas (*Усть-Катав*) vagonu rūpnīcas piegādāja 12 četrasu un sešasu tramvaju vagonus.⁸¹

2018. gada marta beigās noslēdzās vēl viens tramvaju iepirkuma konkurss, kurā uzvarēja Lietuvas starpniekfirma “Railvec UAB”. Pasūtījumu par 4,1 miljonu eiro īsteno Tveras lokomotīvu rūpnīca, kas pieder krievu mašīnbūves koncernam “Transmašholding”. Tramvaju piegāde no “Transmašholding” piederošās vagonu rūpnīcas izraisīja plašu rezonansi Latvijas plašsaziņas līdzekļos, jo minētā kompānija ir iesaistīta Krievijas militārajos pasūtījumos. Interneta ziņu portālā “Delfi” pieejamā informācija liecina, ka “Transmašholding” meitas uzņēmums “Metrovagonmaš” ražo šasijas pretgaisa aizsardzības kompleksiem, savukārt Tveras lokomotīvu rūpnīca kopš 20. gadsimta 70. gadiem ražo maskētus vilcienus, kas reizē ir arī starpkontinentālo raķešu palaišanas sistēmas. Viens no holdinga “Transmašholding” īpašniekiem ir Andrejs Bokarevs, kuram pieder arī 25% kapitāla daļu ieroču ražotāja “Kalašņikov”. Jāatzīmē, ka “Kalašņikov” ieroču ražotāji ir iekļauti sankciju sarakstos gan Eiropas Savienībā, gan ASV.⁸²

Tramvaju iegādes darījums izsauca asu kritiku gan no Latvijas Republikas Saeimas deputātiem, gan no aizsardzības ministra Raimonda Bergmaņa, kuri puda bažas par Daugavpils un Latvijas reputāciju NATO ietvaros, kā arī ekonomiskās atkarības veidošanos no Krievijas lokomotīvu ražotāja. Neskatoties uz izteikto kritiku par Daugavpils pilsētas darījumu ar reputācijas ziņā apšaubāmo Krievijas uzņēmumu, pilsētas vadības pārstāvji savu izvēli pamatoja ar ekonomiskiem apsvērumiem un izdevīgumu. “Daugavpils satiksmes” pārstāvja Romāna Savicka paustais ļauj secināt, ka šajā jautājumā dominē ekonomiskais ieguvums un “zemākās cenas princips”, nevis ilgtermiņa reputācijas apdraudējumi un ekonomiskās atkarības veidošanās.⁸³

Daugavpilī ir izveidota speciālā ekonomiskā zona (SEZ). Daugavpilij vairāk sadarbības pilsētu ir Krievijā un Baltkrievijā. Visražīgākā sadarbība ir ar Baltkrieviju.

⁷⁸ Gorod.lv. *В. Надеждин: Введение санкций против России отразится на небольшом числе даугавпилских фирм.* <http://www.gorod.lv/novosti/224733-v-nadezhdin-vvedenie-sanktsii-protiv-rossii-otrazitsya-na-nebolshom-chisle-daugavpilsskih-firm#ixzz5KaRvruOM>

⁷⁹ Gorod.lv. *Трамваи по самой низкой цене Даугавпилсу предложила российская компания.* <http://www.gorod.lv/novosti/229513-tramvai-po-samoi-nizkoi-tsene-daugavpilsu-predlozhila-rossiiskaya-kompaniya#ixzz5KaarLbh0>

⁸⁰ Daugavpils satiksme. *Iepirkumi.* <http://satiksme.daugavpils.lv/iepirkumi>

⁸¹ *Daugavpilij 12 jaunus tramvajus piegādās par 4,6 miljoniem latu.* <http://www.delfi.lv/business/uznemumi/daugavpilij-12-jaunus-tramvajus-piegadas-par-4-6-miljoniem-latu.d?id=43176696>

⁸² Delfi. *Daugavpilij tramvajus piegādās Krievijas ieroču ražotājs.* <http://www.delfi.lv/business/transport-logistika/daugavpilij-tramvajus-piegadas-krievijas-ierocu-razotajs.d?id=49939575>

⁸³ Delfi. *Daugavpils joprojām lūko pirkt tramvajus no Krievijas ieroču ražotāja.* <http://www.delfi.lv/business/transport-logistika/daugavpils-joprojam-luko-pirkt-tramvajus-no-krievijas-ierocu-razotaja.d?id=50075925>

J. Dukšinskis teica, ka “Tur mēs nejūtam nekā politiska. Pozitīvi risinās vīzu jautājumi, jo dome sadarbojas ar Krievijas un Baltkrievijas ģenerālkonsulātiem, kas ir Daugavpilī. Tie darbojas jau 25 gadus.”⁸⁴

Daugavpils un Krievijas ekonomiskā sadarbība tiek veidota, meklējot risinājumus pilsētas ekonomiskā labuma palielināšanai no Krievijas. Starptautisku biznesa forumu un konferenču rīkošana ar regulāru Krievijas ekspertu un uzņēmēju klātesamību tiek izmantota, lai vairotu ekonomiskās sadarbības virzienus un Krievijas investoru interesi par atsevišķiem pilsētas objektiem (piemēram, lidostu). Otrkārt, pašvaldība meklē finansiāli izdevīgākos risinājumus infrastruktūras objektu un sabiedriskā transporta atjaunošanai. Tā rezultātā vairākus iepirkuma konkursus ir uzvarējuši uzņēmumi no Baltkrievijas un Krievijas, par pamata kritēriju izvēloties piegādes cenu.

Varam secināt, ka pilsētas vadības primārā vēlme ir mazināt iepirkumu izmaksas. Līdz to reputācijas saglabāšana tramvaju ražotājfirmas iesaistes fakts Krievijas militārajā kompleksā ir, domesprāt, otršķirīgs vai maznozīmīgs faktors.

2.2. Politika

J. Dukšinskis stāsta, ka Daugavpilij kādreiz bijusi aktīva sadarbība ar divām lielajām Krievijas metropolēm. Joprojām spēkā ir sadarbības līgums ar Maskavas centrālo apgabalu, atsevišķs sadarbības līgums bija ar tā izglītības pārvaldi. Daugavpils delegācija apmeklēja Maskavas skolas, iepazīnās ar viņu izglītības modeļiem. Pēdējos 7–8 gadus šī sadarbība ir nedaudz mazinājusies, viens pie otra brauc reti. “Varbūt Maskavā pašvaldībai ir uzstādījums ar Latviju ne tik cieši sadarboties.” Savulaik ar Latgales plānošanas grupas palīdzību tika organizēts arī “Latgales tirdzniecības galds” Maskavā. Daugavpils bijusi ieinteresētāka atjaunot sadarbību ar Sanktpēterburgu. Ar Sanktpēterburgas pilsētas Petrogradas rajonu Daugavpils agrāk sadarbojusies izglītības un kultūras apmaiņas jomā, bet “tagad attieksme samērā vēsa”.⁸⁵

J. Dukšinskis pauda uzskatu, ka Daugavpilij ir izveidojusies laba sadarbība ar sadraudzības pilsētu Narofominsku, tas ievērojamā mērā noticis sakarā ar vēstures faktu – Sarkanās armijas 201. Latvijas strēlnieku divīzijas kaujas gaitām šīs Krievijas pilsētas aizstāvēšanā 1942. gada sākumā. Pieminekļus kopj un saglabā, ļoti gaida ciemos, un Daugavpils pārstāvji tradicionāli piedalās Narofominskas pilsētas svētkos. Savukārt narofominskieši atbrauc uz Daugavpils pilsētas svētkiem. Ar citu sadraudzības pilsētu Pleskavu Daugavpilij pēdējos gados sadarboties ir kļuvis sarežģītāk. J. Dukšinskis to izskaidro ar atšķirībām politiskajos uzstādījumos: “To politiku mēs jūtam. Viņu vadībā ir cilvēki, kuriem ir aizliegts apmeklēt Latviju. Pleskavā ir desantnieku pulks. Necentāmieš iesaistīties politiskās diskusijās, uzsvars vairāk ir uz kultūru.” Sadarbība turpinās – Pleskavas pilsētas delegācija 2018. gadā bija atbraukusi uz Daugavpils pilsētas svētkiem. “Ekonomisku sadarbību īpaši nejūt.”⁸⁶ Var konstatēt, ka dažādu Krievijas pilsētu vēlme sadarboties ar Daugavpils pašvaldību ir atšķirīga.

⁸⁴ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

⁸⁵ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

⁸⁶ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

2.3. Kultūra

Balstoties uz medijos pieejamo informāciju par Daugavpils un Krievijas sadarbības virzieniem, secināms, ka aktīva sadarbība norisinās kultūras un izklaides jomās. Kopš 1994. gada Daugavpilī darbojas Krievu kultūras centrs, kas rūpējas par krievu kultūras un tradīciju saglabāšanu, vēstures apgūšanu, kultūras un sabiedrību izglītojošu pasākumu organizēšanu.⁸⁷ Katru gadu Daugavpilī tiek organizētas Slāvu kultūras dienas, ko no Krievijas apmeklē etnogrāfiskie ansambļi, deju kolektīvi un citi radošie mākslinieki.⁸⁸ Radošo apvienību kolektīvi no Krievijas katru gadu ierodas arī uz Daugavpils pilsētas svētkiem, piemēram, 2015. gadā uz Daugavpils svētkiem ieradās radošie kolektīvi no Pleskavas.⁸⁹ Kopš 2013. gada par tradīciju kļuvis teātra festivāls “Telpa”, kas katru gadu Daugavpilī pulcina teātra žanra pārstāvjus no vairākām valstīm, tostarp Krievijas. Daugavpils teātrim ir izveidojusies diezgan aktīva sadarbība ar teātra kolektīviem no Krievijas. Piemēram, 2014. gada septembrī Krievu kultūras centrā tika atklāta jaunā teātra sezona, uz kuru bija aicinātas teātra trupas no Krievijas,⁹⁰ tā paša gada decembrī pilsētā viesojās bērnu teātris no Sanktpēterburgas.⁹¹ Savukārt 2018. gada martā Daugavpils teātra trupa piedalījās Sanktpēterburgā notiekošajā teātra festivālā.

Daugavpils un Krievijas sadarbība kultūras jomā veidojas arī vienreizēju pasākumu ietvaros un projektos. Kā spilgtākie piemēri ir keramikas festivāls Daugavpilī 2013. gada augustā, uz kuru ieradās meistari no Krievijas, vadīja radošās darbnīcas un lasīja lekcijas.⁹² 2014. gada maijā Daugavpils kori “Daugava” un “Forte” viesojās Kemerovā, lai piedalītos Krievijas Kultūras ministrijas organizētā Lieldienu konkursā.⁹³ Savukārt jūnija sākumā Sanktpēterburgā norisinājās Latgales dienas, uz kurām kopā ar Daugavpils radošajiem kolektīviem devās arī pilsētas mērs J. Lāčplēsis. Tā paša gada augustā dziedātāji no Sanktpēterburgas ieradās Daugavpilī, lai piedalītos pasākumā “Muzikālais augusts”.⁹⁴ Minētie piemēri norāda uz izteikti

⁸⁷ Daugavpils.lv. *Sākums. Kultūra. Krievu kultūras centrs*. <https://www.daugavpils.lv/lv/93>

⁸⁸ Gorod.lv. *Ярким и веселым Праздником улицы Пушкина завершились Дни славянской культуры в Даугавпилсе*. <http://www.gorod.lv/novosti/195638-yarkim-i-veselym-prazdnikom-ulitsy-pushkina-zavershilis-dni-slavyanskoi-kultury-v-daugavpilsse#ixzz5KBAWIY7A>

⁸⁹ Gorod.lv. *В Даугавпилсе начинаются главные торжества в честь юбилейного Праздника города*.

<http://www.gorod.lv/novosti/256295-v-daugavpilsse-nachinautsya-glavnye-torzhestva-v-chest-ubileinogo-prazdnika-goroda#ixzz5L9gyu22Q>

⁹⁰ Gorod.lv. *Идеи для выходных: Дни Даугавпилсского края, открытие сезона в Русском доме и КВН*.

<http://www.gorod.lv/novosti/243617-idei-dlya-vyhodnyh-dni-daugavpilsskogo-kraya-otkrytie-sezona-v-russkom-dome-i-kvn#ixzz5KgcNEEID>

⁹¹ Gorod.lv. *Детям Даугавпилса и Латгалии подарили самую настоящую «Петербургскую сказку»*.

<http://www.gorod.lv/novosti/249180-detyam-daugavpilsa-i-latgalii-podarili-samuu-nastoyaschuu-peterburgskuu-skazku#ixzz5L4A9ORiU>

⁹² Gorod.lv. *Открытие огненной скульптуры положит начало празднованию 110-летия Марка Ротко*.

<http://www.gorod.lv/novosti/201483-otkrytie-ognennoi-skulptury-polozhit-nachalo-prazdnovaniu-110-letiya-marka-rotko#ixzz5KBWNNmYX>

⁹³ Gorod.lv. *Даугавпилские хоры «Даугава» и «Форте» стали лауреатами Российского конкурса*.

<http://www.gorod.lv/novosti/232649-daugavpilsskie-hory-daugava-i-forte-stali-laureatami-rossiiskogo-konkursa#ixzz5KfZnrIhW>

⁹⁴ Gorod.lv. *На фестивале латгальской культуры в Санкт-Петербурге Даугавпилс отдельно представлен не будет*.

aktīvu Krievijas un Daugavpils sadarbību kultūras jomā, abām pusēm piedaloties gan ikgadējos pasākumos, gan arī vienreizējos kultūras notikumos.

Daugavpils pilsētas svētku svinībās un citos lielākajos pilsētas pasākumos vairāku gadu garumā uzstājušies tādi populāri Krievijas solisti un grupas kā “Premjerministr” (*Премьер-министр*), “Čaj vdvojom” (*Чай вдвоем*), Oļegs Gazmanovs un Sergejs Lazarevs.⁹⁵ 2014. gadā pilsētas svētkos uzstājās grupa “Bi-2” (*Би-2*), tā paša gada oktobrī – grupa “Zveri” (*Звери*). 2015. gadā Daugavpils 740 gadu jubilejas svinībās uzstājās Leonīds Agutins un Kristīne Varum,⁹⁶ 2016. gadā pilsētā koncertu sniedza pazīstamais krievu reperis MOT. 2017. gadā Daugavpilī koncertēja grupa “Mumij Troll” (*Мумий Тролль*), “Leņingrad” (*Ленинград*) un Kristina Si, savukārt 2018. gadā Krievijas dziedātājs Dima Bilans sākotnēji piekrita, bet galarezultātā atteicās uzstāties Daugavpils pilsētas svētkos.⁹⁷ Izvēlētie mūziķi ir vieni no Krievijā populārākajiem māksliniekiem un regulāri koncertē ārpus savas valsts robežām, tomēr veidojas iespaids, ka Daugavpils pilsētas dome neizskata citas alternatīvas koncertu nodrošināšanai. Ņemot vērā, ka 2018. gadā pilsētas svētku koncertam atvēlētie līdzekļi bija 90 tūkstoši eiro,⁹⁸ par šādu summu būtu iespējams izskatīt arī citu valstu populārāko mūziķu piedāvājumus, lai dažādotu iedzīvotājiem pieejamās izklaides iespējas un mazinātu asimetriju, kas veidojas, pilsētas vadībai izvēloties māksliniekus pilsētas lielākajiem pasākumiem.

Andrejs Faibuševičs norāda, ka Daugavpils pilsētas svētku galvenajā koncertā 16 gadu laikā, kopš tie tiek rīkoti, galvenā skatuves “zvaigzne” tikai vienu reizi nav bijusi no Krievijas. 2018. gadā bija pārstāvis no Moldovas, bet dziedāja krieviski. Vienu gadu izņēmums bija “Prāta Vētra”, kas arī labi pazīstama krievu publikai. 2017. gadā bija Laima Vaikule. 2012. gadā galvenā zvaigzne bija Oļegs Gazmanovs, kurš 2014. gada jūlijā tika iekļauts Latvijas “melnajā sarakstā”. A. Faibuševičs atzīmē, ka t.s. “slāvu” kultūras festivālos nav pārstāvēti nevieni no rietumslāviem, piemēram, poļi, čehi, slovāki u.c., un: “Ļoti kaitīgs mīts ir tas, ka notiek visas it kā korektās runas – sak, “nesaistīsim to ar politiku””.⁹⁹ Pie sfērām, kuras tiek piedāvāts “nesaistīt ar politiku”, parasti tiek saprasta pašvaldību sadarbība dažādās jomās. Tā teikt – varam sadarboties, jo nepolitizējam šo sadarbību, ja “politikas šeit nav”.

J. Dukšinskis savukārt skaidroja, ka to, kādas estrādes zvaigznes ielūgt uz pilsētas svētkiem, nosaka Domes vadība kopā ar Kultūras pārvaldi. Pastāv tradīcija, ka svētkos vienu dienu rīko vairāk latvisku, bet otru dienu vairāk krievisku programmu. Brauc dažādas Latvijas popgrupas no novadiem. Gala koncerts tomēr ir

<http://www.gorod.lv/novosti/234367-na-festivale-latgalskoi-kultury-v-sankt-peterburge-daugavpils-otdelno-predstavlen-ne-budet#ixzz5KgFJQAwP>

⁹⁵ Gorod.lv. *Дaugavpilчанам пока не скажут, кто станет главной «звездой» юбилейного праздника города.*

<http://www.gorod.lv/novosti/246849-daugavpilchanam-poka-ne-skazhut-kto-stanet-glavnoi-zvezdoi-ubileinogo-prazdnika-goroda#ixzz5L44GFBPv>

⁹⁶ Gorod.lv. *Праздник Даугавпилса: между бесплатными концертами Бусулиса, Агутина и Варум – авиашоу.*

<http://www.gorod.lv/novosti/255818-prazdnik-daugavpilsa-mezhdu-besplatnymi-kontsertami-busulisa-agutina-i-varum-aviashou#ixzz5L9awv0o9>

⁹⁷ Gorod.lv. *Билан не приедет на Праздник города.*

<http://www.gorod.lv/novosti/294719-kontsert-dimy-bilana-otmenyaetsya-glavnyi-artist-prazdnika-goroda-sleg-s-pnevmoniei>

⁹⁸ Gorod.lv. *Балана и Билана на Праздник города привозит фирма, торгующая рыбой на базаре.*

<http://www.gorod.lv/novosti/291744-bilana-i-balana-na-prazdnik-goroda-privozit-firma-torguuschaya-ryboi-na-bazare#ixzz5M72ZVUxm>

⁹⁹ Intervija ar Andreju Faibuševiču 2018. gada 27. jūnijā Daugavpilī.

ar kādu krievu zvaigzni. Ja uzstājas Intars Busulis vai “Prāta Vētra”, publikas atsaucība nav atkarīga no tautības.¹⁰⁰

Staņislava Broka Daugavpils Mūzikas skolas direktors Aivars Broks intervijā norādīja, ka pilsētā jau gandrīz desmit gadus uz privātas iniciatīvas pamata tiek rīkots pasākums “Daugavpils ReStArt”, kurā ir ietverti dažādi mākslas veidi – mūzika, māksla, foto, kino u.c., un šajos sarīkojumos ir svarīga kvalitāte, tajos nav politikas: “Ja tiek aicināts ļoti labs ansamblis no Krievijas vai Baltkrievijas, tad primārā būs profesionālā kvalitāte.” A. Broks norāda, ka arī Vienības nams katru gadu rīko “Muzikālo augustu”, arī tur galvenais apsvēruma ir uzaicināto mākslinieku profesionalitāte. Tomēr, viņš uzskata, ka Daugavpils pilsētas pašvaldībā situācija ir citādāka, tur ir cits skatījums, jo liela daļa deputātu ir ievēlēti no “Saskaņas”. Pašvaldībā bieži nekonsultējas ar profesionāliem māksliniekiem, vairāk skatās uz austrumiem. 2013. gadā pilsētas svētkos notikušo “Prāta Vētras” koncertu A. Broks uzskata par ļoti veiksmīgu un piebilst, ka vajag nevis pakārtoties tā saucamajam pieprasījumam, bet veidot pieprasījumu. Veidot piedāvājumu, un tādējādi rezultātā veidot pieprasījumu: “Mūsu uzdevums ir dot cilvēkiem vispusīgu kultūras produkciju; arī to, ko viņi nesaņems no austrumiem (ir jāņem vērā tas fakts, ka kāda puse no Daugavpils iedzīvotājiem izmanto tikai Krievijas masu medijus). Bieži mēs dzirdam, ka pilsētā nav latviešu valodas vides. Kad to vidi sāk veidot, tad atkal nav labi – tāda nereti ir attieksme valsts valodas ziņā.”¹⁰¹

Savukārt Profesionālās izglītības kompetenču centra “Mākslas un dizaina vidusskolas Saules skola” direktore Inguna Kokina pauž uzskatu, ka Daugavpils pilsētas pašvaldība cenšas pilsētas svētku pasākumu organizēt tā, lai tas būtu pieņemams gan krievu, gan latviešu publikai. Viņa uzskata, ka sarīkojumi Daugavpilī ir diezgan dažādi – ir gan lielie pilsētas organizētie pasākumi, un ir arī dažādi projekti, ko raksta dažādas organizācijas. Ir komerckoncerti, kurus organizē producentu kompānijas, kuras aicina Krievijā pazīstamus māksliniekus uz Rīgu, Liepāju, Daugavpili, Rēzekni, bet tās ir biznesa struktūras. “Daugavpils Marka Rotko mākslas centrs” organizē savus pasākumus – izstādes, koncertus. Cik dažāda ir publika, tik dažāds ir piedāvājums. Modernās mākslas klasiķi pārsvarā atbrauc no Rietumu valstīm, bet ierodas arī no Krievijas. Pastāv kvalitatīvas nopietnās mūzikas piedāvājums. Tiek rakstīti projekti, saņemts atbalsts augstvērtīgiem koncertiem. Liela projektu grupa ir INTERREG¹⁰² projekti. Arī Latvija – Lietuva – Krievija. Latvija – Lietuva – Baltkrievija.¹⁰³ Pilsētā ir Krievu un Baltkrievu un citi kultūras centri (ukraiņu, poļu u.c.). Tos pašvaldība daļēji finansē.¹⁰⁴

2.4. Izglītība

Apkopotie dati par Daugavpils aktivitātēm ar Krieviju norāda uz atsevišķiem sadarbības piemēriem izglītības jomā. 2013. gada 12. jūnijā Daugavpils Universitātes sociālo un humanitāro zinātņu studentu grupa un akadēmiskā personāla pārstāvji pēc Maskavas pilsētas centrālā administratīvā apgabala pārvaldes uzaicinājuma viesojās Krievijas galvaspilsētā, lai apmeklētu Maskavas Valsts universitāti un tiktos ar

¹⁰⁰ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

¹⁰¹ Intervija ar Aivaru Broku 2018. gada 27. jūnijā Daugavpilī.

¹⁰² Pilns nosaukums: INTERREG Baltijas jūras reģiona transnacionālās sadarbības programma 2014.–2020. gadam.

¹⁰³ Latvijas – Lietuvas – Baltkrievijas pārrobežu sadarbības programma 2014.–2020. gadam.

¹⁰⁴ Intervija ar Ingunu Kokinu 2018. gada 11. jūlijā Daugavpilī.

pilsētas centrālā administratīvā apgabala jauniešu lietu pārvaldes pārstāvjiem.¹⁰⁵ Vizītes laikā Daugavpils universitātes pārstāvji apmeklēja arī uzņēmuma “Yandex” centrālo biroju, iepazīstoties ar uzņēmuma vēsturi, darbības principiem un piedāvātajiem pakalpojumiem.¹⁰⁶ Pēc viesošanās Maskavas Valsts universitātē Daugavpils Universitātes pārstāvis Jānis Kudiņš norādīja, ka šī vizīte bija labs pamats turpmākas sadarbības veidošanai ar Maskavas Valsts universitāti.¹⁰⁷ 2017. gada 8. decembrī Daugavpilī norisinājās augstākajai izglītībai veltīta konference, kurā piedalījās Daugavpils Universitātes, Krievijas Tehnoloģiju universitātes un Krievijas Valsts Ugunsdzēsības un glābšanas akadēmijas pārstāvji, lai diskutētu par sadarbības platformu veidošanu internetā un kopīgu virtuālo mācību platformu veidošanu.¹⁰⁸

J. Kudiņš intervijā skaidroja šīs augstskolas sadarbību starptautiskos projektos: “Ar Krieviju un Baltkrieviju notiek pārrobežu projekti: Latvija – Lietuva, Latvija – Lietuva – Igaunija (INTERREG projekti). Pašlaik esam iesnieguši projektus Norvēģijas finanšu instrumentā, kur partneri ir arī Krievija un Baltkrievija. Attiecīgi šī projekti jau pašā sākumā paredz, ka ir jāpiesaista vismaz viens partneris no šīm valstīm.” Sakarā ar idejām kopīgi startēt pārrobežu projektos Daugavpils Universitātei ir sadarbība ar Pleskavas universitāti, Sanktpēterburgas Ekonomikas augstskolu, Tjumeņas universitāti, slēdzot tipveida sadarbības līgumus.¹⁰⁹

“Galvenie virzieni” noteic, ka ir jāveicina savstarpēji izdevīgu sakaru nodibināšana un uzturēšana – apmaiņas starp speciālistiem, zinātniekiem, pasniedzējiem, studentiem, kā arī zinātniskās un metodiskās literatūras, informācijas materiāliem. Nepieciešams veicināt zinātnieku kontaktus ar mērķi kopīgi sagatavot mācību grāmatas un mācību metodiskos līdzekļus, lai objektīvi atainotu Krievijas attiecību vēsturi ar atsevišķām valstīm. Sevišķa uzmanība jāpievērš mērķtiecīgam darbam, lai pretdarbotos vēstures falsifikācijai, vēsturisko notikumu interpretācijai par labu politiskai konjunktūrai un pret Krieviju vērstai propagandai.¹¹⁰

J. Kudiņš informēja, ka Daugavpils Universitātē darbojas Krievijas fonda “Krievu pasaule” (*Русский мир*) bibliotēka, tā piešķir mācību grāmatas, jaunāko literatūru, enciklopēdijas, kā arī slēgta tipa datu bāzes, ko Daugavpils Universitātes studenti var izmantot bez maksas. Šis centrs aktīvi sadarbojas ar Krievijas vēstniecību, kā arī eksponē savas izstādes universitātē. Tās ir “Krievu pasaules” izstādes.¹¹¹ Fonda “Krievu pasaule” mērķi ārvalstīs ir saistīti ar “maigās varas”

¹⁰⁵ Gorod.lv. *Студенты и сотрудники ДУ прошли ознакомительную практику в высших учебных заведениях Москвы.* <http://www.gorod.lv/novosti/197368-studenty-i-sotrudniki-du-proshli-oznakomitelnuu-praktiku-v-vysshih-uchebnyh-zavedeniyah-moskvy#ixzz5PJDC1h6c>

¹⁰⁶ Gorod.lv. *Делегация Даугавпилсского университета использовала возможность посетить центральный офис Яндекса.* <http://www.gorod.lv/novosti/198165-delegatsiya-daugavpilsskogo-universiteta-ispolzovala-vozmozhnost-posetit-tsentralnyi-ofis-yandeks#ixzz5PJEGkV61>

¹⁰⁷ Gorod.lv. *Студенты и сотрудники ДУ прошли ознакомительную практику в высших учебных заведениях Москвы.* <http://www.gorod.lv/novosti/197368-studenty-i-sotrudniki-du-proshli-oznakomitelnuu-praktiku-v-vysshih-uchebnyh-zavedeniyah-moskvy#ixzz5PJDC1h6c>

¹⁰⁸ Gorod.lv. *Состоится конференция, посвященная сотрудничеству вузов Даугавпилса и Москвы.* <http://www.gorod.lv/novosti/288636-sostoitsya-konferentsiya-posvyaschennaya-sotrudnichestvu-vuzov-daugavpilsa-i-moskvy#ixzz5PJW9Lhwy>

¹⁰⁹ Intervija ar Jāni Kudiņu 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

¹¹⁰ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

¹¹¹ Intervija ar Jāni Kudiņu 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

īstenošanu, kas citustarp paredz kultūras pievilcības izmantošanu mērķa valstu uzvedības izmaiņu panākšanai.¹¹²

2014. gada martā Daugavpils bērniem un jauniešiem tika rīkots eseju konkurss ar nosaukumu “Dzimtā puse, dzimtais vārds”, kura mērķis bija popularizēt krievu valodu un kultūru Latvijā. Eseju konkurss tika organizēts ar “Krievu pasaule” finansiālu atbalstu. Konkursa dalībnieki tika aicināti savās esejās iekļaut viņu ģimenes locekļu pieredzi krievu valodas un kultūras kontekstā, kas bagātinātu saturu un nodrošinātu saikni ar vēsturi un ģimenes senčiem.¹¹³

J. Dukšinskis, runājot par mācību valodas jautājumu Daugavpils skolās, atzina: “Mācību valodas jautājums arī ir [sabiedrību] šķērsošs. Tādas organizācijas kā Latvijas Krievu savienība to noteikti izmanto. Domē uzskata, ka vidusskolā noteikti ir jāiet uz valsts valodu.”¹¹⁴ J. Dukšinskis par Krievijas mācību grāmatu dāvināšanas ideju saka: “Nianses bija ar sadarbības lietām tad, kad gribēja mums uzdāvināt grāmatas ar “Maskavas nama” starpniecību. Nama direktors J. Silovs ir daugavpilietis. “Maskavas nams” centās grāmatas izplatīt pa Latviju un arī Daugavpilij kaut ko deva. Skatījāties, ko var, ko nevar izmantot. Krievijas vēstures versiju izmantot tomēr nevar.”¹¹⁵

Sakarā ar Latvijas izglītības reformu Daugavpils “Saules skolas” direktore Inguna Kokina intervijā norādīja uz prognozējamām grūtībām šīs reformas ieviešanas procesā. Viņasprāt, lielākā problēma ir tā, ka diez vai visas skolas apmācības latviešu valodā var nodrošināt pietiekamā līmenī. Valstij jādomā par mehānismiem, kā piesaistīt mazākumtautību skolām latviešu skolotājus. Arī minētajā skolā ir ļoti dažādi sagatavoti jaunieši. Būtisks ir arī attieksmes pret valsts valodu un motivācijas to mācīties jautājums – ir jāpierod, ka mācības tiešām ir latviešu valodā. I. Kokina norādīja, ka reformas īstenošanas gaitā zaudētāji varētu būt tie latviešu bērni, kuri nonāks skaitliskā mazākumā šinīs “it kā latviešu valodas” skolās. Pie šīs problēmas ir nopietni jāstrādā. Intervijā I. Kokina teica, ka situācija dažādās Daugavpils mazākumtautību skolās ir atšķirīga – ir vairākas skolas, kur jau tagad ir maksimālais stundu skaits latviešu valodā, tur jaunieši zina latviešu valodu, runā brīvi un tur nav problēmu. Pašvaldības iestādēs cilvēki runā un saprot latviski. Privātā biznesā – kā kur – tieši tāpat kā Rīgā.¹¹⁶

2.5. Vēstures jautājumi

Kā iepriekš minēts, Daugavpili un šajā pilsētā esošo Krievijas ģenerālkonsulātu regulāri apmeklē Krievijas vēstnieks Latvijā. Vizītes Daugavpilī pamatā ir saistītas ar 9. maija svinībām pilsētā, Otrā pasaules kara veterānu godināšanu, kā arī iepriekš aprakstīto starptautisko biznesa forumu apmeklēšanu Daugavpilī un sadarbības iespēju apspriešanu ar pilsētas vadību.

Vēl 2010. gadā Krievijas ģenerālkonsulāta Daugavpilī, Krievu biedrības Latvijā Daugavpils nodaļas un Daugavpils izglītības pārvaldes izsludinātais skolēnu eseju konkurss “Lielais Tēvijas karš laikabiedru acīm” izsauca Latvijas izglītības un

¹¹² Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte / Red. M. Cepurītis, A. Kudors. – Rīga: Austrumeiropas politikas pētījumu centrs, 2017. – 45. lpp.

¹¹³ Gorod.lv. *Школьники, студенты и жители Даугавпилса смогут рассказать о родном крае на русском языке.* <http://www.gorod.lv/novosti/216490-shkolniki-studenty-i-zhiteli-daugavpilsa-smogut-rasskazat-o-rodnom-krae-na-russkom-yazyke#ixzz5PJTzSnKl>

¹¹⁴ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

¹¹⁵ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

¹¹⁶ Intervija ar Ingunu Kokinu 2018. gada 11. jūlijā Daugavpilī.

zinātnes ministres Tatjanas Koķes kritiku. Kā norādīja T. Koķe, eseju tēmas un stils bija veidots Krievijas vēstures izpratnes garā, kas nesaskan ar Latvijas nostāju, turklāt esejas noteikts iesniegt tikai krievu valodā.¹¹⁷

2015. gada 28. aprīlī Krievijas vēstnieks A. Vešņakovs ieradās Daugavpilī, lai sniegtu svinīgu uzrunu, sveiktu Latvijas pilsētu ar Lielā Tēvijas kara uzvaras 70. gadadienu un pasniegtu piemiņas medaļas kara veterāniem.¹¹⁸ Minēto apbalvojumu ieviesa Krievijas prezidents Vladimirs Putins, lai "Uzvaras dienā" godinātu Lielā Tēvijas kara dalībniekus. Svinīgajā godināšanā piedalījās arī Krievijas ģenerālkonsuls O. Ribakovs, Baltkrievijas ģenerālkonsuls Vladimirs Kļimovs un pilsētas domes priekšsēdētājs J. Lāčplēsis.¹¹⁹ Pēc svinīgās ceremonijas vēstnieks A. Vešņakovs piedalījās preses konferencē, norādot, ka tūkstošiem jaunu PSRS speciālistu Otrā pasaules kara rezultātā piespiedu kārtā nokļuva un palika Baltijas republikās, lai atjaunotu sagrauto ekonomiku. Tomēr vēstnieks puda viedokli, ka "Krievijas Federācija viņus atceras un nekad neatteiks palīdzību".¹²⁰

Kā iepriekš minēts, vēstnieks A. Vešņakovs Daugavpilī ieradās arī 2015. gada decembrī, lai apmeklētu Krievu kultūras centru un tiktos ar ģenerālkonsulu O. Ribakovu,¹²¹ kā arī 2016. gada 6. maijā, lai tiktos ar J. Lāčplēsi un apspriestu ekonomiskās sadarbības iespējas.¹²² Jaunais Krievijas vēstnieks Latvijā Jevgeņijs Lukjanovs Daugavpili pirmo reizi apmeklēja 2017. gada 27. janvārī, kam sekoja dalība Daugavpilī notiekošajā biznesa forumā minētā gada 28. februārī, kā arī vēl viena vizīte 13. jūlijā, kad J. Lukjanovs tikās ar Daugavpils pilsētas domes priekšsēdētāju A. Elksniņu, lai diskutētu par pašvaldību sadarbību pārrobežu līmenī.¹²³

Vairāki aptaujātie respondenti uzsvēra to, ka Latvijā atzīmējamā "Nacisma sagrāves dienā un Otrā pasaules kara upuru piemiņas dienā" 8. maijā, atšķirībā no 9. maija Uzvaras svinībām, nekādas runas netiek teiktas, kapsētās tiek nolikti ziedi un vainagi, bet arī Krievijas un Baltkrievijas diplomāti saskaņā ar ielūgumiem ierodas uz 8. maija piemiņas pasākumiem. 8. maija pasākumus rīko Daugavpils pilsētas pašvaldība. Kā intervijā pastāstīja J. Dukšinskis, tas tiek akcentēts kā piemiņas pasākums. Dažādām biedrībām, konsuliem dome izsūta ielūgumus, noliek ziedus visos kapos.

Daugavpilī katru gadu vērienīgi tiek atzīmēts 9. maijs, kad tiek svinēta PSRS uzvara pār nacionālsociālistisko Vāciju un Otrā pasaules kara noslēgums Eiropā. Par godu šim notikumam katru gadu tiek veidota īpaša svētku programma, kurā ietilpst svētku gājieni, Krievijas ģenerālkonsula uzrunas, svinīga ziedu nolikšana pie pieminekļa "Mūžīgā uguns", kā arī īpašas koncertu programmas.

J. Dukšinskis atzina, ka 9. maija pasākumi "ir samērā masveidīgi, pēdējos gados ar bildēm. Tie, kuri iet pasākumā, uzsver, ka uzvara pār fašismu nekas slikts

¹¹⁷ Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte / Red. M. Cēpurītis, A. Kudors. – Rīga: Austrumeiropas politikas pētījumu centrs, 2017. – 144. lpp.

¹¹⁸ Gorod.lv. *A. Vešņakovs vručhil veterānam Daugavpilsa jubilejnye medali.* <http://www.gorod.lv/novosti/254924-a-veshnyakov-vruchil-veteranam-daugavpilsa-ubileinye-medali#ixzz5PIEOgvG4>

¹¹⁹ Turpat.

¹²⁰ Gorod.lv. *A. Vešņakovs v Daugavpilsē raskazal o «ruke Kremļa» i podderzhke rossijan v Latviu.* <http://www.gorod.lv/novosti/254939-a-veshnyakov-v-daugavpilsē-raskazal-o-ruke-kremlya-i-podderzhke-rossijan-v-latvii#ixzz5PIMraSB9>

¹²¹ Gorod.lv. *Посол России посетил Даугавпилс.* <http://www.gorod.lv/novosti/263506-posol-rossii-posetil-daugavpils>

¹²² Gorod.lv. *Даугавпилс посетил посол России А. Вежняков.* <http://www.gorod.lv/novosti/268994-daugavpils-posetil-posol-rossii-a-veshnyakov>

¹²³ Daugavpils ziņas. *Дaugavpili apmeklēja Krievijas vēstnieks Latvijā.* <http://www.daugavpilszinas.lv/lv/Sabiedriba/1/3903/Daugavpili-apekleja-Krievijas-vestnieks-Latvija>

nav, utt. Bija agrāk maz apmeklēti pasākumi, dažus gadus krievu organizācijas domei pat prasīja palīdzēt organizēt, iesaistīt skolēnus u.tml. Teicām, ka mums domē ir savādāka izpratne par tiem pasākumiem. Kopumā skolēnu šādos pasākumos piedalās maz. Vairāk ir senioru.”¹²⁴

9. maija svinībās iesaistās arī Daugavpils pilsētas vadība, piemēram, 2014. gadā ziedu nolikšanas ceremonijā piedalījās domes priekšsēdētāja vietnieks Dmitrijs Rodionovs (“Saskaņa”),¹²⁵ 2015. gadā svētku pasākumos piedalījās pilsētas mērs J. Lāčplēsis.¹²⁶ Sekojot Krievijā izveidotai iniciatīvai, 2016. gada aprīlī sākās reģistrācija akcijai “Nemirstīgais pulks”, kuras mērķis ir saglabāt atmiņu stāstus par Lielo Tēvijas karu un nodot tos nākamajām paaudzēm.¹²⁷ Portāla “Gorod.lv” aplēses liecina, ka akcijā piedalījās vidēji katrs trešais ziņu portāla aptaujas respondents, iesniedzot kāda sava tuvinieka fotogrāfiju un atmiņu stāstu par Lielo Tēvijas karu.¹²⁸ 9. maija svinības Daugavpilī tika atainotas arī krievu televīzijas kanāla “Rossija” (Россия) reportāžā. Tajā tika apgalvots, ka Daugavpils ir vienīgā pilsēta Latvijā, kur “patiesi deg mūžīgā uguns un notiek svētku parāde”. Viena no 9. maija svinību organizatorēm Rīgā Elizabete Krivcova puda sašutumu par šādu apgalvojumu izteikšanu Krievijas televīzijā un žurnālistu nekompetenci, norādot uz to, ka 2016. gadā svinībās Rīgā piedalījās aptuveni 170 tūkstoši cilvēku, kas ir viens no apmeklētības ziņā lielākajiem pasākumiem.¹²⁹ 2017. gada 9. maija svinībām Daugavpilī tika rīkota akcija “Nemirstīgais pulks”, kā arī Dubrovina parkā tika izveidota “Atmiņu siena”, kur tika izvietotas Lielā Tēvijas kara dalībnieku fotogrāfijas.¹³⁰ Minētā akcija Daugavpilī tika rīkota arī 2018. gadā, turklāt Krievijas Federācija sniedza vienreizēju finansiālo atbalstu Otrā pasaules kara veterāniem Baltijas valstīs, kuri cīnījās pret nacionālsociālistisko Vāciju. Katram kara veterānam tika izmaksāta summa 130 eiro apmērā.¹³¹

9. maija pasākumus Daugavpilī organizē sabiedriskās organizācijas. Pašvaldība pati to neorganizē, bet atļauj darīt. I. Kokina skaidro: “Tur ir starpvalstu līgumi, un apbedījumi tiek kopti, gan vācu, gan krievu. Bet to dara pašas šīs organizācijas, viņi tikai informē pašvaldību. Ir Brāļu kapu komiteja, ar kuru visi šie jautājumi tiek koordinēti. 90. gadu beigās tika korekti iekārtoti vācu karavīru kapī, tie tiek pienācīgi uzturēti, un, cik zinu, nekad nav bijuši kādi protesti vai iebildumi.”¹³²

¹²⁴ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

¹²⁵ Gorod.lv. *Несмотря на советы некоторых политиков, вице-мэр Даугавпилса намерен участвовать в мероприятиях в честь Дня победы.* <http://www.gorod.lv/novosti/230252-nesmotrya-na-sovety-nekotoryh-politikov-vitse-mer-daugavpilsa-nameren-uchastvovat-v-meropriyatyah-v-chest-dnya-pobedy#ixzz5PIdHR3A6>

¹²⁶ Gorod.lv. *С возложения цветов к Вечному огню в Даугавпилсе начинают отмечать День Победы.* <http://www.gorod.lv/novosti/255240-s-vozlozheniya-tsvetov-k-vechnomu-ognu-v-daugavpils-nachinaut-otmechat-den-pobedy#ixzz5PIdjoJ8D>

¹²⁷ Бессмертный полк. *Устав Полка.* <http://www.moypolk.ru/ustav-polka>

¹²⁸ Gorod.lv. *Опрос Gorod.lv: в «Бессмертном полку» примет участие треть респондентов.* <http://www.gorod.lv/novosti/281060-opros-gorodlv-v-bessmertnom-polku-primet-uchastie-tret-respondentov#ixzz5PIgN5CXR>

¹²⁹ Gorod.lv. *Телеканал «Россия»: Единственный город в Прибалтике, где горит вечный огонь — это Даугавпилс.* <http://www.gorod.lv/novosti/269228-telekanal-rossiya-edinstvennyi-gorod-v-piribaltike-gde-gorit-vechnyi-ogon-eto-daugavpils#ixzz5PIiBoVEf>

¹³⁰ Gorod.lv. *9 мая в Даугавпилсе вновь пройдет акция «Бессмертный полк»!* <http://www.gorod.lv/novosti/281162-9-maya-v-daugavpils-vnov-proidet-aktsiya-bessmertnyi-polk#ixzz5PIkFXY1>

¹³¹ Gorod.lv. *Ветераны в странах Балтии в честь 9 мая получают от России по 130 €.* <http://www.gorod.lv/novosti/293192-veterany-v-stranah-baltii-v-chest-9-maya-poluchat-ot-rossii-po-130-%E2%82%AC#ixzz5PImBVHFs>

¹³² Intervija ar Ingunu Kokinu 2018. gada 11. jūlijā Daugavpilī.

9. maija sarīkojumos līdzās Krievijas diplomātiem tradicionāli piedalās arī Baltkrievijas diplomāti. Daugavpils Baltkrievu kultūras centra direktore Žanna Romanovska baltkrievu nostāju 9. maija jautājumā skaidroja sekojoši: “Uzvaras diena baltkrieviem ir svarīga, jo Baltkrievijā vienā no pirmajām teritorijām sākās karš, tā tika pilnībā okupēta, ļoti stipri izpostīta, un tajā gāja bojā katrs ceturtais iedzīvotājs. Baltkrievu nacionālais kods šo zaudējuma sajūtu saglabā. Tāpēc baltkrievi 9. maiju uzskata par piemiņas dienu, kurā atceras katras ģimenes traģēdijas un zaudējumus. Tādēļ šī biedrība gan 8., gan 9. maijā noliek ziedus pie karavīru apbedījumiem.”¹³³

Padomju karavīru piemiņas jautājumā nedaudz pieminams ir arī konkrētu karavīru pārapbedīšanas jautājums. J. Dukšinskis intervijā pauda uzskatu, ka karavīru pārapbedīšana ir viens jautājums, bet atjaunot kādas piemiņas vietas – cits. “Pasen vienā no centrālajiem Daugavpils parkiem Dubrovina parkā bija apbedīti Padomju armijas karavīri. Tas laikam bija mēra A. Vidavska laikā.¹³⁴ Tad Krievijas konsulāts finansēja šīs piemiņas vietas izveidi. Arī tolaik piemiņas vietas izveide tika neviennozīmīgi uztverta. Daži iebilda, ka vajadzēja apbedīt kapos, bet lielākā daļa atbalstīja. Vēlāk parādījās arī Mūžīgā uguns, kas no sākuma ilgu laiku nedega.”¹³⁵

Turpinot ar militāro vēsturi saistītu pasākumu tēmu, kuros prevalē attiecīgo vēsturisko notikumu vērtējums no Krievijas pozīcijām, 2015. gadā Daugavpilī tika aizsākta jauna tradīcija, proti, starptautisks kara vēstures rekonstrukcijas klubu festivāls “Dinaburg 1812”,¹³⁶ kurā tiek atainota vēsturiskā kauja starp Francijas Napoleona armiju un Krievijas impērijas karaspēku (cietokšņa garnizonu) pie Dinaburgas (Daugavpils) cietokšņa 1812. gada jūlijā.¹³⁷ Pasākuma sākumā svinīgi virs cietokšņa tiek pacelts karogs, kas ir precīza karoga kopija visu nozīmīgāko militāro nocietinājumu karogam Krievijas impērijā. Festivālā tiek atainota diena, kad Krievijas impērijas karaspēkam izdevās nosargāt Dinaburgas cietoksni un izcīnīt uzvaru vienīgajā kaujā cietokšņa vēsturē. Pasākums pakāpeniski palielina savus apmērus un dalībnieku skaitu. 2015. gadā Daugavpilī ieradās trīs vēstures notikumu rekonstrukcijas klubi no Rīgas, Ukmerģes (Lietuva), kā arī kara vēstures apvienība “Tēvzeme” (*Otečestvo*) no Maskavas.¹³⁸ Trīs gadus vēlāk, 2018. gada 4. starptautiskajā festivālā ieradās 14 vēstures rekonstrukcijas klubi, kas pārstāvēja Latviju, Lietuvu, Poliju, Vāciju, Baltkrieviju un Krieviju.¹³⁹

9. maija akcijas un minētās Dinaburgas kaujas rekonstrukcija ietver ne tikai vēstures notikumu un to dalībnieku pieminēšanu, bet lielā mērā turpina atainot un uzturēt Daugavpils iedzīvotāju vidē Krievijas interpretāciju par tās lomu Eiropas un Latvijas vēsturē.

Centienus izcelt Daugavpils vietu Krievijas impērijas vēsturē raksturo vēl daži fakti. Daugavpils Krievu kultūras centra pārstāvis Jurijs Jermakovs informēja, ka

¹³³ Intervija ar Žannu Romanovsku 2018. gada 11. jūlijā Daugavpilī.

¹³⁴ Kopš nacistiskā karaspēka padzīšanas no Daugavpils Dubrovina parkā tika ierīkoti pirmie padomju karavīru apbedījumi un izveidots piemiņas memoriāls. 1984. gadā parks tika rekonstruēts. 1998. gadā veicot remontdarbus parkā, tika uzieti apbedījumi.

¹³⁵ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

¹³⁶ Grani.lv. *Daugavpils cietoksni norisinājās Kara vēstures rekonstrukcijas klubu festivāls*. <http://lat.grani.lv/daugavpils/2923-daugavpils-cietoksni-norisinajas-kara-vestures-rekonstrukcijas-klubu-festivals.html>

¹³⁷ Latvijas Sabiedriskie mediji. *Izklaide. Festivālā Daugavpilī rekonstruēs vēsturisko kauju par Dinaburgas cietoksni*. <https://www.lsm.lv/raksts/kultura/izklaide/festivala-daugavpili-rekonstrues-vesturisko-kauju-par-dinaburgas-cietoksni.a284911/>

¹³⁸ Daugavpils pilsētas pašvaldība. *Aktualitātes Daugavpils cietoksni norisinājās pirmais Kara vēstures rekonstrukcijas klubu festivāls*. <https://daugavpils.lv/lv/47/read/10553>

¹³⁹ Daugavpils pilsētas pašvaldība. *Aktualitātes. 4. starptautiskais kara vēstures rekonstrukcijas klubu festivāls*. <https://www.daugavpils.lv/lv/584>

1832. gadā uzceltajā Ilzeskalna (Ilzēnu, saukta arī Kuļņevas) baznīcā tika pārāpbedīts 1812. gada Tēvijas kara laikā kritušais Krievijas armijas ģenerālmajors Jakovs Kuļņevs. Napoleona karaspēks nespēja ieņemt Dinaburgas cietoksni, liela nozīme bija ģenerālmajoram Kuļņevam. Viņam 2012. gadā ģenerāļa dzimtajā pilsētā Ludzā blakus baznīcai tika atklāts krūšutēls, un arī Krievijas vēstniecība finansēja šīs piemiņas vietas izveidošanu.¹⁴⁰

A. Faibuševičs pievērsa uzmanību tam, ka pēdējos gados publiskajā telpā no vairākiem Daugavpils vēsturiskajiem nosaukumiem īpaši tiek izcelts fakts, ka 1893. gadā ar Krievijas cara lēmumu Dinaburga tika pārsaukta par Dvinsku.¹⁴¹ Šis nosaukums, kas pilsētai tika piešķirts cara valdības īstenotās rusifikācijas ietvaros, pastāvēja līdz 1920. gadam. Tie bija tikai 27 gadi, kas vēsturiski nav salīdzināms ar citiem ilgākiem laikposmiem, kad pilsēta tika saukta citos nosaukumos, bet šis fakts tagad ir pārspīlēti izcelts publiskajā telpā. Piemēram, “Rotko centrā Dvinska ir visos iespējamajos aprakstos”.¹⁴²

2.6. Sports

Krievijas dokuments “Galvenie virzieni” noteic, ka par svarīgu savstarpējās sapratnes, labas gribas izpausmes un kontaktu attīstības nostiprināšanas līdzekli ir jāklūst sakariem fiziskās kultūras un sporta jomā. Sadarbības nostiprināšanai ar sporta organizācijām un valsts iestādēm jāveicina regulāra apmaiņa ar delegācijām, sportistiem, komandām, treneriem un speciālistiem sportistu sagatavošanas jomā, viņu dalību dažāda līmeņa starptautiskās sacensībās un mācību – treniņu nometnēs gan Krievijā, gan arī ārvalstīs.¹⁴³

Daugavpils kontaktos ar Krievijas pilsētām ir novērojama aktīva sadarbība sporta jomā, īpaši izceļot abpusēju turnīru rīkošanu un regulāru dalību tajos gan Daugavpilī, gan vairākās Krievijas pilsētās. J. Dukšinskis stāsta, ka sporta nozarē Daugavpilij sadarbība ar Krievijas pilsētām veicas vienkāršāk, jo sporta komandas no Krievijas dažreiz brauc uz Daugavpili. Dome organizējusi, piemēram, Eiropas čempionātus dažādos cīņu veidos, kas ir populāri Krievijā, Baltkrievijā un Ukrainā. J. Dukšinskis uzskata, ka ar Krievijas un Baltkrievijas ģenerālkonsulātiem Daugavpilī pilsētas domei sadarbība ir ļoti laba: “Viņi piedalās visos mūsu pasākumos – gan pilsētas svētkos, gan 18. novembrī. Viņi aicina uz savu valstu svētku pasākumiem, palīdz vīzu jautājumos. Mums ir svarīgi saviem kolektīviem vai sportistiem dabūt vīzas.”¹⁴⁴

Daugavpils pilsētas vadība Daugavpils sporta infrastruktūru izmanto, lai palielinātu ienākumus no pašvaldības piedāvātajiem maksas pakalpojumiem. 2014. gada aprīlī sporta virziena vadītājs Mihails Jinbajevs norādīja, ka ir nepieciešams uzlabot Daugavpils sporta zāles un infrastruktūru, lai sekmētu ārvalstu sportistu vēlmi organizēt treniņu procesu Daugavpilī.¹⁴⁵ Īpašs fokuss ir uz Krievijas sportistiem, kuri, pēc viņa domām, Krievijai piešķirto sankciju rezultātā treniņu nolūkiem varētu

¹⁴⁰ Intervija ar Juriju Jermakovu 2018. gada 12. jūlijā Daugavpilī.

¹⁴¹ Pilsētai tās pastāvēšanas laikā ir bijuši vairāki nosaukumi: Dinaburga (1275.–1893. g.), īslaicīgi Borisoglebska (1656.–1667. g.), Dvinska (1893.–1920. g.), un Daugavpils (kopš 1920. g.).

¹⁴² Intervija ar Andreju Faibuševiču 2018. gada 27. jūnijā Daugavpilī.

¹⁴³ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

¹⁴⁴ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

¹⁴⁵ Gorod.lv. Финансовые показатели Управления спорта снизятся из-за отношений России и ЕС. <http://www.gorod.lv/novosti/254751-finansovye-pokazateli-upravleniya-sporta-snizyatsya-iz-za-otnoshenii-rossii-i-es#ixzz5PdJAJ6LJ>

izvēlēties kādu citu vietu. Tādējādi Daugavpils sporta bāzes nodrošinājumam jābūt tādam, lai “noturētu” esošos sportistus, kas tur regulāri trenējas, gan arī, lai spētu piesaistīt citu ārvalstu funkcionāru un atlētu uzmanību.

Daugavpils Bērnu un jaunatnes sporta skolas audzēkņi regulāri dodas uz Krieviju, lai piedalītos dažāda ranga turnīros karatē, teikvondo, džudo un citos cīņu sporta veidos. 2013. gadā Daugavpils jaunie bokseri viesojās Kaļiņingradā,¹⁴⁶ 2014. gadā Daugavpils jaunie džudisti piedalījās turnīrā Maskavas apgabala Džeržinskas pilsētā.¹⁴⁷ 2015. gadā Komsomoļskā pie Amūras Daugavpils bokseri piedalījās turnīrā par godu Afganistānā un citviet kritušajiem Krievijas karavīriem,¹⁴⁸ kā arī grieķu-romiešu cīņas atlēti devās uz Sanktpēterburgu¹⁴⁹ un Kaļiņingradu.¹⁵⁰

Regulāra došanās uz sporta turnīriem Krievijā un krievu atlētu dalība Daugavpils turnīros liecina par spēcīgu sadarbības tīklu starp Daugavpils Olimpisko centru, Daugavpils Bērnu un jaunatnes sporta skolu un vairākām Krievijas pilsētām. Kopīgas sporta aktivitātes sekmē Daugavpils sportistu dalību starptautiskos turnīros, palielina atlētu pieredzi, kā arī ļauj dibināt savstarpējo attiecību tīklus ar Krievijas atlētiem un sporta funkcionāriem. Jaunu kontaktu dibināšana un esošo attiecību tīklu nostiprināšana sekmē Krievijas sporta delegāciju ierašanos Daugavpilī treniņu un sacensību nolūkos, kas savukārt palielina pilsētas ieņēmumus no sporta infrastruktūras izīrēšanas.

2.7. Citi jautājumi

Baznīcu un reliģisko konfesiju jautājumā zināma Krievijas ietekme ir jūtama sakarā ar Krievu Pareizticīgās baznīcas aktivitātēm Latgales reģionā. A. Faibuševičs intervijā apliecināja, ka Daugavpilī ap 2015.–2016. gadu bijusi ideja par liela pareizticīgā garīgā centra celtniecību, kas aizņemtu Borisa un Gļeba baznīcai blakus esošā skolas stadiona platību un ko finansētu Maskava. Bija diskusija par īpašumtiesībām. Izrādījās, ka Pareizticīgajai baznīcai īpašumtiesības tomēr nepieder.¹⁵¹

J. Dukšinskis intervijā min: “Atceros gadījumu 2004. gadā, kad [Krievu skolu aizsardzības štāba] štābisti organizēja piketus un gājienus pret izglītības reformu. Arī Daugavpilī bija gājiens, bet mēs, lai nebūtu nekārtības un problēmas skolām, ielūdzām mācītājus, uzklausījām viņu viedokļus, un visi bija par pāreju uz mācībām valsts valodā, vienīgi pareizticīgais nez kāpēc distancējās no tā visa. Pareizticīgie tomēr ir ļoti cieši saistīti ar politiku.”¹⁵²

¹⁴⁶ Gorod.lv. *Городские боксеры выполнили задачу максимум*. <http://www.gorod.lv/novosti/199508-gorodskie-boksery-vypolnili-zadachu-maksimum>

¹⁴⁷ Gorod.lv. *Юные дзюдоисты Даугавпилса достойно представили наш город и страну на турнире в России*. <http://www.gorod.lv/novosti/232007-unye-dzudoisty-daugavpilsa-dostoino-predstavili-nash-gorod-i-stranu-na-turnire-v-rossii#ixzz5PdmdzHyN>

¹⁴⁸ Gorod.lv. *Даугавпилсские боксеры выбрали два «серебра» в России*. <http://www.gorod.lv/novosti/251768-daugavpilsskie-boksery-vybili-dva-serebra-v-rossii>

¹⁴⁹ Gorod.lv. *Борцы греко-римского стиля соревновались в Балви, Санкт-Петербурге и Вильнюсе*. <http://www.gorod.lv/novosti/261885-bortsy-greko-rimskogo-stilya-sorevnovalis-v-balvi-sankt-peterburge-i-vilnuse#ixzz5LA6Btbztz>

¹⁵⁰ Gorod.lv. *Борцы греко-римского стиля собрали «урожай» в Гродно, Калининграде и Лиенае*. <http://www.gorod.lv/novosti/263017-bortsy-greko-rimskogo-stilya-sobrali-urozhai-v-grodno-kaliningrade-i-liepae#ixzz5LAAJ6Vkk>

¹⁵¹ Intervija ar Andreju Faibuševiču 2018. gada 27. jūnijā Daugavpilī.

¹⁵² Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

Savukārt vietējiem masu medijiem Daugavpilī ir sava loma. I. Kokina norādīja, ka, “Ja ar informācijas telpu domā radio, tad ir dažādi mediji, vērsti ne tik daudz uz tautību, bet uz dažādu mērķauditoriju. Vieni atbalsta “Saskaņu”, citi atbalsta citus politiskos grupējumus. Zināmā mērā Daugavpilī nav tik aktuālas tās lietas, kas notiek Rīgā. Ir savas vietējās lietas, kas ir tikai Daugavpils ietvaros.”¹⁵³

Daugavpilī bija arī Krievijā populārā KVN (“Jautro un atjautīgo klubs”) kustība, bet tā beidza pastāvēt. Joprojām pastāv cita kustība “znatoki” (“zinātāji”), kas tāpat ir populāra Krievijā. Daugavpilī ir vairākas komandas, kas Daugavpilī organizē Latvijas “znatoku” čempionātu.¹⁵⁴

Pētniecības gaitā vairākiem intervējamajiem tika jautāts arī par viņu uzskatiem t.s. “Latgales jautājumā”. J. Dukšinskis pauda uzskatu, ka latgaliešu dialekts (saukts arī par valodu vai valodas paveidu) ir jāatbalsta un jāattīsta, bet speciāli uzspiest citiem arī nevajadzētu. Padomju laikā daudzi latgalieši runāja krieviski, tāpēc latgaliešu dialekts lielā mērā ticis aizmirsts. Latgales karogs tagad nav atzīts “līdz galam”. Heraldikas komisijai savs viedoklis, latgaliešiem savs.¹⁵⁵

Daugavpilī aktīvas ir mazākumtautību nevalstiskās organizācijas. Baltkrievu kultūras dienas Daugavpilī notiek katru gadu maijā. Šajā mēnesī šajā pilsētā dzīvojošie visi slāvi atzīmē savas kultūras dienas – vispirms poļi, pēc tam baltkrievi, ukraiņi, krievi. Baltkrievu kultūras dienas tradicionāli sāk ar dievkalpojumu Daugavpils Borisa un Gļeba pareizticīgo baznīcā par godu Sv. Polockas Jefrosiņijai – Baltkrievijas un, kā baltkrievi uzskata, arī Latgales aizbildnei.¹⁵⁶

Daugavpils Baltkrievu kultūras centrs vairāk nodarbojas ar kultūras jautājumiem. Periodiski tiek organizēti biznesa forumi. Arī cilvēki no Latvijas brauc uz Vitebsku (Baltkrievija). Vitebska, Orša un citas pilsētas organizē biznesa forumus, pieņem Latvijas uzņēmēju delegācijas. Tāpat arī Daugavpils organizē biznesa forumus, uz ko atbrauc uzņēmēji no Baltkrievijas. Tas notiek regulāri, tā ir sistēma. Daugavpilī ir uzņēmumi ar baltkrievu kapitālu. Daugavpils universitātei ir sadarbība ar Polockas universitāti.¹⁵⁷

Daugavpils Krievu kultūras centra pārstāvis Jurijs Jermakovs pastāstīja, ka centrs lūdzis Daugavpils atbildīgās iestādes ierosināt Krievijas pilsētai Vladimirai kļūt par Daugavpils sadarbības pilsētu. No turienes brauc ievērojami dziesmu un deju kolektīvi jau divus gadus pēc kārtas. Viņi Daugavpils pilsētā uzstājas bez maksas. Agrāk plašāka sadarbība ir bijusi ar Sanktpēterburgu. Tagad diplomāti cenšas aktivizēt sadarbību ar Maskavu un Pleskavu. Daugavpils Krievu kultūras centra delegācija bija vienīgā no Baltijas, kas piedalījās folkloras mūzikas festivālā Pleskavā. Tas bija veltīts pirmā festivāla 90. gadadienas atzīmēšanai. Svinīgajā gājienā J. Jermakovs pats nesa transparentu “Latvija”.¹⁵⁸

Daugavpils pilsētas vadībai ir konsekventa, visumā labvēlīga pozīcija attiecībā uz kopīgām aktivitātēm ar Krievijas pašvaldībām, un ir novērojama aktīva abpusēja sadarbība visā analītiskajā apskatā aplūkotajā periodā. Pilsētas domes izvēlēto kursu sadarbībā ar Krieviju nav ietekmējušas izmaiņas domes sastāvā un pilsētas mēra

¹⁵³ Intervija ar Ingunu Kokinu 2018. gada 11. jūlijā Daugavpilī.

¹⁵⁴ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

¹⁵⁵ Intervija ar Jāni Dukšinski 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

¹⁵⁶ Intervija ar Žannu Romanovsku 2018. gada 11. jūlijā Daugavpilī.

¹⁵⁷ Intervija ar Žannu Romanovsku 2018. gada 11. jūlijā Daugavpilī.

¹⁵⁸ Intervija ar Juriju Jermakovu 2018. gada 12. jūlijā Daugavpilī.

nomaiņas. Tas norāda, ka kopīgu aktivitāšu veidošana ar Krieviju ir būtiska sastāvdaļa pilsētas vadības darba kārtībā. Jāuzsver, ka Krievijas izvērsta agresija Ukrainā kopumā nav mazinājusi Daugavpils un Krievijas pašvaldību sadarbības intensitāti. Šis faktors nedarbojas kā šķērslis, jo pilsētas domes vairākums uzskata, ka tā ir sadarbība ar etnisko dzimteni.

Sadarbība ar Krieviju lielā mērā ir balstīta uz Daugavpils ekonomiskā labuma vairošanu. Uzņēmējdarbības attīstība un sadarbības veidošana ar uzņēmumiem Krievijā ir tikai veidošanās procesā, jo analītiskā apskata ietvaros secinājumus var izdarīt tikai par atsevišķiem piemēriem dzelzceļa un tranzīta jomā, kur tiek veidota reāla sadarbība ar uzņēmējiem no Krievijas. Par pilsētas interesi sadarbībā ar Krieviju liecina starptautiska līmeņa biznesa semināri un konferences, piesaistot uzņēmējus un ekspertus no Krievijas. Tas parāda Daugavpils vēlmi izvērst ekonomisko darbību šajā valstī un atrast jaunus ekonomiskās sadarbības virzienus, tomēr izteikta Krievijas investoru interese par Daugavpili nav novērojama.

Daugavpils tramvaju iepirkumi no Krievijas ieroču ražotāja skaidri parāda pilsētas vadības fokusu uz darījuma finansiālajiem ieguvumiem, nevis pilsētas tēla, Latvijas drošības un starptautiskās reputācijas jautājumiem. Pilsētas ieņēmumu palielināšana atspoguļojas Daugavpils un Krievijas sadarbībā sporta un izglītības jomās. Analītiskajā apskatā iegūtie dati ļauj secināt, ka pastāv aktīva Daugavpils un Krievijas sportistu sadarbība, kas īstenojas turnīru rīkošanā un abpusējā dalībā sacensībās. Pilsētas sporta pārvaldes pārstāvji neslēpj savu pārliecību, ka Daugavpils sporta infrastruktūras attīstība un izveidotā ciešā sadarbība ar Krievijas atlētiem palielina pilsētas ieņēmumus. Tāpat iegūtie dati nedod pamatu izdarīt secinājumu, ka konsekventa un mērķtiecīga sadarbība norisinātos izglītības jomā. Tomēr ir atsevišķi kopīgi pieredzes apmaiņas pasākumi, kā arī konferences, kurās tiek meklēti sadarbības virzieni kopīgu izglītības piedāvājumu izstrādē un digitālo platformu veidošanā. Starp Daugavpili un Krieviju veidojas spēcīga sadarbība kultūras jomā, organizējot abpusējas radošo kolektīvu pieredzes apmaiņas un dalību koncertos un festivālos. Izklaides jomā secināms, ka lielākajos pilsētas pasākumos regulāri tiek piesaistīti populārākie skatuves mākslinieki no Krievijas, kas kopumā norāda uz asimetrisku izklaides piedāvājumu.

Paralēli ekonomisko iespēju meklējumiem un līdzšinējiem finansiālajiem ieguvumiem, Daugavpils un Krievijas sadarbībā ir vairāki kopīgi sociālpolitiski pasākumi, kuriem ir svarīga simboliskā nozīme. Katru gadu 9. maijā Daugavpilī notiek svinīgs svētku gājiens, ziedu nolikšana pie “Mūžīgās uguns” pieminekļa, koncerti, kā arī kopš 2016. gada pilsētā tiek rīkota Krievijā aizsāktā akcija “Nemirstīgais pulks”. Minētajos pasākumos piedalās Krievijas ģenerālkonsulāta pārstāvji un Daugavpils domes pārstāvji. Vēl viens pasākums ar simbolisku nozīmi ir jau pieminētā Dinaburgas cietokšņa kaujas rekonstrukcija, kurā katru gadu tiek atainota cīņa starp Napoleona un Krievijas impērijas armijām. Minētie pasākumi sabiedrībai atgādina Krievijas vēstures izpratni un interpretāciju par sevi kā par fašisma (nacisma) un “ļauņuma” apkarotāju.

Daugavpils pilsētas vadības izteiktā interese par finansiāli izdevīgu darījumu noslēgšanu ar Krieviju un ekonomiskā labuma vairošanu ar kopīgu sporta, izglītības, kultūras un uzņēmējdarbības pasākumu starpniecību var radīt riskus ne tikai pilsētai, bet Latvijai kopumā, ņemot vērā Latvijas starptautiskās saistības, sabiedroto klātesamības nepieciešamības un iedzīvotāju drošības garantēšanu. Savukārt Krievijas simbolisko sabiedriski politisko un vēsturisko akciju pārņemšana, organizēšana un vēstures interpretācijas pieņemšana atspoguļo Krievijas vēlmi un panākumus ietekmēt procesus un sabiedrisko domu ārpus savas valsts robežām, kā arī liek uzdot

jautājumus par Daugavpils pašvaldības un iedzīvotāju noturību pret šāda veida aktivitātēm.

3. nodaļa Rēzeknes pašvaldības sadarbība ar Krieviju

Rēzekne ir otra no divām republikas nozīmes pilsētām Latgales plānošanas reģionā. Iedzīvotāju skaita ziņā tā ir septītā lielākā Latvijas pilsēta. Pilsētā 2017. gadā dzīvoja 28 174 iedzīvotāji, no kuriem 46,3% bija latvieši, 43,7% – krievi, 2,3% – poļi, 1,5% – baltkrievi, 1,2% – ukraiņi, 0,2% – lietuvieši, 0,1% – romi, kā arī 4,7% citu tautību pārstāvji vai tautību nenorādījušie.¹⁵⁹

Rēzekne atrodas ap 40 km attālumā no Krievijas robežas, kā arī viegli sasniedzama brauciena attālumā no Krievijas pilsētām (ap 170 km no Pleskavas, 450 km – no Sanktpēterburgas un 680 km – no Maskavas). Rēzekne atrodas satiksmes ceļu krustpunktā – pa ceļam maršrutos Maskava – Rīga un Sanktpēterburga – Viļņa, caur pilsētu tiek pārvadātas kravas no Krievijas.¹⁶⁰ Iepriekš minētais padara Rēzekni par pievilcīgu tūrisma galamērķi Krievijas iedzīvotājiem un Krievijas pilsētas par bieži izplatītu galamērķi Rēzeknes iedzīvotājiem, kā arī Rēzeknes iestādes, uzņēmumus un biedrības par viegli pieejamiem sadarbības partneriem Krievijas iestādēm, uzņēmumiem un biedrībām.

Pašvaldību vēlēšanās 2013. gada 1. jūnijā astoņas vietas ieguva partiju apvienība “Saskaņas Centrs”, divas vietas ieguva apvienotais partiju saraksts “Latgales partija / Visu Latvijai! – Tēvzemei un Brīvībai / LNNK / Reformu partija / Latvijas Zaļā partija / Centriskā partija Latvijas zemnieku savienība”, vienu vietu ieguva trīs partijas – “Vienoti Latvijai”, “Vienota Rēzekne” un “Alternative”.¹⁶¹ Vēlēšanās 2017. gada 3. jūnijā deviņas vietas ieguva partija “Saskaņa”, divas vietas ieguva apvienotais partiju saraksts “Latgales partija/ Nacionālā apvienība / Visu Latvijai! – Tēvzemei un Brīvībai / LNNK / Vienotība”, vienu vietu ieguva divas partijas – “Zaļo un Zemnieku savienība” un “Vienota Rēzekne”.¹⁶² “Saskaņas” lielais mandātu skaits 2017. gada vēlēšanās nodrošinājis partijas pārstāvjiem ietekmīgas pozīcijas domē – priekšsēdētāja, priekšsēdētāja vietnieka, priekšsēdētāja vietnieka pilsētas attīstības un investīciju jautājumos, kā arī priekšsēdētāja vietnieka izglītības, kultūras un sociālajos jautājumos amatus. Analītiskajā apskatā aptvertajā laika posmā Rēzeknes pilsētas domi nemainīgi kopš 2009. gada 1. jūlija ir vadījis viens priekšsēdētājs – apvienības “Saskaņas Centrs” pārstāvis Aleksandrs Bartaševičs.

Rēzeknes pilsētas dome ir noslēgusi oficiālus sadarbības līgumus ar divām pašvaldībām Krievijā – Pleskavas pilsētu (2010. g.) un vēlāk Dmitrovu. Bez oficiāla līguma dome sadarbojas vēl ar divām Krievijas pašvaldībām – Sebežu un Ostrovu.¹⁶³ Rēzeknes pārstāvji ir piedalījušies Sebežas novada un Veļikijnovgorodas pilsētas svētkos attiecīgi 2015. un 2014. gadā, turklāt Sebeža un Ostrova ir apmeklēta arī

¹⁵⁹ “Iedzīvotāju skaits pēc tautības reģionos, republikas pilsētās, 21 attīstības centrā un novados gada sākumā,” Centrālā statistikas pārvalde, skatīts 18.09.2018. https://data1.csb.gov.lv/pxweb/lv/iedz/iedz__iedzrakst/IRG080.px/?rxid=c90f6954-4b7a-437a-9335-c4ef22adf88e

¹⁶⁰ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 7. jūnijā.

¹⁶¹ Centrālā vēlēšanu komisija. 2013. gada 1. jūnija pašvaldību vēlēšanas. Rezultāti. Rēzekne; skatīts 06.01.2019.; <http://www.pv2013.cvk.lv/ResNovPart-2100.html>

¹⁶² Centrālā vēlēšanu komisija. 2017. gada 7. jūnija pašvaldību vēlēšanas. Rezultāti. Rēzekne; skatīts 06.01.2019.;

<http://pv2017.cvk.lv/ElectionResults/Location?locationId=3xcUgAgs4Yn82I%2FSFiIh1w%3D%3D>

¹⁶³ “Starptautiskā sadarbība”, Rēzeknes pilsētas dome, skatīts 21.07.2018. <http://rezekne.lv/pasvaldiba/starptautiska-sadarbiba/>; Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

pašvaldības pārvaldības pieredzes apmaiņas ietvaros.¹⁶⁴ Pašvaldības mājaslapā norādīts, ka sadarbības jomas ir uzņēmējdarbība, kultūra, izglītība un sports un ka sadarbības mērķis ir izglītības darbinieku, skolēnu, pašvaldības pārstāvju, organizāciju un radošo kolektīvu savstarpējai pieredzes apmaiņai.¹⁶⁵

3.1. *Ekonomika un bizness*

Rēzeknes ekonomika ir diversificēta – pilsētā darbojas metālapstrādes, pārtikas, kokapstrādes, enerģētikas, būvniecības, tirdzniecības un kravu pārvadājumu uzņēmumi, tomēr 2016. gadā pilsētas ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits uz 1000 iedzīvotājiem ir bijis mazāks nekā valstī vidēji (Rēzeknē – 69, valstī – 91).¹⁶⁶

Paralēli sadarbība, parasti vispārīgu tipveida līgumu ietvaros, notiek kultūras, izglītības un sporta jomā. Rēzeknes dome izstrādā pārrobežu projektus, jo ir svarīgi piesaistīt finansējumu. Pēc Latvijas ģenerālkonsulāta lūguma dome arī sniedz konsultācijas citām pilsētām (šeit tika pieminēta Krievijas pierobežas pilsēta Opočka – viņiem katru gadu ir festivāli un apaļā galdā diskusijas par tūrismu, izglītību, kultūru utt.).¹⁶⁷ Starp citu, Krievijas dokuments “Galvenie virzieni” noteic, ka ir jāveicina Krievijas dalības paplašināšanās starptautiskās tūrisma apmaiņās.¹⁶⁸

Rēzeknes un Krievijas pilsētu sadarbību ekonomikas jomā ietekmējušas Krievijas noteiktās ekonomiskās sankcijas pret Eiropas Savienību (ieviestas kā atbildes reakcija uz Eiropas Savienības ieviestajām sankcijām pret Krieviju sakarā ar Krimas aneksiju un karadarbību Austrumukrainā), piemēram, uzņēmumam “Rēzeknes gaļas kombināts” samazinājusies produktu realizācija Krievijā.¹⁶⁹ Rēzeknes pilsētas teritorija ir iekļauta Rēzeknes Speciālajā ekonomiskajā zonā (RSEZ), kas darbojas kā atbalsta punkts Latvijas uzņēmējiem, kuru darbība vērsta uz Krieviju vai citām Āzijas valstīm, kā arī Krievijas uzņēmējiem, kuri vēlas darbību izvērst Eiropas Savienības valstīs.¹⁷⁰ RSEZ darbojas vairāki ar Krieviju saistīti uzņēmumi, piemēram, “Rēdius” SIA, kas ražo gāzes spiediena regulatorus un degļus un kas cieši sadarbojas ar Krievijas uzņēmumu “Kross”, kā arī uzņēmums “Irbis Technology”, kas darbību uzsāka ar Krievijas investīciju atbalstu un kas ražo elektrosadales iekārtas un ražošanas procesu automatizācijas sistēmas.¹⁷¹ Ar RSEZ valdi sadarbojas Pleskavas Tirdzniecības un rūpniecības kamera.¹⁷²

Ekonomiskās sadarbības veicināšanai norisinājušās Rēzeknes pilsētas domes pārstāvju vizītes uz Krieviju. Piemēram, domes priekšsēdētājs A. Bartaševičs piedalījies uzņēmējdarbības forumā Dmitrovas pilsētā, kura ietvaros nodibināti kontakti ar Krievijas Federācijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, kas pamatots ar iestādes nozīmīgo lomu uzņēmējdarbības uzsākšanā, un tīkās ar tūrisma jomas

¹⁶⁴ Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte / Red. M. Cepurītis, A. Kudors. – Rīga: Austrumeiropas politikas pētījumu centrs, 2017. – 138. lpp.

¹⁶⁵ “Starptautiskā sadarbība”, Rēzeknes pilsētas dome, skatīts 21.07.2018. <http://rezekne.lv/pasvaldiba/starptautiska-sadarbiba/>

¹⁶⁶ “Uzņēmējdarbība”, Rēzeknes pilsētas dome, skatīts 08.10.2018. <http://rezekne.lv/uznemejdarbiba/>

¹⁶⁷ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

¹⁶⁸ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

¹⁶⁹ Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte / Red. M. Cepurītis, A. Kudors. – Rīga: Austrumeiropas politikas pētījumu centrs, 2017. – 138. lpp.

¹⁷⁰ “Rēzeknes Vēstnesis” (Rēzeknes pilsētas domes laikraksts), 2014. gada 15. novembrī.

¹⁷¹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 21. maijā.

¹⁷² “Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte”, Rīga: Austrumeiropas politikas pētījumu centrs, 2017.

pārstāvjiem.¹⁷³ Sadarbība starp Rēzeknes un Krievijas iestādēm un uzņēmējiem tiek dibināta arī ārvalstu pasākumu ietvaros, piemēram, konferencē “Investment Management Exhibition 2018” Frankfurtē pie Mainas.¹⁷⁴ Sadarbība notikusi arī projektu ietvaros, piemēram, projekta “ComUnYouth” dalībniekiem bija iespēja iepazīties ar jauniešiem – uzņēmējiem no Sanktpēterburgas.¹⁷⁵

Rēzeknes Tehnoloģiju augstskolas rektors Edmunds Teirumnieks atzīmēja, ka gan ar domes starpniecību, gan citādāk Krievijas uzņēmēju ierašanās pilsētā notiek – arī ar izstāžu (Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras organizēto u.c.) starpniecību u.tml. “Rēzeknē ierodas gan Baltkrievijas, gan Krievijas uzņēmēji, bet cik tas auglīgi šīm trijām valstīm, es nezinu teikt.”¹⁷⁶

Anonīmā intervijā tika atzīmēta Krievijas uzņēmēju interese par Rēzekni: “Kad brauc, mēs stāstām, rādām un piedāvājam. Pilsētai ir vajadzīgas darbavietas, algas, ilgtermiņa nodarbinātība. Ja notiek uzņēmējdarbība – tad nav svarīgi, no kurienes tas investors. Piedalāties investīciju izstādēs.”¹⁷⁷ Kā interesi veicinošie faktori tika minēti ģeogrāfiskais tuvums preces pārvadāšanā un interese dabūt precei Eiropas Savienības sertifikātu. Tika norādīts, ka notiek sadarbība ar Ostrovas pilsētu un, iespējams, tuvākā nākotnē varētu tikt parakstīts sadarbības līgums, tiek izstrādāti pārrobežu projektu pieteikumi. Krievijā nereti pietrūkst zināšanu un kapacitātes “Eiropas projektu” rakstīšanā – šajā ziņā Pleskavā situācija ir labāka, bet mazākās pilsētās Ostrovā un Opočkā - sliktāka.¹⁷⁸

E. Teirumnieks uzskata, ka “Saskaņai” pieņemamāks ir austrumu virziens. Kopš 2009. gada, kopš “Saskaņa” ir pie varas Rēzeknē, tie pamata akcenti saglabājas – tā ir Krievija un Baltkrievija, ar ko reāli sadarbība veidojas. Uz Rietumu (Eiropas Savienības) pusi raugoties, sadarbības ir krietni mazāk. E. Teirumnieks izvērtē: “Pēc neatkarības atgūšanas, 90. gadi un 2000. gadu sākums, tas bija posms, kur Lietuva, Polija, Vācija diezgan nopietni bija ieskicēta, tāpat arī Norvēģija. Neizslēdzot Krieviju un Baltkrieviju, bet “austrumu – rietumu” proporcija bija apmēram “puse uz pusi”. Šobrīd krietni vairāk ir austrumu virziens”; domē opozīcijas ierosinājumi par sadarbības tīkla izvērsanu uz rietumiem nav atbalstīti. “Jaunās aktivitātes, kuras ir nākušas un mums no opozīcijas viedokļa nav saprotamas – kāpēc braukt uz Sibīrijas otru galu, Krievijas – Ķīnas robežpilsētu ietvaros aktivitātēs (kinofestivāls vai tml.) piedalīties, meklēt sadarbības partnerus tur? Tas mums nav saprotams, jo tas ir dārgi.”¹⁷⁹

Mazāk sadarbības faktu nekā pilsētai ir Rēzeknes novadam. Pēc Rēzeknes novada domes deputāta Gunta Rasima informācijas, neviena oficiāla līguma Rēzeknes novadam ar kādu no Krievijas pilsētām nav. Ir līgums ar Baltkrievijas Postavu pilsētas pašvaldību, gandrīz katru gadu notiek delegāciju apmaiņas braucieni, dažāda veida pasākumi. Pirms dažiem gadiem pārrobežu projektu ietvaros novadam ir bijusi sadarbība ar atsevišķām Krievijas pilsētu pašvaldībām, bet šajos projektos novads nebija vadošais partneris. Katru gadu sadarbības partneri tiek aicināti uz Rēzeknes novada dienām, bet ne visi atbrauc. Sadarbība pamatā notiek kultūras, izglītības un sporta pasākumu jomā.¹⁸⁰

¹⁷³ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 7. novembrī.

¹⁷⁴ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2018. gada 30. martā.

¹⁷⁵ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 9. decembrī.

¹⁷⁶ Intervija ar Edmundu Teirumnieku 2018. gada 19. jūlijā Rēzeknē.

¹⁷⁷ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

¹⁷⁸ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

¹⁷⁹ Intervija ar Edmundu Teirumnieku 2018. gada 19. jūlijā Rēzeknē.

¹⁸⁰ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

G. Rasims uzskata, ka vietējo uzņēmēju attieksme attiecībā uz sadarbību ar Krieviju ir ļoti dažāda. Lielie uzņēmēji kontaktus meklē vai nu “pa tiešo”, vai arī relatīvi daudz investoru tiek mēģināts piesaistīt ar Rēzeknes speciālās ekonomiskās zonas starpniecību – tas ir viens no laukiem, kur Rēzeknes pilsēta un novads sadarbojas. Tomēr “daļa lauku uzņēmēju konsekventi nesadarbojas ar austrumu tirgu, jo tas, kā viņi uzskata, ir pārāk neprognozējams.”¹⁸¹

3.2. Politika

Krievijas valsts pārstāvniecība Rēzeknē visbiežāk tiek īstenota ar Krievijas ģenerālkonsulāta Daugavpilī starpniecību. Ģenerālkonsulāta pārstāvji, piemēram, Vladimirs Ščukins, Natalja Pustovalova un Andrejs Vladimirovs apmeklējuši ierobežotu pasākumu loku – 27. jūlija pasākumu par godu Rēzeknes atbrīvošanai no vācu nacistiem, 8. un 9. maija pasākumus par godu Otrā pasaules kara beigām, Krievu kultūras dienas pasākumus, kā arī citus pasākumus un sanāksmes, kas saistīti ar Krievijas finansējumu. Jāatzīmē, ka ģenerālkonsulāta pārstāvju dalība pasākumos realitātē, iespējams, ir plašāka, ņemot vērā, ka izpētītajos informācijas avotos pārstāvji visdrīzāk ir norādīti tikai gadījumos, kad tie ir snieguši uzrunas vai nodrošinājuši dāvanas.

Rēzeknes pilsētas domes pārstāvji vairākkārt piedalījušies Krievijas iestāžu organizētos pasākumos Latvijā, kā arī pasākumos Krievijā. Piemēram, domes priekšsēdētājs A. Bartaševičs, atsaucoties uz Krievijas vēstnieka Latvijā Jevgeņija Lukjanova ielūgumu, 2018. gada jūnijā ir piedalījies svinīgajā pieņemšanā par godu Krievijas dienai, domes deputāti piedalījušies Dmitrovas pilsētas svētku svinībās un domes priekšsēdētājs kopā ar Rēzeknes SEZ vadītāju Sandru Ežmali un Rēzeknes Tūrisma attīstības centra vadītāju Mareku Grišinu piedalījušies Ļeņingradas apgabala Tirdzniecības un rūpniecības kameras organizētajā informācijas seminārā Sanktpēterburgā.¹⁸²

Rēzekne ir īstenojusi vairākus pārrobežu projektus ar Krieviju, piemēram, ES līdzfinansētas Igaunijas, Latvijas un Krievijas pārrobežu sadarbības programmas ietvaros īstenojusi projektu “Tartu, Rēzekne, Pleskava: zaļā pārvaldība ilgtspējīgai pilsētu attīstībai un teritoriālajai plānošanai Igaunijas – Latvijas – Krievijas robežpilsētās / ELRI – 177”, kura ietvaros sadarbībā ar Krievijas nevalstisko organizāciju “Lake Peipsi Project, Pskov”, Pleskavas pilsētas organizāciju, Pleskavas universitāti veikta zaļo teritoriju inventarizācija un labiekārtošana, programmas ietvaros īstenots arī projekts “Tour de Latgale & Pskov”, kura ietvaros uzstādīts jauns sporta inventārs Kovšu ezera pludmalē.¹⁸³ Sadarbības projekta ar Pleskavu ietvaros paredzēta Rēzeknes ziemeļu mikrorajona parka rekonstrukcija un Rīgas ielas parka labiekārtošana Pleskavā.¹⁸⁴

Krievijas dokuments “Galvenie virzieni” noteic, ka svarīgs virziens ir jaunatnes apmaiņu attīstība. Jāveicina Krievijas jaunatnes iesaistīšanās starptautiskās kultūras un humanitārās programmās, ārvalstu jaunatnes iesaistīšanās kultūras, izglītības un sporta projektos Krievijas teritorijā. Rīkot starptautiskus jaunatnes

¹⁸¹ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

¹⁸² “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 14. jūnijā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 9. septembrī. “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 14. martā.

¹⁸³ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 4. jūlijā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 8. martā.

¹⁸⁴ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 29. jūlijā.

forumus un citus pasākumus.¹⁸⁵ Rēzeknes jaunieši ir piedalījušies pāris Krievijā organizētos politiskos pasākumos, piemēram, 2017. gada Vispasaules jaunatnes un studentu festivālā Maskavā, kura sauklis “Par mieru, solidaritāti un sociālo taisnīgumu, mēs cīnāmies pret imperiālismu – cienot savu pagātņi, mēs ceļam nākotni” sasaucas ar savulaik komunistisko režīmu ideoloģiskajiem vēstījumiem un kura vadība 2016. gada vizītes laikā Krievijā tikusies ar Krievijas Komunistiskās partijas līderi Genādiju Zjuganovu, Liberāldemokrātiskās partijas līderi Vladimīru Žirinovski un Krievijas Ārlietu ministrijas federālās aģentūras “Rossotrudnichestvo” darbinieci Olgu Evko.¹⁸⁶

Rēzeknes un Pleskavas pilsētu administrāciju pārstāvji piedalījušies savstarpējās sadraudzības spēlēs, piemēram, 2016. gada augustā Rēzeknes pilsētas domes Sporta pārvaldes stadionā notika sadraudzības futbola spēle, un 2017. gada jūlijā šāda spēle norisinājās Pleskavā.¹⁸⁷ Rēzeknes pilsētas domes priekšsēdētājs 2017. gadā piedalījies sadraudzības hokeja mačā Blagoveščenskā (Krievijas Tālajos Austrumos), kurā piedalījies arī minētās pilsētas gubernators.¹⁸⁸ Rēzeknes pilsētas domes sniegtais atbalsts iedzīvotāju braucieniem uz Krieviju norāda uz pašvaldības vēlmi uzturēt pietiekami ciešu sadarbību starp Rēzekni un Krieviju.

3.3. Kultūra

Rēzeknes pilsētas domes Kultūras pārvaldei ir tendence, ka uz pilsētas svētkiem vai citiem svētkiem uzaicina lielākoties krievu māksliniekus. Rēzeknes koncertzālei “Latgales vēstniecība GORS” šāda pieceja raksturīga mazāk, viņi arī skatās, lai priekšnesumi būtu kvalitatīvi.¹⁸⁹ Rēzeknes pilsētas svētkos katru gadu tiek uzaicināts kāds no Krievijas kolektīviem vai solistiem. 2017. gadā bija Poļina Gagarina. Tautai tas patīk, tauta uz to iet. Pilsētā regulāri notiek folkloras festivāls “GOSTI” (tas ir domāts kā latgaliešu “gosti”). Uz to tiek aicināti kolektīvi no dažādām vietām, arī no Krievijas. Šādi festivāli notiek ja ne katru gadu, tad ik pa diviem gadiem noteikti. Dažreiz tas tiek apvienots ar pilsētas svētkiem. Rēzeknes pilsētas svētkos vairāk ir vietējie, bet no ārzemniekiem visvairāk ierodas viesi no Krievijas. Viņus aicina Rēzeknes dome. Tagad arī GORā ir bijušas krievu slavenības (Maksims Galkins, Nikolajs Baskovs u.c.).¹⁹⁰ Uz Rēzeknes pilsētas svētkiem mākslinieki tiek uzaicināti caur Rēzeknes domi, bet domnieki “mums pasaka priekšā, ko viņi gribētu redzēt.”¹⁹¹

Krievijas mākslinieki visbiežāk uzstājās “Latgales vēstniecība GORS” vai Rēzeknes Nacionālo biedrību kultūras namā. “Latgales vēstniecībā GORS” uzstājušies, piemēram, Maskavas vīru koris “Pareizticīgie dziedoņi”, dziedātājs Valērijs Meladze un viņa mūziķu grupa, dziedātājs Grigorijs Ļepss, Krievijas Ziemeļrietumu simfoniskais orķestris, kamerģitāras ansamblis “Classics-art Ensemble” no Maskavas 2016. gadā dziedātāja Jeļena Vaenga no Sanktpēterburgas

¹⁸⁵ Основные направления политики Российской Федерации в сфере международного культурно-гуманитарного сотрудничества...

¹⁸⁶ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 7. jūnijā; “Russia Seeks to Influence European Politics Through Youth Wings of Far-Right and Far-Left Parties”, Bellingcat, skatīts 21.09.2018 <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2017/04/27/russia-seeks-influence-european-politics-working-youth-wings-far-right-far-left-parties/>

¹⁸⁷ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 27. augustā.

¹⁸⁸ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 7. oktobrī.

¹⁸⁹ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

¹⁹⁰ Intervija ar Mariju Sproģi 2018. gada 29. augustā Rēzeknē.

¹⁹¹ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

u.c.¹⁹² Rēzeknes Nacionālo biedrību kultūras namā, piemēram, uzstājušies “Karabasa Barabasa teātris”, kolektīvs “Shut off”, “Pleskavas krievu tautas koris” u.c.¹⁹³ Papildus muzikāliem pasākumiem norisinājušies arī pasākumi, kuros pastāv lielāka iespēja izplatīt ideoloģiskos vēstījumus, tostarp teātri, dzejas lasījumi un tikšanās ar aktieriem, piemēram, 2016. gada februārī dzejnieces un rakstnieces Larisas Rubaļskajas jubilejas vakars un 2016. gada augustā aktrises Svetlanas Krjučkovas mūzikas, dzejas un stāstu vakars.¹⁹⁴

Rēzeknē notiek vairāki ikgadēji kultūras pasākumi, kuros piedalās Krievijas iestāžu un radošo kolektīvu pārstāvji. Rēzeknē 2018. gada maijā un jūnijā norisinājās Krievu kultūras dienas, kuru pasākumos piedalījās Krievijas ģenerālkonsuls Daugavpilī Andrejs Vladimirovs un kuru ietvaros tika organizēts koncerts ar Krievijas mākslinieku, piemēram, Novgorodas deju ansambļa “LiK” dalību.¹⁹⁵ Kultūras dienu ietvaros tika organizēta Krievu kino diena bērniem, kuras kino seansus ievadīja Krievijas kinematogrāfistu Savienības Jaunatnes centra priekšsēdētāja vietniece Aļona Sičova no Maskavas un uz kuras pasākumiem ieeja bija ar ielūgumiem. Tāpat arī Krievu kultūras dienu ietvaros Rēzeknē norisinājies krievu valodas diktāts, piemēram, ar tēmu “Krievu valoda. Atzīšanās mīlestībā”.¹⁹⁶ Krievu kultūras dienas atbalsta Latvijas pašvaldības un uzņēmumi, kā arī Krievijas iestādes, piemēram, 2014. gadā Krievijas vēstniecība Latvijā, Ļeņingradas apgabala administrācija un “Maskavas nams” Rīgā.¹⁹⁷ Par pasākumu organizēšanu atbildīgā Krievu kultūras dienu organizācijas komiteja nodarbojas ne tikai ar kultūras, bet arī politiskām aktivitātēm, piemēram, 2018. gada maijā “Rēzeknes Vēstis” bija publicēta šīs komitejas vēstule, kas bija vērsta pret izglītības reformu.¹⁹⁸

Katru gadu Rēzeknes Kultūras un atpūtas parkā norisinās Masļeņicas svētku svinības, kurās notiek mākslinieku uzstāšanās, spēles, dažādu tautu ēdienu degustācijas un konkursi un kurās piedalījušies pārstāvji arī no Krievijas, piemēram, radošie kolektīvi no Veļikije Luki (horeogrāfiskie kolektīvi “Zolotije pogoni”, “Vostočnije sladosti” un “Belije rozi”), vokālais ansamblis “Tradīcija”, kolektīvs “Ugrada” no Pleskavas un harmoniku spēlētājs Igors Šipkovs.¹⁹⁹

Rēzeknē kopš 2015. gada norisinās projekts “Zupa Rēzeknē”, kurā piedalās vairāku nacionālo minoritāšu (baltkrievu, ebreju, krievu, poļu, ukraiņu) kopienu pārstāvji un kurā paredzēts iepazīties, vārtīt nacionālās zupas un plānot dažādas kopīgas aktivitātes (bukletu un video izgatavošanu, kopīgu dalību sporta pasākumos u.tml.).²⁰⁰ Pasākumam Rēzeknes Krievu kopiena piesaistījusi māksliniekus no Krievijas, piemēram, Pleskavas apgabala folkloras grupu “Ugrada”.²⁰¹

Katru gadu tiek izdots dzejas almanahs “Rēzekne” ap 350 lappušu biezas grāmatas formātā, kurā tiek iekļauti Krievijas dzejnieku darbi līdžās Latvijas,

¹⁹² “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 23. decembrī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 5. decembrī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 10. decembrī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 20. jūnijā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 14. martā.

¹⁹³ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 9. maijā.

¹⁹⁴ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 23. janvārī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 13. augustā.

¹⁹⁵ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 11. maijā.

¹⁹⁶ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 12. aprīlī.

¹⁹⁷ “Krievu kultūras dienās bezmaksas kinoseansi, lekcijas un ekskursijas,” TVNET, skatīts 04.10.2018.; <https://www.tvnet.lv/5088258/krievu-kulturas-dienas-bezmaksas-kinoseansi-lekcijas-un-ekskursijas>

¹⁹⁸ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 15. maijā.

¹⁹⁹ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 16. februārī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2018. gada 10. februārī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 19. martā.

²⁰⁰ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 24. oktobrī.

²⁰¹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 16. janvārī.

Baltkrievijas un Ukrainas mākslinieku darbiem.²⁰² Vairākkārt atšķirīgos formātos (teātra festivāla un literatūras lasījumu) norisinājies pasākums “Tiņanova rudens”, kura ietvaros atspoguļoti Rēzeknes novadnieka Jurija Tiņanova un viņa laikabiedru literārie darbi un kurā piesaistīti arī Krievijas mākslinieki, piemēram, apvienība “Peterburg-koncert” no Sanktpēterburgas un Ķerepovecas filharmoniskā apvienība.²⁰³ Festivāls notika ar Rēzeknes pilsētas domes un fonda “Krievu pasaule” finansiālu atbalstu.²⁰⁴

Kopš 2013. gada katru augustu Rēzeknē norisinās Starptautisks īsfilmu festivāls “Open place”, kuru apmeklē liels skaits Krievijas estrādes mākslinieku, piemēram, Valērijs Barinovs, Olga Kabo un Maksims Overins, kā arī festivālā tiek atskaņots plašs Krievijas īsfilmu repertuārs, piemēram, filmas “Ģeogrāfs nodzēra globusu”, “Vēl viens gads”, “Korekcijas klase”, “Mīlestība ar akcentu”, “No pieciem līdz septiņiem”, “Lirismi” u.c.²⁰⁵ Vairākas festivāla programmas daļas paredzētas tieši Krievijas māksliniekiem, katru gadu norisinās Krievijas mākslinieku uzstāšanās, piemēram, Valērija Barinova un Olgas Kabo izrāde-koncerts “Tu nekļūsti par atmiņām...” un Maksima Overina monoizrāde “Viss sākas ar mīlestību...” u.c.. Kopš 2014. gada norisinās arī tikšanās ar Krievijas teātra un kino aktieriem.²⁰⁶

Festivālos netiek paredzētas speciālas tikšanās ar citu valstu, izņemot Krievijas, aktieriem. Daudzskaitlīga Krievijas mākslinieku pārstāvniecība un to dalības īpaša izcelšana pašvaldības informatīvajā izdevumā neatbilst festivāla mērķiem popularizēt Eiropas kino, veicināt Latvijas kinematogrāfijas attīstību un Baltijas un Eiropas kino nozares profesionāļu sadarbību, bet atbilst tikai vienam no mērķiem – veicināt Rēzeknes kā kultūras un tūrisma centra atpazīstamību.²⁰⁷ Sadarbībā ar Krieviju uzņemta īsfilma “Reiz Rēzeknē”, kuras pirmizrāde norisinājās 2017. gada festivālā “Open place”.²⁰⁸ Festivāla starptautiskās organizācijas komitejas priekšsēdētājs ir Krievijas Kinematogrāfistu savienības sekretārs Sergejs Novožilovs.²⁰⁹

Kopš 2000. gada katru otro gadu norisinās starptautisks teātru festivāls “Soli pa solim”, kurā piedalās vairāku Latvijas pilsētu, Krievijas un citu valstu mākslinieki.²¹⁰ Katru otro gadu jūlijā notiek jau pieminētais starptautiskais etnofestivāls “GOSTI” (kādreiz apzīmēts kā “nacionālo kultūru festivāls”), kurā norisinās sadziedāšanās, koncerti, balles, ēdienu degustācijas, dejas un kurā Krievijas mākslas kolektīvi piedalījās līdzās citu valstu pārstāvjiem.²¹¹

Krievijas mākslinieku dalība novērojama arī vienreizējos vai neregulāri notiekošos pasākumos, piemēram, 2015. gada Starptautiskajā folkloras festivālā “Baltica”, kas katru gadu norisinās citā Baltijas valstī.²¹² Krievijas mākslinieki piedalījušies un organizējuši mākslas izstādes. Piemēram, 2014. gada martā un aprīlī Sanktpēterburgas vaska figūru muzejs īstenojis vaska figūru izstādi “Slavenības” Latgales Kultūrvēstures muzejā, kurā tika izstādīti gan Krievijas politiskās elites pārstāvju – prezidenta Vladimira Putina un premjerministra Dmitrija Medvedeva, gan

²⁰² “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 27. septembrī.

²⁰³ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 18. oktobrī.

²⁰⁴ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 1. novembrī.

²⁰⁵ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 19. jūlijā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 2. jūlijā.

²⁰⁶ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 19. jūlijā.

²⁰⁷ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 15. augustā.

²⁰⁸ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 29. decembrī.

²⁰⁹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 15. augustā.

²¹⁰ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 27. septembrī.

²¹¹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 19. jūlijā.

²¹² “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 1. augustā.

ASV slavenību – prezidenta Džona Kenedija un aktrises Merilinas Monro, un citas vaska figūras.²¹³

Rēzeknes Nacionālo biedrību kultūras namā darbojas vairāki nacionālo minoritāšu (baltkrievu, krievu, poļu, ukraiņu) dziesmu, deju un teātra kolektīvi, no kuriem daļa piedalās pasākumos Krievijā vai aktivitātēm piesaista Krievijas pārstāvjus.²¹⁴ Bērnu vokālais ansamblis “Zdravinka” regulāri piedalās pasākumos Krievijā, piemēram, folkloras festivālā Pleskavā un Suzdaļas pilsētas svētkos.²¹⁵ Koris “Beregiņi”, kazaku dziesmu ansamblis “Debeszils ziediņš” un bērnu deju kolektīvs “Ručejok” 2018. gada jūnijā piedalījušies amatierteātru un folkloras kolektīvu festivālā “Lauku izpriecas” Pleskavas apgabala ciematā Puškinkije Gori.²¹⁶ Rēzeknes teātrim “Joriks” ir cieša sadarbība ar Krievijas māksliniekiem – teātra izrādēm tiek piesaistīti, piemēram, režisors Ilja Bočarņikovs (no Maskavas), režisore Svjatoslava Kondratjeva (no Sanktpēterburgas), režisors Mihails Miļķis un horeogrāfe Olga Bočarņikova un scenogrāfs Marfs Gudkovs (visi – no Maskavas).²¹⁷ Teātra “Joriks” studija vairākkārt piedalījusies pasākumos “Maskavas namā” Rīgā (festivālā “Krievu klasika Latvijā”, uzstājusies ar izrādi “Baļzaminova precības”, “Sarkanā govs” u.c.), kā arī pasākumos Krievijā, piemēram, Starptautiskajā amatierteātru festivālā “Teātris sākas...”, Starptautiskajā festivālā “Muzikālā perspektīva” Sanktpēterburgā, kā arī ar izrādi “Melnais mūks” Sanktpēterburgā.²¹⁸

Arī citas ar kultūras jomu saistītas biedrības apmeklē pasākumus Krievijā. Piemēram, Rēzeknes pilsētas Kultūras nama Tautas lietišķās mākslas studija “Dzīpariņš” piedalījās Latgales dienās Sanktpēterburgā un Vitebskas festivālā “Slavjanskij bazar”.²¹⁹

Rēzeknē norisinājušies arī vairāki humora pasākumi ar Krievijas mākslinieku dalību, piemēram, humora šova “Greizais spogulis” humorista Igora Hristenka soloprogramma, humora šova “Comedy Club” dueta “Sestri Zaicevi” uzstāšanās, Jevgēnija Petrosjana humora programma “Joks pēc joka”, Nataļja Korosteļova un Jurija Hvostova humoristiskā programma “Mīlestība un slēpes”, “Novie russkie babki” programma “H.U.M.O.R.S.” u.c.²²⁰ Humora pasākumi visbiežāk norisinājušies “Latgales vēstniecībā GORS” un Rēzeknes Nacionālo biedrību kultūras namā.

Starp Rēzeknes un Krievijas pilsētu un ciemu kultūras iestādēm tiek slēgti arī sadarbības līgumi. Piemēram, 2010. gada 14. decembrī tika noslēgts sadarbības līgums starp Rēzeknes Centrālo bibliotēku un Pleskavas apgabala Universālo zinātnisko bibliotēku.²²¹ Sadarbības līgums tika noslēgts, saskaņā ar tā preambulu – vadoties no pilnvarām, ko nosaka abu valstu likumdošana, balstoties uz abpusēju vēlēšanos attīstīt savstarpēju sadarbību, vērstu uz labu kaimiņattiecību veidošanu un savstarpējo saprašanu, kā arī “kopīgas informatīvas un kultūras telpas veidošanu”. Radot un realizējot savstarpējus projektus kultūras un valodas daudzveidības jomā,

²¹³ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 8. martā.

²¹⁴ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 14. martā.

²¹⁵ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 25. februārī.

²¹⁶ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 19. jūnijā.

²¹⁷ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 12. septembrī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 25. martā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 17. decembrī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 28. janvārī.

²¹⁸ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 14. martā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 16. aprīlī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 1. augustā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 3. decembrī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 24. oktobrī.

²¹⁹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 20. jūnijā.

²²⁰ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 29. martā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 9. janvārī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 20. februārī.

²²¹ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 19. janvārī.

starptautiska bibliotēku abonementa veidošanā, dokumentu elektroniskā nosūtīšanā u.c. Tika uzskaitīta virkne bibliotēku sadarbības virzienu.²²² Kā stāsta Rēzeknes centrālās bibliotēkas vadītāja Marija Sproģe, sākumā notika aktīva sadarbība. Tās ietvaros 2017. gadā bibliotēkas pārstāvji piedalījušies braucienā uz Pleskavas apgabala bibliotēkas filiāli, kurā pārrunāta bērnu un jauniešu literatūras aktualizēšana un saņemts Pleskavas bibliotēkas metodiskais izdevums darbā ar bērniem un jauniešiem.²²³ Braucienu uz Pleskavas apgabala Universālās zinātniskas bibliotēkas filiāli organizējusi Rēzeknes Krievu kopiena.²²⁴

M. Sproģe tomēr atzina, ka pēc Krimas notikumiem sadarbība no Rēzeknes bibliotēkas puses “ir piebremzējusies, bet pirms tam mēs kādas trīs reizes bijām piedalījušies starptautiskā pasākumā “Krievu rietumi”, kur bibliotēkas pārstāvji bija aicināti ar priekšlasījumiem”.²²⁵ Rēzeknes centrālā bibliotēka piedalījās izstādes sagatavošanā, kas pēc tam tika vesta uz Pleskavu. Delegāciju apmaiņa notika diezgan bieži. Pēc Krimas notikumiem Rēzeknes bibliotēka vairs neatsaucās uz uzaicinājumiem piedalīties kārtējos ikgadējos forumos Pleskavā.²²⁶

Rēzeknes Krievu kopiena noslēgusi vienošanos par sadarbību kultūras jomā ar Lugu un Opočku, kas noslēgta pēc savstarpējām pušu pārstāvju vizītēm Latvijā un Krievijā.²²⁷ Starp Austrumlatvijas radošo pakalpojumu centru “Zeiņi” un Pleskavas pilsētas jaunatnes centru 2016. gada aprīlī tika noslēgts sadarbības līgums, paredzot pieredzes apmaiņu jaunatnes politikas īstenošanā, apmaiņas programmu izstrādi, kopīgu projektu, kas saistīti ar jauniešiem aktuālām problēmām, izstrādi un kopīgu pasākumu rīkošanu.²²⁸

Krievijas un Baltkrievijas pārstāvji aktīvi brauc uz “GOSTI” un “Masļeniču”. Anonīms avots intervijā pastāstīja, ka dome ir lietas kursā par šiem braucieniem, bet par kultūras pasākumu organizēšanu atbild Kultūras aģentūra. Uz Daugavpili brauc scenogrāfi no ģeogrāfiski tuvākajiem Krievijas apgabaliem, 2018. gada otrajā pusē pilsētā paredzēts sarīkot aktieru radošo nometni no Maskavas teātriem (Maskavas mākslas akadēmiskā teātra MHAT, u.c.)”. Rakstot projektus, paredz rīkot seminārus, kuru ietvaros stāstīt par saviem tūrisma objektiem, apmācīt pārrobežu tūrisma speciālistus. Tūrisma attīstība ir viens no prioritāriem Rēzeknes attīstības virzieniem.²²⁹

G. Rasims skaidroja situāciju ar Latvijas (analītiskā apskata kontekstā konkrētāk – Latgales) iedzīvotāju braucieniem uz Krieviju un Baltkrieviju un šo valstu iedzīvotāju braucienu uz Latgali. Viņš stāstīja, ka kultūras apmaiņas braucieniem ir paredzēts atvieglots Krievijas un Baltkrievijas vīzu režīms. Ja ir ielūgums no citas valsts, tad arī vīzu izskatīšanas kārtība ir ātrāka. Vīzas bieži tiek izsniegtas arī bez maksas, ja ir ielūgums. Daļa vietējo iedzīvotāju samērā bieži šķērso robežu, pastāv uzņēmējdarbība dažādās formās. Latgalieši pērk lētāku cukuru un benzīnu minētajās kaimiņvalstīs un atved uz Latviju. Līdz ar nesen ieviestiem ierobežojumiem tas vairs nenotiek tik masveidīgi kā agrāk. Latvijas tūristi brauc uz netālu esošajiem Krievijas rajoniem, savukārt Rēzekni apmeklē Krievijas tūristi. Arvien vairāk tūristu Rēzeknē ierodas arī no Rietumu valstīm.²³⁰ Attiecībā uz citiem

²²² Intervija ar Mariju Sproģi 2018. gada 29. augustā Rēzeknē.

²²³ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 19. janvārī.

²²⁴ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 19. janvārī.

²²⁵ Intervija ar Mariju Sproģi 2018. gada 29. augustā Rēzeknē.

²²⁶ Intervija ar Mariju Sproģi 2018. gada 29. augustā Rēzeknē.

²²⁷ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2018. gada 24. martā.

²²⁸ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 23. aprīlī.

²²⁹ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

²³⁰ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

ar Baltkrieviju un Krieviju saistītiem pasākumiem – tur vairāk ir mākslinieku darbnīcas. To mērķauditorija ir mākslinieki, bērni un jaunieši, kas darbojas šajās darbnīcās.²³¹

Lai gan pāris kultūras pasākumos tiek piesaistīti tikai Krievijas pārstāvji vai tie tiek piesaistīti vairāk nekā citu valstu dalībnieki, tomēr Krievijas pārstāvji visbiežāk ir daļa no plašākas mākslinieku pārstāvniecības. Krievijas pārstāvju privileģēšana novērojama, piemēram, īsfilmu festivāla “Open place” gadījumā, bet līdzvērtīga iesaiste, piemēram, etnofestivālā “GOSTI”. Krievu tautas kultūru biežāk pārstāv mākslinieki no Latvijas, piemēram, 2015. gada septembrī “Latgales vēstniecībā GORS” Latvijas Nacionālās operas solisti uzstājās ar krievu tautas dziesmām, pasakām un dejām.²³² Krievijas sniegtais atbalsts kultūras pasākumiem ir bijis dažāds – tā ir nodrošinājusi iespēju apmeklēt noteiktus pasākumus, piemēram, māmiņām ar bērniem iespēju apmeklēt Jaungada izrādi “Raganas nedarbi” “Latgales vēstniecībā GORS”, kā arī sniegusi atbalstu pasākumu nodrošināšanai, piemēram, sponsorējusi uzstāšanos sarīkojumos “Tiņanova rudens”. Ar Rēzekni un Krieviju saistītie pasākumi norisinājušies dažādos formātos, piemēram, starptautiskie akordeonistu plenēri “Tambova – Rēzekne 2015” un “Gabrova – Rēzekne 2016” norisinājušies divu valstu teritorijā.²³³

3.4. Izglītība

Krievijas atbalsts izglītības pasākumiem un iestādēm Rēzeknē ir bijis ierobežots. Visvairāk Krievijas organizētajos vai atbalstītajos pasākumos ir piedalījušās mazākumtautību skolas – 3. vidusskola, 6. vidusskola u.c. Piemēram, 2014. gadā Rēzeknes 3. vidusskolā tika atvērta ar Krievijas fonda “Krievu pasaule” palīdzību iekārtotais krievu valodas un literatūras centrs (metodiskais kabinets).²³⁴

Vairākos akadēmiskos pasākumos novērojama arī Krievijas augstskolu iesaistīšana. Rēzeknes Augstskola, organizējot zinātnisko konferenci “Māksla un mūzika kultūras diskursā”, sadarbojusies ar Maskavas Humanitāri pedagoģisko institūtu un Pleskavas Valsts universitāti.²³⁵ Konferencē tika piesaistīti arī Krievijas mākslinieki, piemēram, uzstājusies radošā grupa “Mamma daba” no Sanktpēterburgas.²³⁶ Starptautiskajā latgalistikas konferencē 2016. gada novembrī papildus Latvijas un Polijas pārstāvjiem piedalījās arī Sanktpēterburgas Valsts universitātes Baltistikas nodaļas vadītāja Aleksandra Andronova.²³⁷

Rēzeknes pedagogi devušies pieredzes apmaiņas braucienos uz izglītības iestādēm Krievijā, piemēram, delegācija no Rēzeknes Sākumskolas, Rēzeknes Valsts 1. ģimnāzijas, 2. un 3. vidusskolas. Rēzeknes pilsētas domes Izglītības pārvaldes darbinieki piedalījās apmaiņas vizītē uz Veļikijnovgorodas izglītības iestādēm un tikās ar Novgorodas apgabala Izglītības un jaunatnes politikas departamenta vadību, lai iepazītos ar Veļikijnovgorodas pedagogu un mācību iestāžu, kuras apzīmētas kā “progresīvākās”, pieredzi jaunu izglītošanas pieeju pielietošanā, ņemot vērā Latvijā plānoto izglītības reformu.²³⁸ Krievijas pārstāvji norādījuši uz vēlmi veicināt

²³¹ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

²³² “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 20. jūnijā.

²³³ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 1. augustā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 2. jūlijā.

²³⁴ Latvijas reģioni un valsts ārpolitika: Krievijas faktora izpēte / Red. M. Cepurītis, A. Kudors. – Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2017. – 45. lpp.

²³⁵ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 12. aprīlī.

²³⁶ “Rēzeknes Vēstis”, 2017. gada 17. novembrī.

²³⁷ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 10. decembrī.

²³⁸ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 9. aprīlī.

sadarbību starp abu valstu izglītības iestādēm, piemēram, 2015. gadā februārī Sanktpēterburgas augstāko izglītības iestāžu pārstāvji pauduši interesi par sadarbības nodibināšanu ar Rēzeknes Augstskolu.²³⁹

Kā intervijā stāstīja anonīms avots, Rēzeknes skolām grāmatas dāvināja Krievijas vēstniecība (divas reizes) un Polijas vēstniecība. Tika dāvinātas grāmatas no sērijas “Biblioteka vņeklassnogo čteņija” (“Ārpusklases lasīšanas bibliotēka”), arī vārdnīcas, dāvinātās grāmatas bija izdotas labā kvalitātē. Viņaprāt, ārvalstu vēstniecības nedāvina tādas grāmatas, kur izpaužas lielas uzskatu atšķirības ar Latvijā pārsvarā esošo viedokli, jo “tagad visi visu saprot”.²⁴⁰

Arī M. Sproģe intervijā apliecināja, ka Krievijas konsulātam Daugavpilī ir interese par Rēzeknes krievu skolām. Tika dāvinātas grāmatas, arī pilsētas bibliotēka tās saņēma – grāmatas par vēsturi, Krievijas pilsētu vēsturi. Bibliotēkai it kā nav pretenziju pret šo dāvinājumu. Dāvinājums bibliotēkai nebija liels. “Bet pareizticīgie jau nav tikai krievvalodīgie. Varbūt varētu ne tikai krievu valodā grāmatas dāvināt.”²⁴¹

Krievijas valsts iestādes sniegušas tehnisku atbalstu krievu valodas apmācību nodrošināšanai, piemēram, Maskavas valdības pārstāvji uzdāvinājuši datorus, multimediju iekārtas, projektoru un ekrānu Rēzeknes 4. vidusskolas krievu valodas un literatūras kabinetam.²⁴² Atjaunotā kabineta atklāšanas pasākumā piedalījies “Maskavas nama” Rīgā direktors J. Silovs.²⁴³ Rēzeknes iedzīvotāji piedalījušies Krievijas izsludinātajos konkursos, piemēram, vidusskolu absolventi konkursa ietvaros ieguvuši iespēju bez maksas mācīties Krievijas augstākās izglītības iestādēs.²⁴⁴

Attiecībā uz iespējamu sadarbību uz Rietumu pusi daudziem joprojām pastāv valodas barjera – “vai es sapratīšu, vai mani sapratīs?” Šāda barjera nepastāv attiecībā uz krievu valodu. Turklāt Rēzeknē dzīvo daudz cilvēku, kuriem ir radi un draugi Krievijā vai Baltkrievijā.²⁴⁵ Gan uz Daugavpili, gan Rēzekni ir attiecināms J. Kudiņa pieņēmums, ka, iespējams, līdz ar paaudžu maiņu situācija pakāpeniski varētu mainīties.²⁴⁶ Tomēr arī pašreizējā situācija nav būtiski mainījies, lai gan pagājuši jau vairāk nekā 25 gadi kopš Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas.

Latvijas Drošības policijas 2017. gada pārskatā teikts: “aizvadītajā gadā bija novērojama atsevišķu nozaru pārstāvju iesaistīšanās pārrobežu sadarbības projektos ar Krieviju, pietiekami neizvērtējot neretiniecīgos ieguvumus salīdzinājumā ar augstajiem pretizlūkošanas riskiem. Šādos projektos ir iesaistītas vairākas pretizlūkošanas riska grupas – akadēmiskās un zinātniskās vides profesionāli, tiesībsardzības iestāžu darbinieki un pašvaldību amatpersonas. Nereti šo grupu pārstāvjus turpināja vienot kopīga īpašība – nespēja atrast sadarbības partnerus rietumvalstīs kā profesionālu (atbilstoša piedāvājuma vai reputācijas trūkuma), tā personīgu (vājas svešvalodu zināšanas) iemeslu dēļ. Šīm grupām sadarbība ar austrumvalstīm saglabājas kā reputācijas celšanas vai pieredzes apmaiņas avots.”²⁴⁷

²³⁹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 14. martā.

²⁴⁰ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

²⁴¹ Intervija ar Mariju Sproģi 2018. gada 29. augustā Rēzeknē.

²⁴² “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 23. decembrī.

²⁴³ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 23. decembrī.

²⁴⁴ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 10. septembrī.

²⁴⁵ Intervija ar Mariju Sproģi 2018. gada 29. augustā Rēzeknē.

²⁴⁶ Intervija ar Jāni Kudiņu 2018. gada 5. jūlijā Daugavpilī.

²⁴⁷ Drošības policija. 2017. gada publiskais pārskats. Skatīts 07.05.2019.; lejupielādēts no: <https://vdd.gov.lv/lv/noderigi/publikacijas/drosibas-policija-publice-parskatu-par-dienesta-darbibu-2017.-gada.art99>.

3.5. Vēstures jautājumi

Rēzeknē retāk nekā mūzikas, teātra mākslas un izklaides pasākumi ir norisinājušies arī ar vēsturiskiem jautājumiem saistīti sarīkojumi. M. Sproģe informēja, ka Rēzeknē ir vairāki pieminekļi Otrajā pasaules karā kritušajiem: viens piemineklis Padomju armijai (“Rēzeknes atbrīvotājiem”, tautā saukts par “Aļošu”), otrs – skvērā (kamēr nebija “Aļošas”, tas bija centrālais piemineklis pasākumiem). Turpat blakus ir arī trešais piemineklis – Afganistānas karā kritušajiem.²⁴⁸

Otrā pasaules kara upuru piemiņas dienā 8. maijā Rēzeknes pilsētas pašvaldības pārstāvji apmeklēja ar Otrā pasaules kara laiku saistītās vietas un noliek ziedus. Piemiņa tiek attiecināta ne tikai uz Sarkanās armijas kritušiem karavīriem, bet uz visiem upuriem, arī ebreju kapos, Ančupānu memoriālā. Tur tiek noturētas arī lūgšanas. Lielākajos kapos liek vainagus, mazākos kapos liek atsevišķi ziedus. Nevieni nesaka runas, tiek noturēts klusuma brīdis. Arī 8. maijā piedalās Krievijas ģenerālkonsulāta pārstāvis. Arī konsulātu pārstāvji noliek ziedus vairākos kapos.²⁴⁹ Katru gadu 8. maijā notiek ziedu nolikšana pie “Mātes ābeles” Ančupānos, karagūstekņu noņemnes “Štalag-340” brāļu kapos, ziemeļu rajona piemiņas vietas, memoriālā skvēra Dārzu ielā, Brāļu kapiem, Miera ielas kapiem, kā arī ebreju kapiem.²⁵⁰ E. Teirumnieks uzskata, ka, ja salīdzinām 9. maiju ar 8. maiju, tad “8. maiju var nejust”. 8. maijā notiek pieklājības pasākumi atbilstoši valsts noteiktajam.²⁵¹

Līdzīgi kā Daugavpilī, arī Rēzeknē visai augstā līmenī, atbilstīgi Krievijas politiskajam kalendāram, tiek atzīmēts 9. maijs. Šajā datumā pie “Aļošas” norisinās “Uzvaras dienas” svinības. Pasākuma ietvaros tiek rīkots koncerts ar Krievijas pārstāvju dalību, kurā uzstājas, piemēram, Pleskavas pilsētas kolektīvi.²⁵² Pasākumā piedalās arī Krievijas valsts iestāžu pārstāvji, piemēram, 2014. gadā – ģenerālkonsulāta Daugavpilī konsuls-padomnieks Vladimirs Ščukins un Pleskavas apgabala deputātu padomes priekšsēdētāja vietnieks Viktors Ostrenko.²⁵³ Pasākumu organizēšanu atbalstījuši Krievijas ģenerālkonsulāts Daugavpilī, Rēzeknes Krievu kopiena, kara veterānu biedrība Latvijas antihitleriskās koalīcijas cīnītāju asociācija (LAKCA), kas organizējusi fotogrāfiju un planšešu izgatavošanu, kā arī Rēzeknes pilsētas dome un vairāki uzņēmumi.²⁵⁴

Kopš 2016. gada arī Rēzeknē norisinās akcija “Nemirstīgo pulks”, kuras ietvaros notiek gājieni ar Otrajā pasaules kara veterānu portretiem no Rēzeknes Festivāla parka līdz “Aļošam”.²⁵⁵ Pie šī pieminekļa notiek mītiņš. Šo sarīkojumu neorganizē pilsētas dome, bet gan LAKCA. Minētā biedrība raksta pieteikumu pilsētas domei, un dome ar šo biedrību saskaņo pasākuma programmu. Kā dāvanu Rēzeknes pilsētai Pleskavas apgabala pašvaldība piedāvā Pleskavas radošo kolektīvu koncertu (Rēzeknes pilsētas domes Ārējo sakaru daļa palīdz kārtot pleskaviešiem vīzu jautājumus, ēdināšanu).²⁵⁶

²⁴⁸ Intervija ar Mariju Sproģi 2018. gada 29. augustā Rēzeknē.

²⁴⁹ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

²⁵⁰ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 11. maijā, Rēzeknes Vēstis.

²⁵¹ Intervija ar Edmundu Teirumnieku 2018. gada 19. jūlijā Rēzeknē.

²⁵² “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 26. aprīlī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 9. maijā.

²⁵³ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 26. aprīlī.

²⁵⁴ “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 17. maijā; “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 27. aprīlī.

²⁵⁵ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 12. aprīlī.

²⁵⁶ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

Kā intervijā pastāstīja E. Teirumnieks, agrāk 9. maijā Rēzeknē mazākumtautību skolu skolotāji pat veselas skolēnu klases veda pie “Aļošas”. Tagad Latvijas attiecīgās valsts iestādes, pēc viņa domām, vairāk kontrolē šo situāciju. No skolām skolēni organizēti vairs netiek vesti, bet vecāki ar bērniem dodas pie pieminēkļa. Kopumā 9. maijs izskatās kā diezgan labi organizēts pasākums, kurā piedalās Krievijas un Baltkrievijas vēstniecību pārstāvji, reizēm arī vēstnieki. Katra mācību gada atklāšanas pasākumos 1. septembrī Rēzeknes 2. vidusskolā bieži piedalās pārstāvis no Krievijas vēstniecības, sakot apsveikuma runu vai dāvinot grāmatas. Līdz apmēram 2009. gadam 9. maijā pie pieminēkļa pulcējās nedaudz cilvēku, bet pēdējos gados viņu ir arvien vairāk. Uz tā fona, saskaņā ar E. Teirumnieka viedokli, “ja skatāmies uz 9. maiju kā uz Eiropas dienu, tad par Eiropu tur diezgan maz kaut kas izskan”.²⁵⁷

Rēzeknē līdzīgi kā Daugavpilī 27. jūlijā visai plaši tiek atzīmētas pilsētas atbrīvošanas no nacistiskās Vācijas karaspēka (1944. gadā) gadadienas, rīkotājiem ignorējot vēstures faktu, ka arī šajā Latvijas pilsētā vienu okupācijas karaspēku nomainīja otrs okupācijas karaspēks. G. Rasimam radies viedoklis, ka piemiņas datumi aktīvāk tiek atzīmēti tajos gados, kad notiek vēlēšanas, jo tad iesaistās attiecīgās partijas un nevalstiskās organizācijas.²⁵⁸

Pasākumiem, kurus Krievija izmanto savu ārpolitisko interešu īstenošanai, atbalstu sniedz arī Rēzeknes iestādes un organizācijas. Piemēram, Rēzeknes Nacionālo biedrību kultūras nams ne tikai organizējis koncertus un izrādes, bet arī 27. jūlija svinības par godu Rēzeknes “atbrīvošanai no vācu fašistiem”.²⁵⁹ Katru gadu 27. jūlijā pie pieminēkļa “Rēzeknes atbrīvotājiem” norisinās svētku pasākums, ko organizē LAKCA sadarbībā ar Rēzeknes Nacionālo biedrību kultūras namu.²⁶⁰ 27. jūlijā pasākumā klātesošos tradicionāli sveic Krievijas ģenerālkonsulāta pārstāvji. Parastī uzstājas pa vienam pārstāvim no LAKCA un no pilsētas domes, un dažī Saeimas deputāti.²⁶¹ Pasākumā piedalās Krievijas valsts iestāžu pārstāvji, piemēram, ģenerālkonsulāta Daugavpilī konsuls Vladimirs Ščukins 2015. gadā.²⁶² Kā intervijā stāsta G. Rasims, dažādu Rēzeknes iedzīvotāju grupu vidū ir dažāda attieksme, dalītas jūtas attiecībā pret 27. jūlija pasākumu. Ir, kuri atbalsta, ir, kuri neatbalsta, un ir tādi, kuri ir neitrāli šajā jautājumā.²⁶³ Tiek ignorēts vēstures fakts, ka Otrā pasaules kara laikā Rēzekne piedzīvoja 11 padomju aviācijas uzlidojumus, no kuriem vislielākā bija bombardēšana 1944. gada 7.–8. aprīļa naktī, kas izpostīja līdz 80% pilsētas.²⁶⁴

E. Teirumnieks vērsa uzmanību uz vietējās preses informāciju sakarā ar 27. jūlija Rēzeknes atbrīvošanas gadadienu – “Rēzeknes Vēstnesī” un “Rēzeknes Vēstīs” katru gadu tiek publicēti nelieli raksti, kas slavina Sarkano armiju. Tajos tiek pausta pamatdoma, ka “mēs te dalāmies nosacīti frontes divās iezīmētās pusēs – NATO spēki un Krievija, un kāpēc mēs nevaram mierīgi sadzīvot, u.tml. Attiecīgajos datumos šādi teksti parādās.”²⁶⁵

²⁵⁷ Intervija ar Edmundu Teirumnieku 2018. gada 19. jūlijā Rēzeknē.

²⁵⁸ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

²⁵⁹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 1. augustā.

²⁶⁰ “Rēzeknes Vēstīs”, 2017. gada 29. decembrī.

²⁶¹ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

²⁶² “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 1. augustā.

²⁶³ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

²⁶⁴ Neiburgs U. Asiņainā Rēzeknes 1944. gada bombardēšana – noklusētais padomju varas noziegums; 19.05.2015.; skatīts 16.04.2019.; <http://www.la.lv/asinainas-lieldienas-rezeknes-bombardesana-1944-gada-6-un-7-aprili> .

²⁶⁵ Intervija ar Edmundu Teirumnieku 2018. gada 19. jūlijā Rēzeknē.

Krievija ir sniegusi finansējumu piemiņas vietu atjaunošanai 2016. gadā ar tās atbalstu (ap 29 000 ASV dolāru apmērā) īstenoti Sarkanās armijas karavīru Brāļu kapu atjaunošanas darbi.²⁶⁶ Rēzeknes Miera ielas kapos 2017. gadā pabeidza piemiņas vietu sakārtošanu.²⁶⁷ 2018. gada 27. jūlijā tika plānota renovācijas pabeigšana brāļu kapos pareizticīgo kapsētā Upes ielā, renovāciju finansēja Krievijas vēstniecība. Iepriekš tas notika attiecībā uz Miera ielas kapiem. Dome iesniedza vēstniecībai detalizētu tēmi, domes attiecīgie darbinieki tulkoja tēmes un kārtoja jautājumu ar Krievijas konsulātu. Kapos pieminekļi tika atstāti. Krievijas konsulāta darbinieki vispirms pārbaudīja visus apbedījumus pēc Krievijas arhīviem, noņēma vecās un pēc tam pēc speciāla izstrādāta parauga uzstādīja jaunas plāksnītes. Padomju Savienības Varoņiem uzstādīja atsevišķas plāksnītes.²⁶⁸

Vairākus gadus Rēzeknes dome pieņēmusi lēmumus par pabalstiem antihitleriskās koalīcijas veterāniem, katram no viņiem izmaksājot 50 eiro. Laika gaitā pabalstu saņēmēju loks ir ticis paplašināts, iekļaujot arī Ļeņingradas blokādē izdzīvojušos, šobrīd šis loks ir vēl vairāk paplašināts. Rēzeknes pilsētas dome finansiāli atbalstījusi Otrā pasaules kara dalībnieku biedrības, piemēram, biedrībai LAKCA 2015. gadā atbalstu 50 eiro apmērā piešķīrusi 81 veterānam.²⁶⁹ “1944. gadā dzimis cilvēks saņem 50 eiro – tur tas traktējums bija ļoti interesants,” uzskata E. Teirumnieks. Īsto veterānu (kara dalībnieku) loks ar katru gadu paliek mazāks. Lai to saņēmēju skaitu (ap 120 cilvēku) saglabātu, izdomā arvien jaunus saņēmējus. “Šeit ir tāda cilvēku pretnostatīšana. Vieni (izsūtītie, represētie) saņem 30 eiro, citi 50 eiro. Ar ko tie vieni sliktāki? Domē opozīcija bija ierosinājusi maksāt visiem vienādi. Tomēr tie, kuri bija izsūtīti, tiek uzskatīti par nedaudz mazvērtīgākiem.”²⁷⁰

Rēzeknes pilsētas svētkos Rēzeknes pilskalnā norisinājušās viduslaiku vēstures notikumu un aktivitāšu rekonstrukcijas, kurās piedalījās Krievijas vēstures rekonstrukcijas klubi “Truvora krusts” no Pleskavas un “Nāglfars” no Vitebskas, kā arī folkloras kolektīvs “Sjabrina” no Vitebskas.²⁷¹

Norisinājušies arī ar vēsturi saistīti braucieni, piemēram, 2015. gada augustā biedrības LAKCA, centra “JACis” un teātra-studijas “Joriks” pārstāvji piedalījušies braucienā Pleskava – Pečori, kura ietvaros tika apmeklēts kara vēsturiskais komplekss “Staļina līnija” un norisinājās tikšanās ar kara veterāniem Pleskavā.²⁷²

Krievija ir piešķīrusi finansējumu informatīvu materiālu izstrādei par Rēzeknes saistību ar Krieviju un tās personībām, piemēram, 2014. gadā ar fonda “Krievu pasaule” atbalstu tika izstrādāts buklets ar informāciju par to, kas saista Rēzekni ar Juriju Tiņanovu.²⁷³

Rēzeknē aktīvi darbojas arī Afganistānas kara veterānu biedrība. Lai gan Krievija iepriekš izmantojusi Afganistānas kara veterānus gan informācijas iegūšanai, gan Latvijas iedzīvotāju iesaistīšanai Krievijas pasākumos, piemēram, militārā nometnē “Sojuz” Krievijā, tomēr analītiskajā apskatā izmantotie avoti nav ļāvuši noteikt, vai Krievija izmantojusi Rēzeknes biedrību iepriekšminētajiem mērķiem.²⁷⁴

²⁶⁶ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 24. septembrī.

²⁶⁷ Intervija ar Edmundu Teirumnieku 2018. gada 19. jūlijā Rēzeknē.

²⁶⁸ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

²⁶⁹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 9. maijā.

²⁷⁰ Intervija ar Edmundu Teirumnieku 2018. gada 19. jūlijā Rēzeknē.

²⁷¹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 16. augustā.

²⁷² “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 12. septembrī.

²⁷³ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 7. oktobrī.

²⁷⁴ “Bijušo kara veterānu biedrības Krievija izmanto informācijas vākšanai un spiegošanai, atklāj DP,” Nekā personīga, skatīts 20.09.2018., <https://skaties.lv/zinas/latvija/neka-personiga/bijuso-kara-veteranu-biedribas-krievija-izmanto-informacijas-vaksanai-un-spiegosanai-atklaj-dp/>; “Bērni no

G. Rasims norāda, ka “laiku pa laikam no Krievijas ir uzaicinājumi uz nometnēm. Vēlāk izrādās, ka tur ir apmācības plus ideoloģiskais vēstījums. Tieši šis vēstījums rada riskus.”²⁷⁵

Krievijas pārstāvji ir apmeklējuši pasākumus, kas saistīti ar ebreju tautas genocīdu, piemēram, 2017. gada Ebreju tautas genocīda upuru piemiņas dienas pasākumā Rēzeknē piedalījušies Sanktpēterburgas pārstāvji.²⁷⁶ Ebreju tautas genocīda pieminēšana un nosodīšana ir vērtējama tikai pozitīvi, tomēr šādi pasākumi var tikt izmantoti, lai pārspīlētu Latvijas iedzīvotāju iesaisti ebreju genocīdā un attaisnotu komunistiskā režīma noziegumus.

3.6. Sports

Rēzeknei ir aktīvas sporta veidu komandu braucienu apmaiņas ar Krieviju. Vēsturiski ir izveidojušies turnīri Krievijā un Baltkrievijā, uz kuriem Rēzeknes komandas brauc. Iespējams, tāpēc, ka Krievija ir tuvāk ģeogrāfiski un valodas ziņā. Futbolisti regulāri brauc uz “Pskovskaja vesna”. Florbola komanda atklātajā Baltkrievijas čempionātā piedalās jau otro sezonu. Spēlē Rēzeknē Baltkrievijas un Krievijas komandas. Laba apmaiņa ir ar Vitebsku. Rēzeknes sporta skolai ir līgums ar florbola federāciju Maskavā, novusa federāciju Sanktpēterburgā. Rēzeknes novusisti ar labiem panākumiem piedalās atklātos čempionātos ārvalstīs. Vienam privātam karatē klubam ir noslēgts sadarbības līgums ar Pleskavas karate federāciju.²⁷⁷

Rēzeknes iedzīvotāji piedalījušies sporta sacensībās Krievijā, piemēram, 2014. gada oktobrī divi sportisti piedalījās starptautiskā novusa turnīrā Maskavā, 2015. gada augustā divi rēzeknieši startēja 16. pasaules čempionātā ūdens sporta veidos Kazanā, 2016. gada novembrī vairāki Rēzeknes karatē kluba “Sakura” pārstāvji piedalījās sacensībās Pleskavā, 2017. gadā Rēzeknes sporta veterāni piedalījās festivālā peldēšanā “Vester Masters 2017”, 2018. gadā vairāki rēzeknieši – novusa pasaules kausa posmā Sanktpēterburgā, 2018. gada jūnijā Rēzeknes florbolisti piedalījušies turnīrā Sanktpēterburgā.²⁷⁸

Rēzeknē norisinājušās vairākas sporta sacensības ar Krievijas pārstāvju dalību, piemēram, 2016. gadā notika starptautiskas bērnu džudo sacensības “Dinamo džudo talantu kauss 2016” un Starptautisks turnīrs grieķu–romiešu cīņā “Rēzekne 2016”, kurā piedalījās pārstāvis no Krievijas pilsētas Nemanas.²⁷⁹

Rēzekne ir izmantojusi dažādus sadarbības formātus, lai veicinātu Rēzeknes un Krievijas sportistu apmaiņu. Piemēram, Pleskavas sadarbības ietvaros 2016. gada augustā tika pieņemts lēmums par apmaiņas programmu izveidi pilsētu futbola un florbola komandām, kā arī par piedāvājumu Pleskavas sportistiem izmantot Rēzeknes Olimpiskā centra iespējas.²⁸⁰ Rēzeknes Domes Ārējo sakaru nodaļa sniegusi atbalstu vīzu noformēšanā, piemēram, 2016. gada novembrī nupat minētajai Rēzeknes karatē

Latvijas atkal vesti uz militāro nometni Krievijā,” De facto, skatīts 20.09.2018 <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/zinu-analize/berni-no-latvijas-atkal-vesti-uz-militaro-nometni-krievija.a70139/>

²⁷⁵ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

²⁷⁶ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 8. jūlijā.

²⁷⁷ Anonīma intervija 2018. gada 18. jūlijā Rēzeknē.

²⁷⁸ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2014. gada 1. novembrī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2015. gada 29. augustā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 17. decembrī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2017. gada 25. martā; “Rēzeknes Vēstis”, 2018. gada 3. maijā; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2018. gada 30. jūnijā.

²⁷⁹ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 2. aprīlī; “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 29. decembrī.

²⁸⁰ “Rēzeknes Vēstnesis”, 2016. gada 27. augustā.

kluba "Sakura" dalībai sacensībās Pleskavā, kā arī nodrošinājusi transportu braucieniem uz Krieviju pasākumiem, kas saistīti ar sportu un kultūru.²⁸¹

No vienas puses, Rēzeknes un Krievijas iedzīvotāju dalība starptautiskās sporta sacensībās tiek uzskatīta par normālu praksi, lai paaugstinātu pieredzi un nodrošinātu uz mērķi orientētus treniņus, kā arī iegūtu ieskaites punktus, kas nepieciešami, lai sportisti kvalificētos augsta mēroga sacensībām. No otras puses, var konstatēt, ka pastāv disproporcija starp sadarbībā pārstāvētajiem sporta veidiem, galveno uzsvāru liekot galvenokārt uz cīņas sporta veidiem.

Jāņem vērā, ka, piemēram, Latvijas Drošības policijas 2017. gada pārskatā bija norādīts, ka lielākus izaicinājumus turpināja radīt Latvijas iedzīvotāju darbība interešu grupās, kurās notika paš aizsardzības, cīņas un ieroču prasmju apmācības.²⁸² Starp citu, Latvijā, atbilstīgi Nacionālās drošības likuma 18. pantam, ir "aizliegts izveidot, apmācīt un apbruņot brīvprātīgo sabiedriskās organizācijas vai to apvienības". Līdz ar to Latvijas iedzīvotāju piedalīšanās militārās nometnēs Krievijā var radīt potenciālus riskus.

3.7. Citi jautājumi

Baznīcu un reliģisko konfesiju jautājumā, kā apliecināja G. Rasims, Rēzeknē pilsētas pasākumos aktīvākie ir katoļi un pareizticīgie. Pilsētā katrai konfesijai ir savas interešu sfēras, cik lielā apjomā grib iesaistīties sabiedriskā dzīvē. Konfesijas savstarpēji nekonkurē tieši, bet sadzīvo blakus. Pareizticīgā baznīca Rēzeknes pilsētā ir diezgan aktīva. Biedrībai, kas darbojas pareizticīgās baznīcas paspārnē, pilsētas dome ir piešķīrusi telpas. Rēzeknes novadā aktīvas ir arī vairākas vecticībnieku draudzes.²⁸³

Runājot par masu medijiem un informatīvo telpu Rēzeknē, G. Rasims atzīst, ka cilvēki bieži skatās Krievijas medijus. Pēc viņa domām, krievvalodīgo iedzīvotāju lielākās daļas nostāja ir tāda, ka viņi labprāt skatītos vietējo televīziju. Bieži izteikušies, ka viņiem neinteresē tas, kas notiek Rīgā, viņi gribētu vairāk informācijas no vietējiem medijiem, jo šāda produkta trūkst. Tad viņi būtu ar mieru pārslēgties uz citu informatīvo telpu. G. Rasims tomēr uzskata, ka plaši izskanējusi ideja par vienu Latvijas sabiedriskās televīzijas kanālu krievu valodā nebūtu risinājums, jo, ja netiek aptverts Latvijas reģionālais saturs, tad valsts krievvalodīgais medijs neizkonkurēs Krievijas medijus. Risinājuma atlēga ir saturs, lai informatīvais produkts viņiem būtu saprotams, pazīstams un ikdienā aktuāls. Valodas jautājums pat būtu otrajā vietā, jo daudzi krievvalodīgie skatās Reģionālo TV, kas ir latviešu valodā.²⁸⁴

Latgales jautājumā E. Teirumnieks uzskata, ka īpaši 2013.–2015. gadā bija sastopami dzēlīgi komentāri, kas mēģināja izsaukt provokācijas, bet "latgalieši uz tādām provokācijām neiet". Tolaik Krievijas propagandas kanāli mēģinājuši iesākt savstarpējā naida kurināšanu, rosinot jautājumu par Latgales atdalīšanos no Latvijas. "Latgales Tautas Republikas" ideja tika izvirzīta tad, kad Ukrainā notika cīņas par Doņecku. "Šeit gan varbūt vairāk nekā pārējā Latvijā ir saplūdis tas krieviski latgaliskais. Laukos krievi latvisko uztver kā latgalisko. Tas ir lielā mērā saistīts ar to, ka mediju telpa mums ir pieklibojusi, it sevišķi pēc apraides pāriešanas no analogā uz

²⁸¹ "Rēzeknes Vēstnesis", 2014. gada 30. decembrī, Rēzeknes pilsētas dome.

²⁸² Drošības policija. 2017. gada publiskais pārskats. Skatīts 07.05.2019.; lejupielādēts no: <https://vdd.gov.lv/lv/noderigi/publikacijas/drosibas-policija-publice-parskatu-par-dienesta-darbibu-2017.-gada.art99>.

²⁸³ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

²⁸⁴ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

digitālo formātu. Tagad mūsu pierobeža barojas no Krievijas un Baltkrievijas informatīvās telpas. Arī pasaules uzskatu šis tuvākais areāls veido – es tiešām redzu, ka tas tā ir.”²⁸⁵

G. Rasims piebilst, ka iedzīvotāji nav gatavi atbalstīt autonomijas ideju: “kad tieši šādā gaismā Latgales karogs tika parādīts, tas ieguva ļoti spēcīgu nosodījumu. Iedzīvotāji nav gatavi šo karogu šādā [autonomijas] virzienā interpretēt. Tas ir pozitīvi, jo parāda, ka kopumā sabiedrība ir patriotiski noskaņota un nacionāli domājoša.”²⁸⁶ Viņš atzīst, ka Latgales iedzīvotāji kopš “Ulmaņa laikiem” daļēji ir aizvainoti par to, ka, viņuprāt, [latgaliešu] valoda un kultūra tikusi vairāk apspiesta. Tas, kas pietrūkst valsts rīcībā, ir ideja, ka mediji vietējiem iedzīvotājiem daļēji varētu būt latgaliski: “Tā ir tā pati prizma, ko teicu attiecībā uz krievvalodīgajiem – vietējais saturs, identitāte un mediji. Arī skolās varētu būt lielāks latgaliešu valodas īpatsvars, sevišķi kultūras un novadmācības stundās.”²⁸⁷

Balstoties uz izpētes datiem, var secināt, ka Rēzeknes pašvaldības visaktīvākā sadarbība ar Krieviju norisinājusies kultūras dimensijā – identificēts vairāk nekā simts kultūras aktivitāšu, kurās piedalījušies Krievijas pārstāvji vai kurās Rēzeknes iedzīvotāji piedalījušies Krievijā. Aktivitātes citās dimensijās ir novērojamas ievērojami retāk. Jāatzīmē, ka analītiskā apskata rezultātus var būt iespaidojis fakts, ka katrā laikraksta “Rēzeknes Vēstnesis” izdevumā ir iekļauta speciāla kultūras pasākumu sadaļa (privileģējot informāciju par kultūras pasākumiem) un ka pašvaldības informatīva izdevuma saturu būtiski var iespaidot pašvaldības politiku lēmumi neatspoguļot tikšanās vai pasākumus, kuri var negatīvi iespaidot partijas vai pašvaldības tēlu.

Krievijas valsts un pašvaldības iestāžu, kā arī organizāciju atbalsts Rēzeknei ir bijis ierobežots – ir identificēti daži gadījumi, kad finansiāli ir tikusi atbalstīta piemiņas vietu atjaunošana, kultūras pasākumu nodrošināšana un izglītības iestāžu aprīkojuma iegāde. Turpretim biežāk novērojami gadījumi, kad Rēzeknes pilsētas dome atbalstījusi dažāda veida braucienus uz Krieviju, kā arī pasākumus, kas saistīti ar krievu kultūru un Krievijas interesēm atbilstošu vēstures interpretāciju.

Neskatoties uz ierobežoto Krievijas atbalstu, vairākas identificētās Rēzeknes un Krievijas pilsētu sadarbības aktivitātes ir saistāmas ar riskiem. Ņemot vērā pētījuma “Valodas situācija Latvijā: 2010–2015” rezultātus, kas norādīja, ka lielākā daļa no Latvijā dzīvojošajiem krievu, poļu, baltkrievu un ukraiņu tautību pārstāvjiem mājās pārsvarā izmanto krievu valodu, pastāv risks, ka Rēzeknes iedzīvotāju etnisko daudzveidību un krievu valodas lietošanas izplatību Krievija var izmantot savu ārpolitisko interešu īstenošanai.²⁸⁸

Tāpat Krievija var izmantot regulāros Rēzeknes iedzīvotāju ceļojumus uz Krieviju un Krievijas iedzīvotāju ceļojumus uz Rēzekni, lai identificētu un stratēģiskos nolūkos izmantotu personas, kuru rīcībā var būt lietderīga informācija, lēmumu pieņemšanas iespējas, informatīvie vai finansiālie resursi. Lielais pasākumu skaits, kuros piedalās Krievijas mākslinieki, rada risku, ka Rēzeknes iedzīvotājiem ilgtermiņā var nostiprināties priekšstats par kulturālu piederību Krievijai. Rēzeknes

²⁸⁵ Intervija ar Edmundu Teirumnieku 2018. gada 19. jūlijā Rēzeknē.

²⁸⁶ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

²⁸⁷ Intervija ar Gunti Rasimu 2018. gada 31. augustā Rēzeknē.

²⁸⁸ “Valodas situācija Latvijā: 2010–2015”, Latviešu valodas aģentūra, skatīts 18.09.2018.; https://valoda.lv/wp-content/uploads/docs/Petijumi/Sociolingvistika/VSL_2015_web.pdf

pilsētas domes un tās iestāžu pārstāvju dalība pasākumos, kurus Krievija izmanto savu ārpolitisko mērķu īstenošanai, piemēram, 9. maija “Uzvaras dienas” svinībās, ignorē Latvijas okupācijas faktu un PSRS komunistiskā totalitārā režīma īstenotos noziegumus. Krievijas iestāžu (piemēram, augstskolu) pārstāvju iesaistīšana pasākumos par latgaliešu valodu ir saistāma ar risku, ka Krievija var izmantot pasākumus šķeltnieciskos nolūkos. Rēzeknes pilsētas noslēgtās vienošanās ar Krievijas pilsētām nav pamatojamas visās jomās, piemēram, nav pamatota pašvaldības delegāciju pieredzes apmaiņa, ņemot vērā ierobežoto likuma varu un pilsoņu tiesības, kā arī augsto korupcijas līmeni Krievijā.

Nobeigums

Neskatoties uz sarežģītajām Latvijas un Krievijas starpvalstu attiecībām, šāda sarežģītība nepastāv Daugavpils un Rēzeknes pašvaldību sadarbības līmenī. Šajās Latgales reģiona pašvaldībās, kurās tradicionāli ievērojama ir politiskās apvienības “Saskaņa” (kura pauž galvenokārt krievvalodīgo iedzīvotāju elektorāta intereses) pārstāvniecība un ietekme, ir lielāka vēlme sadarboties ar Krieviju. Priekšplānā tiek izvirzīti ekonomiskas un humanitāras dabas, bet ne politiskie un ģeopolitiskie apsvērumi (piemēram, fakts, ka Krievija ir veikusi militāru agresiju pret Ukrainu). Uzmanība tiek koncentrēta uz sadarbības ieguvumiem, bet netiek novērtēti iespējamie riski.

Jau 2017. gadā APPC veiktajā pētījumā “Latvijas reģioni un ārpolitika: Krievijas faktora izpēte” tika norādīts, ka “Latvijas pašvaldībām, izvēloties piekrist vienām vai otrām Krievijas tautiešu politikas iniciatīvām, ir jāiedziļinās to kopējos mērķos. Krievijas tautiešu politikas veidotāji ir daudzkārt norādījuši, ka sadarbībai ar tautiešiem ārvalstīs jākalpo Krievijas ārpolitikas mērķu sasniegšanai.”²⁸⁹ Izmantojot “maigās varas” instrumentus, ar tautiešu politikas palīdzību tiek iedzīvināta “krievu pasaules” ideja, kam pakļauta sadarbība kultūrā, izglītībā, sportā utt. Krievijas Ārlietu ministrija uzskata, ka sadarbībai kultūrā jānotiek plašākā “krievu pasaules” kontekstā. Tā ir Krievijas ārpolitiskā līnija.

Analītiskajā apskatā konstatēts, ka pilsētu sadarbībā darbojas dažādi aktori – politiķi, uzņēmēji un nevalstiskās organizācijas. Sadarbība ar Krieviju gūst lielāku atbalstu tur, kur krievvalodīgo iedzīvotāju (un līdz ar to viņu ievēlēto pārstāvju pilsētu domēs) īpatsvars ir lielāks. Daugavpils un Rēzeknes pašvaldību pārstāvji saskata un uzsver kultūras sadarbību, bet viņiem ir nepietiekama izpratne par to, ka arī kultūra ir politikas sastāvdaļa Krievijā. Izplatīts ir apgalvojums, ka “mēs nenodarbojamies ar politiku, mēs tikai ar kultūru”. Abu pilsētu pašvaldības šeit nesaskata riskus. Pašvaldības neskatās uz šiem jautājumiem kā uz tādiem, kam ir saistība ar valsts drošību.

Tomēr šajā analītiskajā apskatā analizētais Krievijas rīcībpolitikas dokuments “Krievijas Federācijas politikas galvenie virzieni starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā” liecina, ka kaimiņvalsts arī kultūru uzskata par daļu no politikas. Konstatēts, ka visi sadarbības virzieni, ko Krievijas pašvaldības piedāvā Latvijas (analītiskā apskata kontekstā šaurākā nozīmē – Daugavpils un Rēzeknes, nedaudz plašākā nozīmē – Latgales reģiona) pašvaldībām, atbilst dokumentā “Krievijas Federācijas politikas galvenie virzieni starptautiskās kultūras un humanitārās sadarbības sfērā” noteiktajām kaimiņvalsts darbības jomām sakaros ar ārvalstīm. Primārās sadarbības jomas ir ekonomiskā, kultūras un humanitārā sadarbība, īpaši izceļot Krievijas tautiešu politiku.

Piedaloties dažādu pasākumu veicināšanā šajās jomās, Daugavpils un Rēzeknes pašvaldības tiek iesaistītas (un arī pašas iesaistās) Krievijas tautiešu politikas realizācijā un Krievijas kultūras un humanitārās politikas pamatvirzienu īstenošanā.

Krievijas iniciatīvas Daugavpils un Rēzeknes pašvaldībās un to nekritiskā attieksme pret Krievijas darbībām, rada potenciālās sekas. Turpinoties aktīvai sadarbībai ar Krieviju, laikā kad Baltijas valstis un vairums Rietumvalstu ierobežo savu praktisko sadarbību ar Krieviju, rodas jautājums par Latvijas kopējo ārējo

²⁸⁹ Latvijas reģioni un valsts ārpolitika: Krievijas faktora izpēte / Red. M. Cepurītis, A. Kudors. – Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2017. – 58. lpp.

attiecību konsekvenci, šādi samazinot arī ārējo attiecību īstenošanas efektivitāti. Dialoga kanāli ar Krieviju ir nepieciešami, bet tiem jābūt Latvijas valsts augstāko institūciju, ne pašvaldību pārziņā.

Krievijas ārpolitika kopš 2014. gada ir vērsta uz iziešanu no starptautiskās izolācijas, tai skaitā ar mērķi – lai tiktu atceltas pret to vērstās sankcijas. Mērķa sasniegšanai Krievijas amatpersonas savā publiskajā retorikā ir tiekušās akcentēt Krievijas kā ekonomiskās iespējas tēlu, kas gan nesaskan ar Krievijas ekonomikas realitāti. Krievijas ekonomika kopš 2015. gada ir piedzīvojusi strauju izaugsmes tempu samazinājumu, kas mazina šīs valsts nozīmi arī Latvijas ekonomikā. Latgales uzņēmējiem Krievija un tās pierobežas reģioni arī turpmāk būs ekonomisks partneris, vienlaicīgi Krievijas ekonomikas situācija un tās tendence izmantot ekonomiskos sakarus politisko interešu sasniegšanai, padara sadarbību ar Krievija daudz riskantāku.

Krievijas lielākā ietekme Latgalē izpaužas kultūras jomā, ko vēl vairāk pastiprina Daugavpils un Rēzeknes pašvaldību vēlme “iet vieglāko ceļu” un koncentrēties galvenokārt uz sadarbību ar Krievijas māksliniekiem, piemēram, aicinot tos uzstāties pašvaldību organizētos pasākumos. Latvijas pašvaldībām nebūtu primāri jāveicina Krievijas kultūra, kuras pastāvēšana un izplatība nav apdraudēta un kurai jau tāpat ir potenciāli nodrošināta 150 miljonu klausītāju un skatītāju auditorija dzimtenē.

Šajā gadījumā pašvaldības nedrīkstētu aizbildināties ar nepieciešamību pielāgoties auditorijai. Būtu aktīvāk jāizmanto arī citas alternatīvas mākslinieku izvēlē – ielūgt Latvijas krievvalodīgos māksliniekus, Latgales un citu Latvijas novadu radošo jomu pārstāvjus, citu Eiropas Savienības valstu māksliniekus. Šo uzskaitīto alternatīvu dalībniekiem būtu jābūt pārstāvētiem proporcionālāk – līdz šim šīs alternatīvas nav tikušas pietiekami attīstītas. Alternatīvu trūkums var radīt riskus. Latgale, līdzīgi citiem Latvijas reģioniem, varētu aktīvāk sadarboties ar Eiropas Savienības valstīm.

Latgalē pastāv vairāku tajā dzīvojošo tautu kultūras bagātības – ir jā rūpējas, lai tās tiktu saglabātas un attīstītas. Saskaņā ar Latvijas likuma “Par pašvaldībām” 15. pantu, viena no pašvaldību funkcijām ir gādāt par iedzīvotāju izglītību, “rūpēties par kultūru un sekmēt tradicionālo kultūras vērtību saglabāšanu un tautas jaunrades attīstību”. Pašvaldību atbildība ir veicināt un uzturēt arī Latvijas (t.sk. Latgales) kultūru. Turklāt pazīstams ir Eiropas Savienības dalībvalstīs izplatītais princips “vienoti dažādībā”, un nevajag aizmirst arī par Eiropas Savienības valstu un tautu kultūru. Tātad – ne tikai “izdabāt” pieprasījumam, bet arī – izglītot.

Krievijas tautiešu politikas ietvaros Krievija izvērs aktīvu darbību krievu valodas pozīciju nostiprināšanā un izplatīšanā. Šāda politika nav izceļama tikai Daugavpils un Rēzeknes pašvaldībās, bet tiek izvērsta visā Latvijā, vienlaicīgi līdz ar ģeogrāfisko tuvumu un pašvaldību lielāku atvērtību sadarbībai, Daugavpils un Rēzeknes pašvaldībās novērojama mazāka pretestība Krievijas iniciatīvām valodas jautājumos, tai skaitā tādām, kas tiek īstenotas pašvaldību izglītības iestādēs.

Krievijas iniciatīvas krievu valodas jomā nekādā mērā neveicina vienotas Latvijas sabiedrības veidošanos. Tieši pretēji – jau vairāku gadu garumā izvērstā Krievijas valodas politika tiecas sašķelt sabiedrību un veicina divu valodu telpu nostiprināšanos. Kopīga valoda ir uzskatāma par vienu no saliedētas sabiedrības un valsts stūrakmeņiem, un nav argumentu pret to, ka Latvijā tā ir latviešu valoda.

Daugavpils un Rēzeknes pašvaldībās Krievija, gan caur tās pilsētu – Maskavas un Sanktpēterburgas, gan vēstniecības un ģenerālkonsulāta palīdzību, aktualizē Krievijas interpretāciju par vēsturi, tostarp uzturot šai interpretācijai atbilstošus simbolus un rituālus, kā, piemēram, “Uzvaras dienas” svinības 9. maijā. Tāpat

uzmanība tiek pievērsta padomju perioda memoriālu un pieminekļu uzturēšanai, tos veidojot kā padomju un Krievijas vēsturiskās atmiņas sastāvdaļu.

Analītiskā apskata autori neuzskata, ka Latvijas un Krievijas pašvaldībām nevajadzētu sadarboties vispār. Tomēr sadarbībai vajadzētu būt daudzpusīgākai (ar alternatīvām) un proporcionālai. Ja sadarbības formāti ir atšķirīga (neproporcionāla) apjoma un nav caurskatāmi, tad, ņemot vērā Krievijas ietekmes komponentes pašvaldību sadarbībā, rodas riski Latvijas valsts drošībai. Autori konstatē, ka Latvijas pašvaldības, piekrītot atsevišķām sadarbības formām vai pašas nākot ar līdzīgām iniciatīvām, sniedz platformu Krievijas aktivitātēm. Iespējams, Latgales reģiona lielāko pilsētu pašvaldības nav vispār vai pietiekami informētas par faktu, ka Krievijas pašvaldības darbojas saskaņā ar Krievijas valsts ārpolitikas pamatlīnijām. Iespējams, ka Daugavpils un Rēzeknes pašvaldības skatās uz starpvalstu attiecību jautājumiem neitrāli, jo ārpolitika nav pašvaldību primāra atbildības sfēra un to tiešais uzdevums nav analizēt ārvalstu iekšējo un ārējo politiku. Izvērtējot turpmākās sadarbības veidus, nozares un apjomu, turpmāk tomēr būtu precīzāk jāņem vērā Latvijas ārpolitiskā nostāja.